

Omgevingsanalyse Eerstelijnszone Demerland

Oktober 2022

Gemeenten Aarschot, Begijnendijk, Bekkevoort,
Diest, Scherpenheuvel-Zichem en Tielt-Winge

Inhoudsopgave

Inleiding.....	5
Voorstelling van ELZ Demerland	5
Methode	6
Focusgroep	6
Demografische ontwikkelingen	7
Bevolking algemeen	7
Bevolking en bevolkingsdichtheid.....	7
Loop van de bevolking.....	7
Leeftijdsverdeling.....	9
Demografische coëfficiënten: groene druk, grijze druk en familiale zorgindex	10
De ouderenpopulatie en prognose	10
Bevolking diversiteit.....	12
Bevolking naar nationaliteit en herkomst	12
Indeling nationaliteitsgroepen.....	15
Huishoudens	16
Huishoudentypes.....	16
Eigenschappen van de huishoudens	18
Gezondheid en zorg	20
Gezondheidstoestand	20
Preventieve gezondheid.....	27
Het belang van preventie	28
Invloed van COVID-19 op gezondheid en zorg	32
Geneesmiddelengebruik	32
Conclusie	34
(Sociaal-)economische ontwikkelingen.....	37
Inkomens	37
Fiscaal inkomen.....	37
Verhoogde tegemoetkoming in de ziekteverzekering	38
Inkomensgarantie voor ouderen en gewaarborgd inkomen voor bejaarden	39
Schooltoeslag.....	40
(Equivalent) leefloon	41
Armoedebaarometer	41
Socio-Economische positie	42
Socio-economische positie	42
Niet-werkende werkzoekenden.....	42
Betalingsmoeilijkheden	43
Betalingsachterstand bij lopende kredieten.....	43

Energie-armoede	43
Risicokenmerken van leerlingen	44
Leerlingen in het basisonderwijs.....	44
Leerlingen in het secundair onderwijs	45
Studenten in het hoger onderwijs	45
Vroegtijdige schoolverlaters	45
Reacties uit focusgroep	46
Conclusie	47
Sociaal-culturele ontwikkelingen.....	48
Informele zorg	48
Vrijwilligerswerk en sociaal culturele initiatieven	48
Sport en vrije tijd.....	50
Conclusie	51
Technologische ontwikkelingen	52
ICT uitrusting	52
Internetaansluiting en gebruikte apparaten	52
Digitale vaardigheden	52
Conclusie	54
Ecologische ontwikkelingen	55
Wonen	55
Bebouwingsgraad.....	55
Woongelegenheden.....	55
Huurders en eigenaars	56
Sociaal Wonen	56
Sociale huurwoningen en kandidaat-huurders.....	56
Bindend sociaal objectief.....	57
Basisuitrusting van de buurt.....	57
Zorgaanbod.....	58
Gepresteerde uren gezinszorg en aanvullende thuiszorg	59
Centra voor kortverblijf	59
Serviceflats en assistentiewoningen	59
Woonzorgcentra en dagverzorgingscentra	59
Realisatiegraad.....	60
Huisartscontact	60
Kwaliteitsindicatoren voorzieningen.....	61
Welzijnsaanbod.....	62
Aanbod kinderopvang	62
Lokaal dienstencentra	62
Centrum Algemeen welzijnswerk	62

Geïntegreerd Breed Onthaal	62
Openstaande vacatures gezondheidszorg.....	63
Milieu-indicatoren	63
Stikstofdioxide	63
Fijn stof	64
Groen in de buurt.....	65
Hittestress.....	65
Tekensbeten.....	66
Conclusie	66
Politieke ontwikkelingen	68
Aarschot	69
Begijnendijk	69
Bekkevoort	70
Diest	71
Scherpenheuvel-Zichem.....	71
Tielt-Winge	72
Conclusie	73
Bijlage: focusgroep.....	74

Inleiding

Ter voorbereiding van het maken van een actieplan voor eerstelijnszone Demerland, wordt een omgevingsanalyse gemaakt van deze ELZ. De bedoeling van deze omgevingsanalyse is om een zo concreet mogelijk beeld te schetsen over wie er in deze eerstelijnszone woont, wat ze doen, hoe het met hen gaat, in welke omstandigheden ze wonen, in hoeverre ze gebruik maken van het welzijns- en gezondheidsaanbod, waar ze nood aan hebben, enzovoort. Aan de hand van deze cruciale inzichten over de **lokale noden van specifieke doelgroepen**, kan er een onderbouwd actie- en beleidsplan worden gemaakt.

We bewaken in deze omgevingsanalyse ons enthousiasme en bereidheid om zo veel mogelijk gezondheids- en welzijnsproblematieken binnen ons kleine team op te lossen. Eerstelijnszone Demerland onderzoekt en (h)erkent veel cruciale inzichten en zou idealiter overall een oplossing voor vinden, maar kan niet ambitieus zijn op elk levensdomein. In oktober 2022 is nog steeds niet geweten hoeveel reguliere subsidies de vzw zal ontvangen in 2023, waardoor het moeilijk is om een inschatting te maken voor huidige en toekomstige projecten. Het is dan ook uitermate belangrijk om een **actie- en beleidsplan** op te stellen dat **haalbaar en realistisch** is gezien onze beperkte tijd en middelen.

Enkele lokale organisaties en partners binnen onze eerstelijnszone zijn vragende partij om deze omgevingsanalyse te consulteren om daarna hun beleid hierop af te stemmen. ELZ Demerland gelooft dat we meer bereiken **door samen te werken met onze kernpartners**, namelijk zorgprofessionals, de zes lokale besturen van onze gemeenten en andere gezondheids- en welzijnspartners zoals onder andere LOGO Oost-Brabant.

Voorstelling van ELZ Demerland

Eerstelijnszone Demerland ligt in de provincie Vlaams-Brabant en bevindt zich tussen de eerstelijnszones Leuven Noord, Leuven Zuid, Zuidoost Hageland, Zuiderkempen, Bonstato, MidWestLim en West-Limburg. De zes gemeenten waar eerstelijnszone Demerland zich over ontfermt zijn **Aarschot, Begijnendijk, Bekkevoort, Diest, Scherpenheuvel-Zichem en Tielt-Winge**. Deze ELZ telt drie steden en drie gemeenten, waardoor onze zone een meer rurale setting heeft.

Ons kantoor vestigt zich geografisch gezien redelijk in het midden van onze zone, namelijk in Rillaar, een deelgemeente van Aarschot op de grens met Scherpenheuvel-Zichem. In januari 2022 woonden er **106.284 inwoners** binnen eerstelijnszone Demerland.

Methode

Deze omgevingsanalyse volgt het **DESTEP-model** waarbij verschillende leerrijke factoren aan bod komen. Dit model bestaat uit demografische, economische, sociaal-culturele, technologische, ecologische en politieke ontwikkelingen. Elk deel komt aan bod, maar enkele specifieke factoren zoals demografisch, economisch en ecologisch worden uitgebreider aangehaald om meer inzicht te krijgen in de kenmerken van de populatie, hun welzijn en gezondheid, hun kwetsbaarheid en het welzijns- en zorgaanbod.

Met behulp van verschillende bronnen worden deze onderwerpen zo goed mogelijk gevisualiseerd en behandeld. Aan de hand van deze data wordt er bekeken wat deze gegevens betekenen, verklaren, welke tendensen er zijn, enzovoort. Hierna zullen er gezamenlijke actiepunten opgesteld worden op basis van de uitkomsten in deze omgevingsanalyse.

Er werd voornamelijk gebruik gemaakt van de databanken provincies.incijfers.be, atlas.ima-aim.be en de cijfer rapporten van LOGO Oost-Brabant. Gebaseerd op deze informatiebronnen kunnen we verschillende soorten tabellen, grafieken en afbeeldingen weergeven om hier conclusies uit te trekken.

De databank '**provincies.incijfers.be**' geeft bij veel gegevens de mogelijkheid om op te splitsen naar deelgemeente en laat toe om de ELZ als gebied te definiëren. Deze mogelijkheden zijn er niet bij de gegevens uit de **IMA-atlas** waardoor er soms ook gegevens uit provincie Vlaams-Brabant of het Vlaams Gewest worden gepresenteerd.

Focusgroep

*Tot slot organiseerden we op dinsdag 4 oktober 2022 een **focusgroep** in onze vergaderzaal van ELZ Demerland voor de **kwalitatieve input** van deze omgevingsanalyse. We nodigden een brede groep contacten uit ons netwerk uit met de insteek zo veel mogelijk meningen en ervaringen uit verschillende beroepsgroepen en invalshoeken te verzamelen. Er kwamen negen personen uit verschillende organisaties naar onze focusgroep met name een huisarts, een CLB-arts, een eerstelijnspsycholoog en daarnaast medewerkers of vertegenwoordigers uit een lokaal dienstencentrum, twee mutualiteiten, een VAPH-instelling, een thuiszorgdienst en een vereniging voor chronische pijn. Een apotheker en twee medewerkers van Centrum Algemeen Welzijn moesten zich helaas verontschuldigen, maar gaven achteraf reacties op onze vragen en stellingen. Deze twaalf reacties worden aangehaald bij verschillende thema's in deze omgevingsanalyse.*

In de bijlage wordt de gegeven input schriftelijk weergegeven via een Padlet. Om een duidelijk onderscheid te maken tussen deze kwalitatieve gegevens en de kwantitatieve data, zal de uitleg over de focusgroep steeds in het cursief aangeduid worden in deze omgevingsanalyse.

*Tijdens deze focusgroep kwamen er al snel enkele verontrustende **vaststellingen en evoluties** naar boven. Daarom delen we deze graag al in de inleiding met de lezer:*

- *Meer mensen komen in financiële problemen. Er ontstaat meer armoede ten gevolge van de coronacrisis en de huidige energiecrisis. Hierdoor stelt men zorg uit en bespaart men op gezonde voeding en beweging.*
- *De aanpassing van de BEL-score naar de BelRAI heeft als gevolg dat veel zorgbehoevenden minder tegemoetkomingen ontvangen*
- *Verskillende zorgverstrekkers kunnen het aantal hulpvragen amper de baas, deze vragen worden ook steeds complexer*
- *In het werkveld vallen veel zorgverstrekkers uit door burn-out, oververmoeidheid, langdurige ziekte, ... Deze tekorten kunnen niet opgevangen worden door de krapte op de arbeidsmarkt, vacatures blijven oningevuld wat de druk op de overgebleven zorgverstrekkers enkel doet toenemen*
- *De middelen in de VAPH-sector zijn ontoereikend om alle hulpvragen te kunnen behandelen. Men moet hulp weigeren.*
- *Het aantal mensen met psychische kwetsbaarheid blijft stijgen*
- *Men ervaart een tekort aan vrijwilligers. Deze zijn weggebleven na de coronacrisis.*
- *De wachtlijsten bij zorgverstrekkers en specialisten zijn vaak erg lang (tandartsen, oogartsen,...)*
- *De zorgverstrekkers missen fysieke netwerkmomenten om ervaringen uit te wisselen of steun te vinden bij elkaar*

Demografische ontwikkelingen

Om een goed beeld te schetsen over de inwoners van eerstelijnszone Demerland, bespreken we hieronder enkele relevante algemene gegevens om er na gedetailleerder te bekijken wie er juist in onze ELZ woont en wat hun noden zijn.

Bevolking algemeen

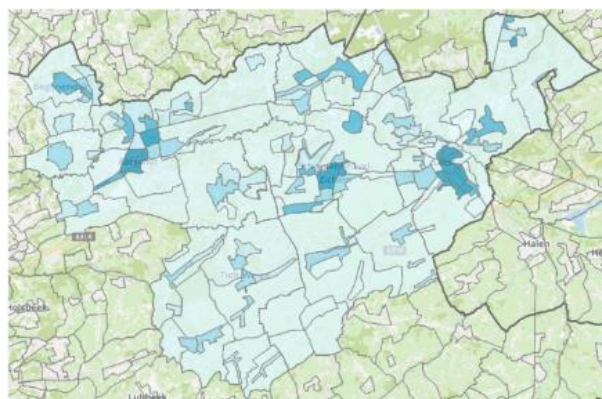
Bevolking en bevolkingsdichtheid

In tabel 1 zien we dat er op 01/01/2021 **105.520 inwoners** binnen eerstelijnszone Demerland woonden. De **bevolkingsdichtheid** bedraagt voor het totaal van de ELZ **387 inwoners per km²** (zie kaart 1), wat **kleiner** is dan de bevolkingsdichtheid van het Vlaams Gewest. Aarschot heeft de meeste inwoners, gevolgd door Diest en Scherpenheuvel-Zichem. In deze drie steden wonen er meer mensen dicht bij elkaar in appartementen en kleine huizen. Begijnendijk en Tielt-Winge hebben minder inwoners dan deze drie stedelijke gemeenten, maar ongeveer een gelijk aantal inwoners en Bekkevoort heeft er de minste. Deze drie gemeenten bedekken een groter gebied, zijn groener en hier wonen de inwoners voornamelijk in de dorpskernen. Het verschil in bevolkingsdichtheid kan alvast meegenomen worden in de organisatie van verschillende diensten binnen ELZ Demerland. Zo kunnen huisartsen, thuiszorgdiensten en andere zorgverleners zich zo organiseren en positioneren dat het aanbod gelijk verdeeld is over ELZ Demerland en dat ze zo efficiënt mogelijk hun patiënten kunnen bezoeken.

Tabel 1 | Inwoners en bevolkingsdichtheid (2021)

	Totale bevolking [aantal]	Bevolkingsdichtheid [per km ²]
Aarschot	30.272	480
Begijnendijk	10.327	585
Bekkevoort	6.366	171
Diest	24.398	416
Scherpenheuvel-Zichem	23.278	455
Tielt-Winge	10.879	244
Demerland	105.520	387
Vlaams Gewest	6.666.912	489

Kaart 1 | Bevolkingsdichtheid van ELZ Demerland, inwoners per km² (2021)

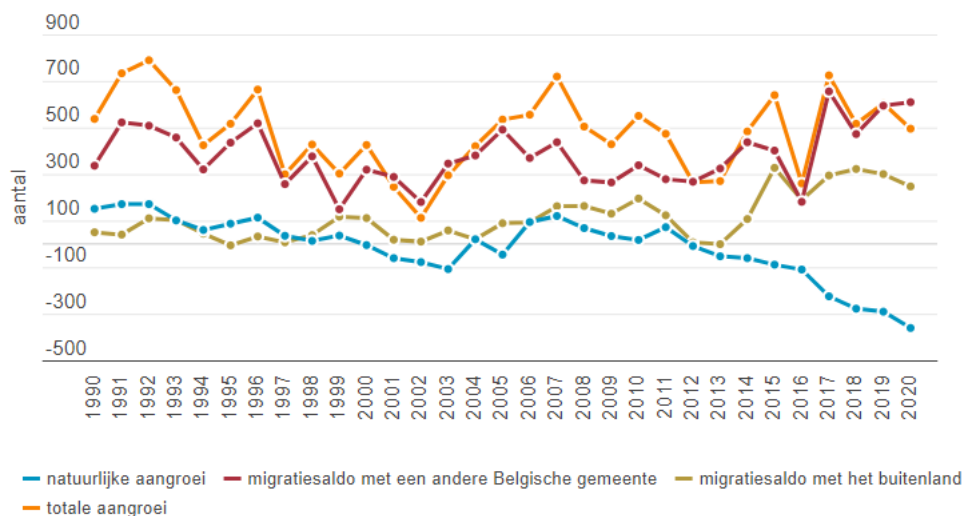
Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

Loop van de bevolking

Onder dit punt staan we stil bij de **evolutie van de bevolking**. Er wordt gekeken naar de **geboortes**, **sterftes** en verhuisbewegingen. In eerstelijnszone Demerland werden in 2020 **837** personen geboren en stierven er **1.198**. Er waren dus meer sterfgevallen dan geboortes, waardoor het natuurlijk saldo **-361** bedroeg. Naast geboorte en sterfte, heeft ook migratie een impact op de bevolkingsevolutie. Doorgaans is de impact daarvan ook groter. Het **migratiesaldo** van Demerland **met het buitenland** bedraagt het aantal verhuizers naar ELZ Demerland vanuit het buitenland verminderd met het aantal verhuizers vanuit ELZ Demerland naar het buitenland. Dit saldo bedroeg in 2020 **247**. Dit positief internationaal migratiesaldo betekent dat er **meer mensen instroomden vanuit het buitenland dan er vertrokken**. Het **migratiesaldo met andere Belgische gemeenten** wordt op dezelfde manier berekend (immigratie vanuit een andere Belgische gemeente naar eerstelijnszone Demerland min emigratie vanuit eerstelijnszone Demerland naar een andere Belgische gemeente), en bedroeg in 2020 **609**. Ook hier kwamen er dus meer mensen toe dan er vertrokken.

De som van het natuurlijk, het intergemeentelijk en het internationaal migratiesaldo is de **totale aangroei**. In 2020 bedroeg deze bevolkingsgroei **495** in ELZ Demerland. Dit betekent dat de aangroei positief is en het aantal inwoners dus toeneemt. Een negatief saldo betekent dat het inwonersaantal daalt. Op grafiek 1 kan je de **jaarlijkse evolutie** hiervan aflezen en in tabel 2 en 3 zijn deze aantallen af te lezen voor 2020 en 2021. In de steden Aarschot en Scherpenheuvel-Zichem zijn de **migratiesaldi** het hoogst en in gemeente Begijnendijk het laagst.

Grafiek 1 | Evolutie loop van de bevolking in ELZ Demerland (1990-2020)

Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

Tabel 2 | Loop van de bevolking in ELZ Demerland, per 1.000 inwoners (2020)

	ELZ Demerland	Vlaams-Brabant	Vlaams Gewest
Natuurlijke aangroei	-3,4	-0,3	-1,1
Migratiesaldo met een andere Belgische gemeente	5,8	4,3	1,8
Migratiesaldo met het buitenland	2,3	1,4	2,9
Totale aangroei	4,7	5,4	3,6

Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

Tabel 3 | Loop van de bevolking per gemeente, per 1.000 inwoners (2021)

	Naar type, leeftijd, geslacht, nationaliteit, geboorte- en herkomst-nationaliteit	Geboorten	Sterf gevallen	Natuurlijke aangroei	Totale immigratie	Totale emigratie	Totaal migratiesaldo
Aarschot	4.750	262	335	-73	1.766	1.375	391
Begijnendijk	1.394	92	70	22	555	509	46
Bekkevoort	918	44	65	-21	436	310	126
Diest	3.455	190	221	-31	1.156	1.003	153
Scherpenheuvel-Zichem	3.615	186	274	-88	1.418	1.076	342
Tielt-Winge	1.562	93	97	-4	666	518	148

Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

Naast migraties wordt er natuurlijk ook verhuisd binnen de gemeente zelf. Die verhuizingen zijn niet opgenomen in de migratiesaldi. Bij de berekening van de woonstabiliteit worden ze wel meegerekend. De **woonstabiliteit** geeft aan hoeveel mensen hetzelfde adres hebben als het jaar ervoor, uitgedrukt als percentage van het totaal aantal inwoners. In eerstelijnszone Demerland is dat **92,4%**. Dat wil zeggen dat **7,6%** van de inwoners verhuisde in het laatste jaar. In Vlaams-Brabant is dat 8,6%. Er is met andere woorden meer woonstabiliteit binnen eerstelijnszone Demerland dan gemiddeld in Vlaams-Brabant.

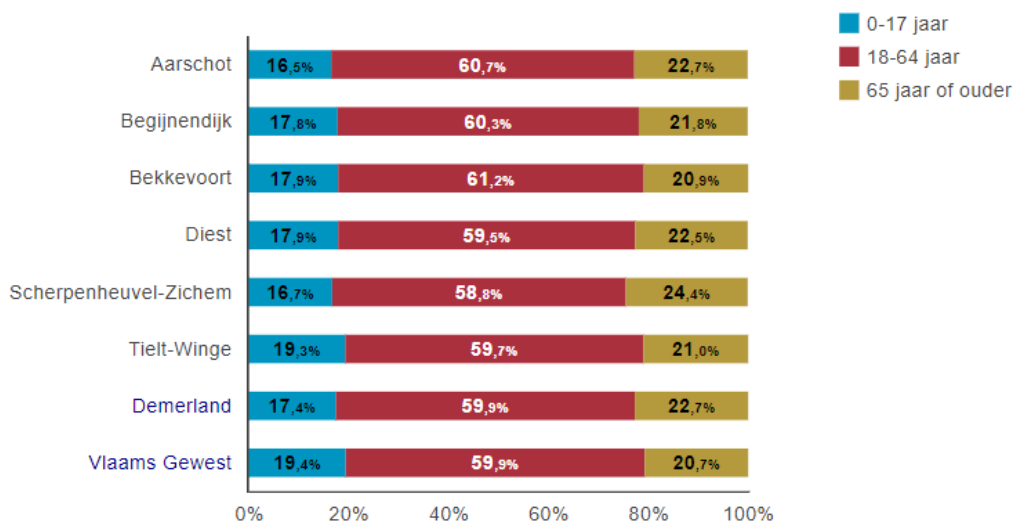
Tot slot kijken we naar de **verwachte bevolkingsevolutie**. De bevolking in ELZ Demerland zou evolueren van 105.520 in 2021 tot 110.922 in 2035. Deze bevolkingsprognose van Statistiek Vlaanderen maakt een inschatting van de toekomstige bevolking in deze gemeenten op basis van voorbije trends en de verwachte evolutie daarvan. Op 01/01/2022 telt ELZ Demerland 106.284 inwoners dus de trend is alvast gestart.

Leeftijdverdeling

De leeftijdsverdeling in ELZ Demerland is te zien in grafiek 2. **17,4%** van de bevolking in ELZ Demerland is jonger dan 18 jaar, **59,9%** van de bevolking is tussen 18 en 64 jaar en **22,7%** van de bevolking is 65 jaar of ouder. In het Vlaams Gewest is 19,4% minderjarig en 20,7% 65 jaar of meer.

In vergelijking met het Vlaams Gewest heeft ELZ Demerland een **kleiner aandeel jongeren**, een even groot aandeel bevolking op beroepsactieve leeftijd en een **groter aandeel ouderen**.

Grafiek 2 | Inwoners naar leeftijdsgroep, % t.o.v. alle inwoners (2021)

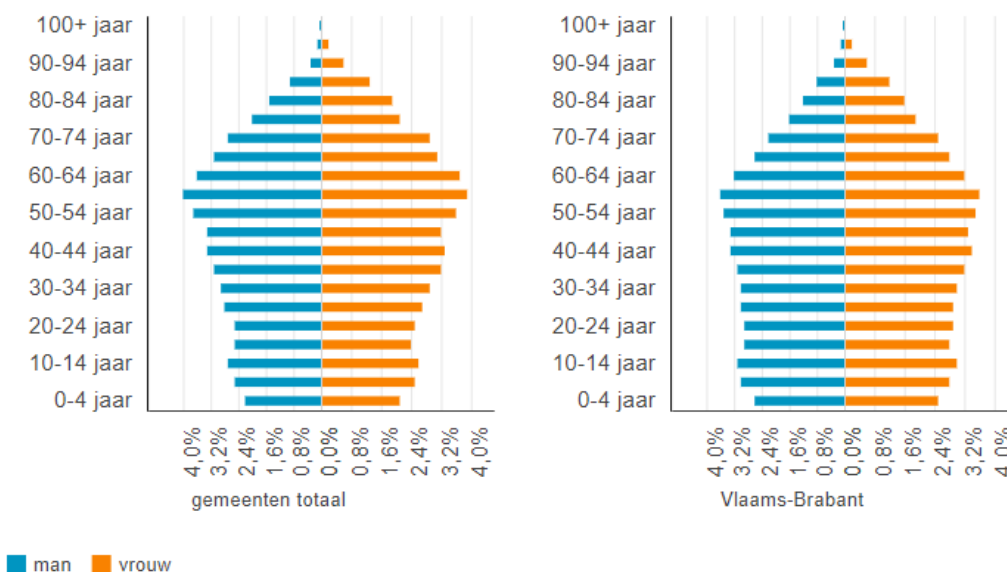

Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

Grafiek 3 toont de bevolkingspiramides van eerstelijnszone Demerland en van Vlaams-Brabant. Een bevolkingspiramide geeft **het aantal inwoners naar leeftijd én geslacht** weer (hier uitgedrukt als percentage van de totale bevolking).

We zien dat er een relatie is tussen beide. Zo zijn er op hogere leeftijd doorgaans meer vrouwen dan mannen, omdat zij een hogere levensverwachting hebben. Het aandeel vrouwen binnen ELZ Demerland bedraagt **50,6%**. Binnen Vlaams-Brabant bedraagt het aandeel vrouwen **50,9%**. Deze cijfers zijn dus gelijkwaardig.

Grafiek 3 | Bevolkingspiramide in ELZ Demerland, per leeftijdsklasse van 5 jaar, % t.o.v. alle inwoners (2021)

Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

Demografische coëfficiënten: groene druk, grijze druk en familiale zorgindex

De **groene druk** geeft de verhouding van de jongeren (0-19 jaar) op de bevolking van 20 tot 64 jaar. Dit geeft met andere woorden weer hoeveel kinderen en jongeren er onderhouden moeten worden door de bevolking op beroepsactieve leeftijd. In 2021 waren er in ELZ Demerland voor 100 personen in de leeftijdsgroep 20-64 jaar **33,2** jongeren. Deze groene druk is **kleiner** in ELZ Demerland dan in het Vlaams Gewest waar de groene druk 37,2 bedraagt.

De **grijze druk** geeft de verhouding weer van het aantal ouderen (65 jaar of ouder) op het aantal inwoners op beroepsactieve leeftijd (20-64 jaar). De grijze druk geeft aan hoeveel ouderen er onderhouden moeten worden door de bevolking op beroepsactieve leeftijd. Bij een hogere grijze druk zijn er dus relatief meer ouderen in vergelijking met de 20 tot 64-jarigen. In ELZ Demerland is de verhouding ouderen/mensen op beroepsactieve leeftijd **39,1** per 100 mensen. De grijze druk in ELZ Demerland is **groter** dan deze in het Vlaams Gewest (35,7). Dit wil zeggen dat er in onze ELZ meer mensen op beroepsactieve leeftijd andere mensen onderhouden dan gemiddeld in het Vlaams Gewest.

De **familiale zorgindex** geeft de verhouding weer van de hoogbejaarden (80 jaar of ouder) op de 50 tot 59-jarigen. Het is een aanduiding van hoeveel hoogbejaarden er zijn in verhouding tot de bevolking die er normaliter zorg voor draagt. Deze maat wordt vaak gebruikt om in te schatten hoe groot de groep **potentiële mantelzorgers** is. Hoe hoger de waarde, hoe meer 80-plussers er zijn per 50-59-jarige. In het Vlaams Gewest zijn er in 2021 43,7 80-plussers per 100 mensen van 50 tot 59 jaar. Eerstelijnszone Demerland heeft met **44,9** een **hogere** familiale zorgindex dan gemiddeld genomen in het Vlaams Gewest. Opnieuw toont dit aan dat er potentieel een hoog aantal mensen zich ontfermt als mantelzorger over een familielid, vriend(in) of partner.

Tabel 4 | Demografische coëfficiënten (2021)

	Groene druk	Grijze druk	Familiale zorgindex
Aarschot	31,1	38,6	47,9
Begijnendijk	34,2	37,5	37,1
Bekkevoort	33,7	35,3	41,3
Diest	34,3	39,1	44,8
Scherpenheuvel-Zichem	32,5	42,8	49,1
Tielt-Winge	37,2	36,5	38,3
Demerland	33,2	39,1	44,9
Vlaams Gewest	37,2	35,7	43,7

Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

De ouderenpopulatie en prognose

In 2021 zijn er in ELZ Demerland **23.929 inwoners ouder dan 65 jaar**. Deze groep vertegenwoordigt 22,7% van de bevolking. Hiervan zijn **7.170 inwoners** of 6,8% van het totaal aantal inwoners **ouder dan 80 jaar**. Deze cijfers bevestigen nogmaals dat er een groot aandeel ouderen binnen eerstelijnszone Demerland woont.

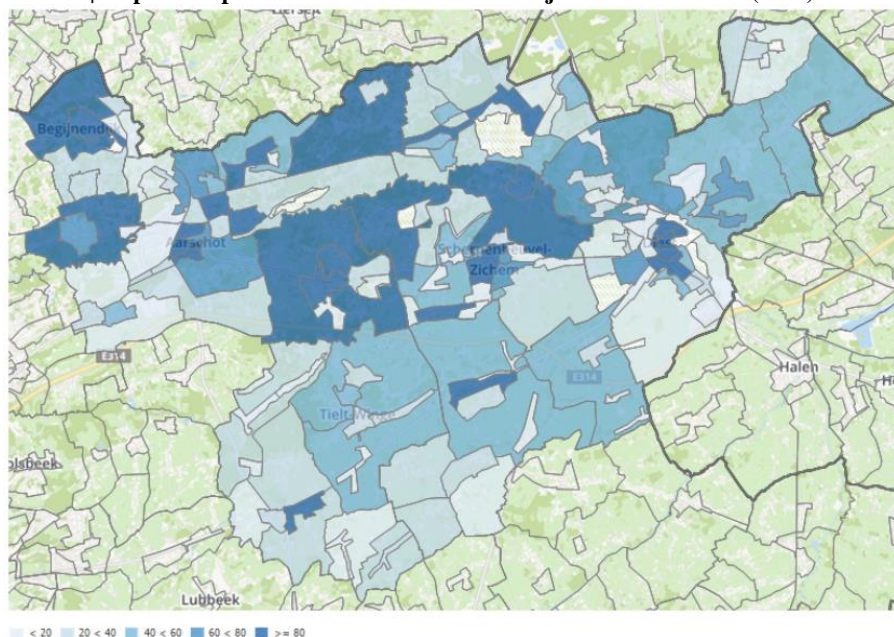
Tabel 5 & 6 | Ouderen in aantal en in % t.o.v. alle inwoners in ELZ Demerland (2021)

	Gemeenten totaal	Vlaams-Brabant	Vlaams Gewest
65+ jaar (aantal)	23.929	227.944	1.377.526
80+ jaar (aantal)	7.170	69.238	412.600

	Gemeenten totaal	Vlaams-Brabant	Vlaams Gewest
65+ jaar (t.o.v. inwoners)	22,7	19,6	20,7
80+ jaar (t.o.v. inwoners)	6,8	5,9	6,2

Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

Kaart 2 | 80-plussers per statistische sector in eerstelijnszone Demerland (2021)

Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

De **veroudering** van de bevolking is een **determinerende factor in de toename van de zorgvraag**. Een prognose van de omvang en de samenstelling van de ouderenpopulatie in eerstelijnszone Demerland over de volgende vijftien jaren is daarom een belangrijk instrument om de **toekomstige zorgbehoefte** in te schatten. De toename van het aantal **inwoners op hoge leeftijd (80-plussers)** is in dit kader het meest relevant. Onderstaande tabellen en grafiek tonen dat tussen 2017 en 2035 het aantal 80-plussers in ELZ Demerland zal toenemen met 2.833 (42,4 %). Dit is meer dan in Vlaams-Brabant (37,9 %) en minder dan in het Vlaams Gewest (43,9 %). Voor onze zone betekent dit dat we ons stilaan moeten voorbereiden op een grote groep inactieven waar een plaats voor moet worden voorzien in onze gemeenten.

Tabel 7, 8 & 9 | Prognose 65- en 80-plussers in aantal, in % t.o.v. alle inwoners en mogelijke stijging (2017, 2025, 2035)

	2017			2025			2035		
	ELZ Demerland	Vlaams-Brabant	Vlaams Gewest	ELZ Demerland	Vlaams-Brabant	Vlaams Gewest	ELZ Demerland	Vlaams-Brabant	Vlaams Gewest
65+ jaar	22.331	213.942	1.287.035	26.044	246.471	1.495.047	30.504	289.603	1.763.068
80+ jaar	6.681	66.128	389.124	7.378	71.563	431.924	9.514	91.200	560.019

t.o.v. inwoners (projecties):

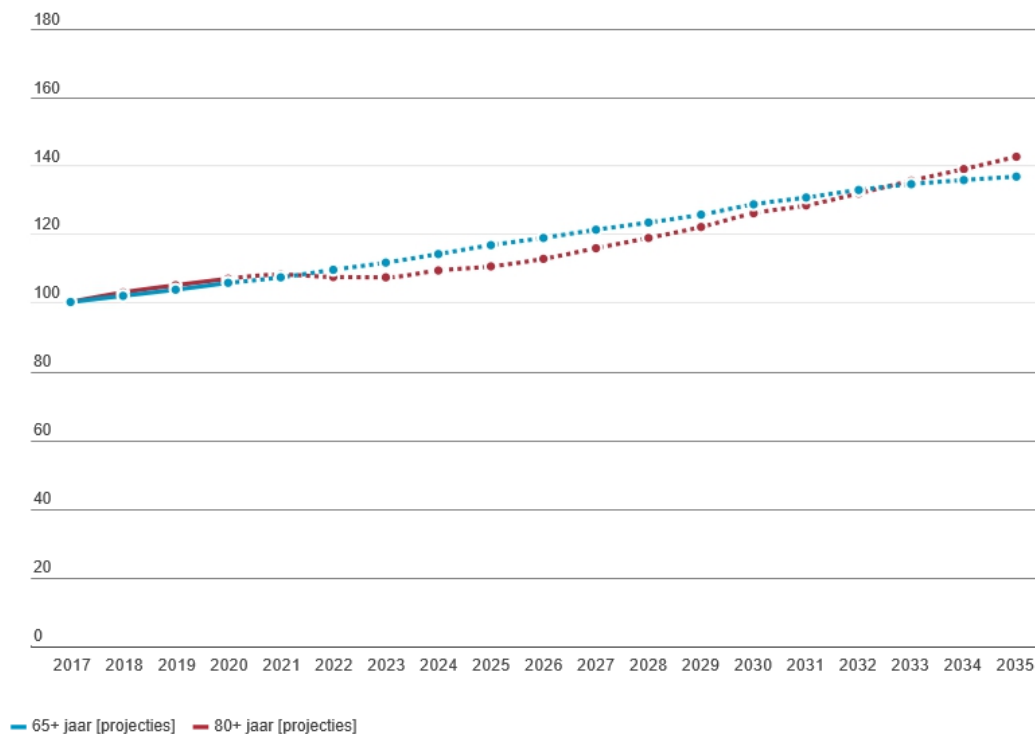
	2017			2025			2035		
	ELZ Demerland	Vlaams-Brabant	Vlaams Gewest	ELZ Demerland	Vlaams-Brabant	Vlaams Gewest	ELZ Demerland	Vlaams-Brabant	Vlaams Gewest
65+ jaar	21,7	18,9	19,8	24,3	20,7	22,1	27,5	23,1	25,1
80+ jaar	6,5	5,9	6,0	6,9	6,0	6,4	8,6	7,3	8,0

(projecties) | Index 2017 = 100:

	2017			2025			2035		
	ELZ Demerland	Vlaams-Brabant	Vlaams Gewest	ELZ Demerland	Vlaams-Brabant	Vlaams Gewest	ELZ Demerland	Vlaams-Brabant	Vlaams Gewest
65+ jaar	100,0	100,0	100,0	116,6	115,2	116,2	136,6	135,4	137,0
80+ jaar	100,0	100,0	100,0	110,4	108,2	111,0	142,4	137,9	143,9

Bron: Statistiek Vlaanderen – Bevolkingsprojecties | provincies.incijfers.be

Grafiek 4 | Prognose 65- en 80-plussers in eerstelijnszone Demerland (2017-2035, index 2017=100)

Bron: Statistiek Vlaanderen – Bevolkingsprojecties | provincies.incijfers.be

Bevolking diversiteit

Bevolking naar nationaliteit en herkomst

Tabel 10 geeft het aandeel inwoners met een **niet-Belgische huidige nationaliteit, geboortenationaliteit of herkomst**. Iemand met een niet-Belgische geboortenationaliteit is geboren als niet-Belg, maar kan ondertussen Belg geworden zijn. Iemand met een niet-Belgische herkomst heeft ofwel zelf een niet-Belgische geboortenationaliteit, ofwel heeft minstens één van de ouders een niet-Belgische geboortenationaliteit. Bij het benoemen van de niet-Belgische herkomst, heeft de geboortenationaliteit van de moeder voorrang op die van de vader, en die heeft voorrang op die van de persoon zelf. Van het aantal inwoners in ELZ Demerland is 5% niet-Belg van huidige nationaliteit, 8,8% niet-Belg van geboortenationaliteit en 12,5% niet-Belg van herkomst. Deze aantallen zijn **significant lager** dan deze in het Vlaams Gewest (respectievelijk 9,7%, 17,2% en 23,9%).

Tabel 10 | Niet-Belgische nationaliteit, geboortenationaliteit en herkomst, % t.o.v. alle inwoners (2021)

	ELZ Demerland	Vlaams-Brabant	Vlaams Gewest
Huidige nationaliteit niet-Belg	5,0	10,9	9,7
Geboortenationaliteit niet-Belg	8,8	19,3	17,2
Herkomst niet-Belg	12,5	27,5	23,9

Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

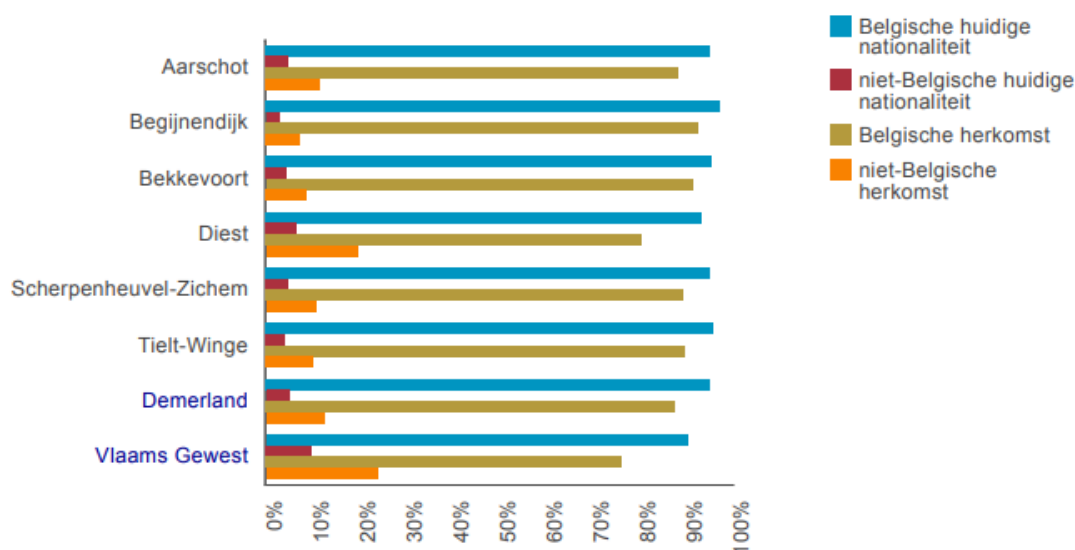
Tabel 11 toont dat **5.274 inwoners** in ELZ Demerland een **andere nationaliteit** bezit dan de Belgische en **13.218 inwoners** een **niet-Belgische herkomst** heeft. In vergelijking met het Vlaams Gewest is er in ELZ Demerland een **kleiner** aandeel mensen met een andere dan de Belgische nationaliteit (respectievelijk 5,0% en 9,7%) en een kleiner aandeel mensen met een niet-Belgische herkomst (respectievelijk 12,5% en 23,9%). In grafiek 5 is deze verdeling visueel te zien.

Tabel 11 | Bevolking naar nationaliteit en herkomst, aantal (2021)

	Belgische huidige nationaliteit	Niet-Belgische huidige nationaliteit	Belgische herkomst	Niet-Belgische herkomst
Aarschot	28.794	1.478	26.746	3.526
Begijnendijk	10.034	293	9.569	758
Bekkevoort	6.088	278	5.817	549
Diest	22.759	1.639	19.607	4.791
Scherpenheuvel-Zichem	22.147	1.131	20.791	2.487
Tielt-Winge	10.424	455	9.772	1.107
Demerland	100.246	5.274	92.302	13.218
Vlaams Gewest	6.018.212	648.700	5.075.685	1.591.227

Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

Grafiek 5 | Bevolking naar nationaliteit en herkomst, % t.o.v. alle inwoners (2021)

Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

Van de inwoners van ELZ Demerland heeft **5,3%** een (niet-Belgische) EU-herkomst en **7,2%** heeft een herkomst van buiten de EU. Het aandeel mensen met een **vreemde herkomst vanuit de EU** is **kleiner** in ELZ Demerland dan in het Vlaams Gewest. Het aandeel mensen met een **vreemde herkomst van buiten de EU** is **kleiner** in ELZ Demerland dan in het Vlaams Gewest. Enkel bij de gemeente **Diest** zien we een hoger percentage bij de bevolking met een niet-EU-herkomst. Hier zijn de aantallen vergelijkbaar als in het Vlaams Gewest (respectievelijk 13,2 % en 14,1 %).

Evoluties

We bekijken de evoluties in de bevolking sinds 1990 van het aantal inwoners met een niet-Belgische huidige nationaliteit, geboortenationaliteit en herkomst. De tabellen hieronder geven de aantallen weer van het aandeel personen met een niet-Belgische huidige nationaliteit en een niet-Belgische geboortenationaliteit vanaf 1990.

In deze ELZ ging het aantal inwoners met een **niet-Belgische huidige nationaliteit van 1.290** in 1990 **naar 5.274** in 2021. Het aantal inwoners met een **niet-Belgische geboortenationaliteit** ging van **1.813** in 1990 **naar 9.326** in 2021. Als we kijken naar de evoluties volgens grafieken 6 en 7 zien we dat de aantallen aanzienlijk gestegen zijn in de afgelopen jaren. Hier liggen de percentages binnen ELZ Demerland **lager** als in Vlaams-Brabant en het Vlaams Gewest, maar de stijgende trend wordt gevolgd.

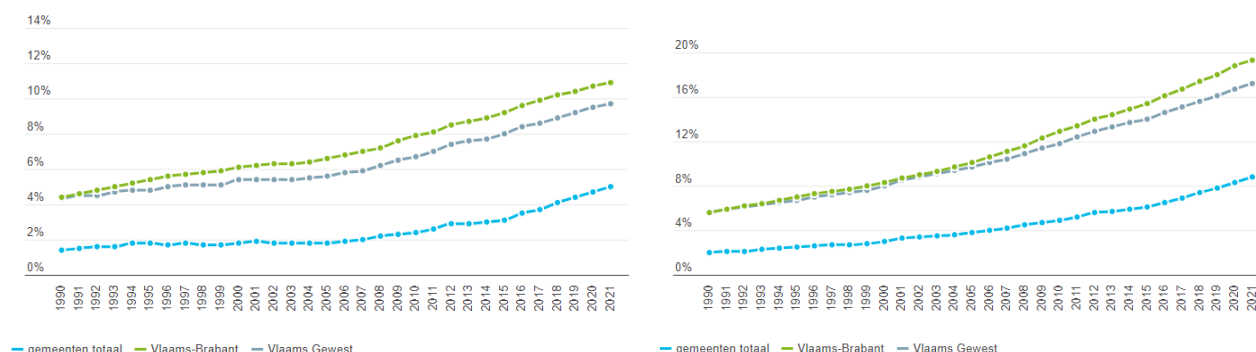
Tabel 12 & 13 | Evolutie inwoners naar huidige nationaliteit en geboortenationaliteit (in 1990, 2000, 2010 en 2021)

	ELZ Demerland		Vlaams-Brabant		Vlaams Gewest	
	Belgische huidige nationaliteit	Niet-Belgische huidige nationaliteit	Belgische huidige nationaliteit	Niet-Belgische huidige nationaliteit	Belgische huidige nationaliteit	Niet-Belgische huidige nationaliteit
1990	89.404	1.290	921.282	41.935	5.494.500	244.768
2000	94.334	1.718	956.434	61.739	5.646.500	321.272
2010	97.929	2.363	996.242	85.618	5.853.287	422.402
2021	100.246	5.274	1.037.412	126.296	6.018.212	648.700

	ELZ Demerland		Vlaams-Brabant		Vlaams Gewest	
	Belgische geboortenationaliteit	Niet-Belgische geboortenationaliteit	Belgische geboortenationaliteit	Niet-Belgische geboortenationaliteit	Belgische geboortenationaliteit	Niet-Belgische geboortenationaliteit
1990	88.881	1.813	909.334	53.883	5.415.013	324.255
2000	93.174	2.878	933.779	84.394	5.489.983	477.859
2010	95.413	4.879	942.367	139.493	5.532.249	743.440
2021	96.194	9.326	938.944	224.764	5.521.264	1.145.648

Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

Grafiek 6 & 7 | Evolutie inwoners met een niet-Belgische huidige nationaliteit en geboortenationaliteit, % t.o.v. alle inwoners (1990-2021)

Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

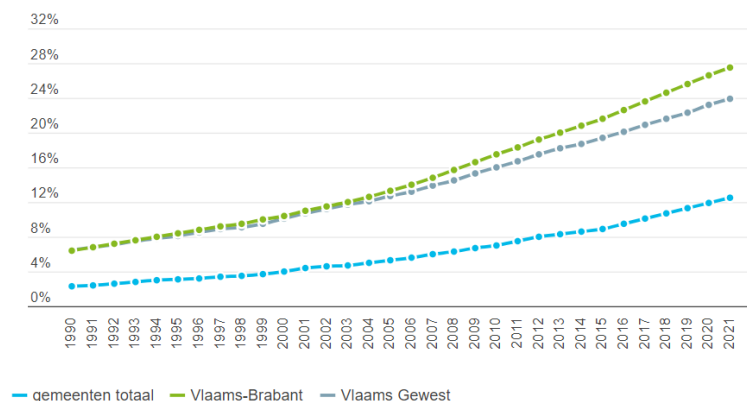
In ELZ Demerland ging het aantal inwoners met een **niet-Belgische herkomst** van **2.112 of 2,3%** in 1990 naar **13.218 of 12,5%** in 2021. In de tabel hieronder zien we de specifieke aantallen voor de zone, Vlaams-Brabant en het Vlaams Gewest. Grafiek 8 toont de evolutie van het aandeel inwoners in ELZ Demerland met een niet-Belgische herkomst (t.o.v. alle inwoners) sedert 1990. Ook hier is de trend lager, maar wel gelijkaardig aan deze in Vlaams-Brabant en het Vlaams Gewest.

Tabel 14 | Evolutie inwoners naar herkomst (in 1990, 2000, 2010 en 2021)

	ELZ Demerland		Vlaams-Brabant		Vlaams Gewest	
	Belgische herkomst	Niet-Belgische herkomst	Belgische herkomst	Niet-Belgische herkomst	Belgische herkomst	Niet-Belgische herkomst
1990	88.582	2.112	901.254	61.963	5.364.715	374.553
2000	92.200	3.852	912.182	105.991	5.367.039	600.803
2010	93.283	7.009	892.306	189.554	5.273.509	1.002.180
2021	92.302	13.218	843.173	320.535	5.075.685	1.591.227

Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

Grafiek 8 | Evolutie inwoners met een niet-Belgische herkomst, % t.o.v. alle inwoners (1990-2021)

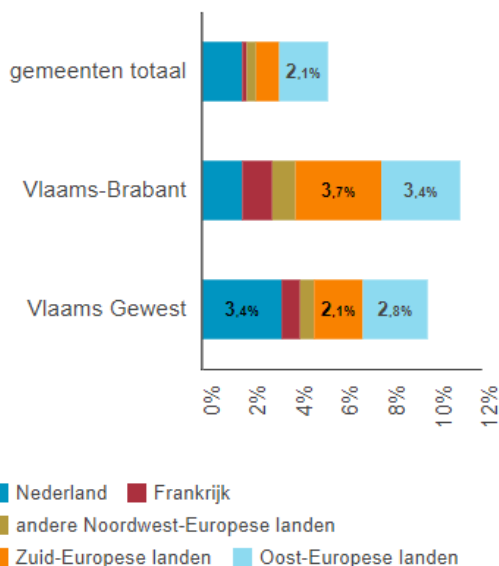

Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

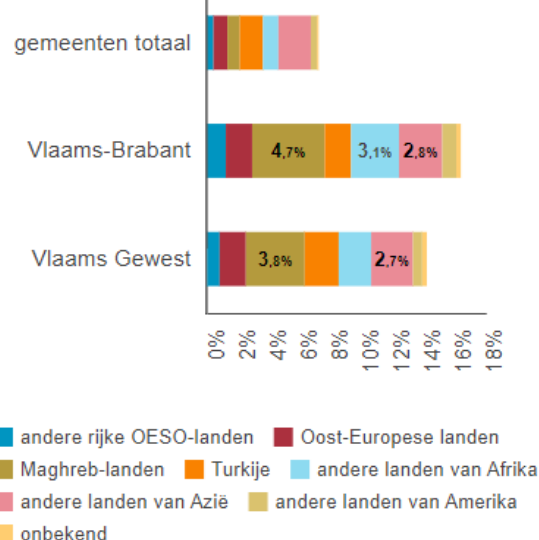
Indeling nationaliteitsgroepen

Van de inwoners van ELZ Demerland heeft **5,3%** een (niet-Belgische) EU-herkomst en **7,2%** een niet-EU herkomst. In 1990 was dit voor beiden maar 1,2%. Grafieken 9 en 10 geven meer details **over de herkomst binnen en buiten de EU**. Een belangrijke nuance hierbij voor ELZ Demerland is de spreektaal van onze inwoners. Als eerstelijnszone communiceren wij zelden rechtstreeks naar burgers, maar we kunnen samen met onze partners bekijken hoe brede communicatie kan worden aangepast zodat ook mensen die geen Nederlands, Engels, Frans of Duits spreken deze communicatie verstaan. Een navraag over welke **talen** er voornamelijk gesproken worden in de zes gemeenten kan een eerste stap zijn.

Grafiek 9 | Niet-Belgische EU-herkomst, % t.o.v. alle inwoners (2021)

Grafiek 10 | Niet-EU herkomst, % t.o.v. alle inwoners (2021)

Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

Ten slotte kijken we naar de **individuele herkomstnationaliteiten**. In tabel 15 staan de tien meest voorkomende herkomstnationaliteiten binnen deze eerstelijnszone opgelijst, gecombineerd met het aantal personen met die geboortenationaliteit of met die huidige nationaliteit. Deze cijfers kunnen sterk verschillen van de herkomstnationaliteit. Doorgaans is dat het meest uitgesproken bij niet-EU nationaliteiten en/of groepen die reeds lange tijd in het land aanwezig zijn. EU-burgers nemen immers minder snel de Belgische nationaliteit aan, omdat zij via hun lidmaatschap van de EU al heel wat rechten verkrijgen. Bij burgers die hier reeds lang aanwezig zijn, is de kans dan weer groter dat ze uiteindelijk de Belgische nationaliteit aannemen of verkrijgen, zeker bij volgende generaties. Een belangrijke kanttekening hierbij is de oorlog in Oekraïne. Er zijn afgelopen periode verschillende ontheemden hierdoor in ELZ Demerland (tijdelijk) komen wonen. In september 2022 telden we ongeveer **400 Oekraïense vluchtelingen** binnen de ELZ. Deze werden dus nog niet bijgeteld in onderstaande tabel.

Tabel 15 | Top 10 herkomstnationaliteit in ELZ Demerland en het aantal inwoners met die geboortenationaliteit en huidige nationaliteit (2021)

	Inwoners naar herkomstnationaliteit	Inwoners naar geboortenationaliteit	Inwoners naar nationaliteit
België	92.302	96.194	100.246
Nederland	1.745	1.063	792
Turkije	1.534	983	169
Roemenië	1.087	1.020	853
Marokko	743	409	113
Polen	639	485	363
Italië	609	328	136
Sovjet-Unie	496	284	-
Syrië	409	381	320
Irak	286	262	167

Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

Huishoudens

Huishoudenstypes

ELZ Demerland telt in totaal **46.209** huishoudens. Dat aantal zou volgens de huishoudensprognose van Statistiek Vlaanderen **groeien** tot 50.364 in 2035. We delen de huishoudens in tabel 16 verder op in drie grote groepen: de alleenstaanden, meerpersoonshuishoudens met minderjarige kinderen en zonder minderjarige kinderen. De eenoudergezinnen behoren tot de tweede groep en worden verder apart besproken (zie tabel 17).

In ELZ Demerland zijn er **14.292 huishoudens** of 30,9% van het totaal aantal huishoudens die uit **één persoon** bestaan. Dit aandeel alleenstaanden is lager dan in het Vlaams Gewest (32,3%). Enkel bij de gemeenten Aarschot en Diest lijken de percentages iets hoger dan het gemiddelde in de ELZ en het Vlaams Gewest. Scherpenheuvel-Zichem scoort gelijkaardig. Dit vermoedelijk omdat er veel appartementsgebouwen in deze drie steden zijn. In de overige drie gemeenten spreken we over een meer ruraal gebied.

Er zijn **10.259 meerpersoonshuishoudens** (of 22,2%) **met minderjarige kind(eren)**. Ook dit aandeel is lager dan in het Vlaams Gewest (24,5%). Hier zien we dat de gemeenten Begijnendijk, Bekkevoort en Tielt-Winge hoger scoren dan het gemiddelde van de ELZ. Vergeleken met het Vlaams Gewest heeft enkel Tielt-Winge een hoger percentage. Gezinnen met jonge kinderen kiezen er dus bewust voor om eerder in de kleinere gemeenten in plaats van de steden te wonen.

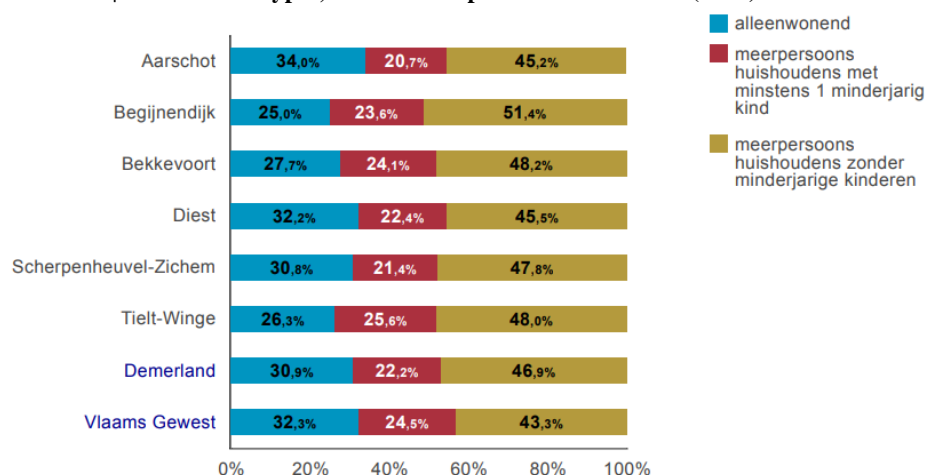
Tot slot zijn er in ELZ Demerland **21.658 huishoudens** (of 46,9%) van minstens 2 personen **zonder minderjarige kinderen**. Dit aantal is iets hoger dan in het Vlaams Gewest. Hier lijken alle zes gemeenten van ELZ Demerland hoger te scoren dan gemiddeld in het Vlaams Gewest. Voornamelijk in de gemeenten Begijnendijk, Bekkevoort, Scherpenheuvel-Zichem en Tielt-Winge zien we iets meer deze categorie dan in Aarschot en Diest. Meerpersoonshuishouden zonder minderjarige kinderen is het meest voorkomende huishoudenstype in ELZ Demerland (46,9% van de huishoudens) en ook in het **Vlaams Gewest (43,3%)**. In nagenoeg alle ELZ is dit het meest voorkomende huishoudenstype.

Tabel 16 | Huishoudenstypes (2021)

	Private huishoudens	Alleen-wonend	Meerpersoonshuishoudens met minstens 1 minderjarig kind	Meerpersoonshuishoudens zonder minderjarige kinderen
Aarschot	13.764	4.686	2.855	6.223
Begijnendijk	4.318	1.078	1.021	2.219
Bekkevoort	2.628	727	634	1.267
Diest	10.681	3.437	2.389	4.855
Scherpenheuvel-Zichem	10.336	3.183	2.212	4.941
Tielt-Winge	4.482	1.181	1.148	2.153
Demerland	46.209	14.292	10.259	21.658
Vlaams Gewest	2.859.229	922.632	699.367	1.237.230

Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

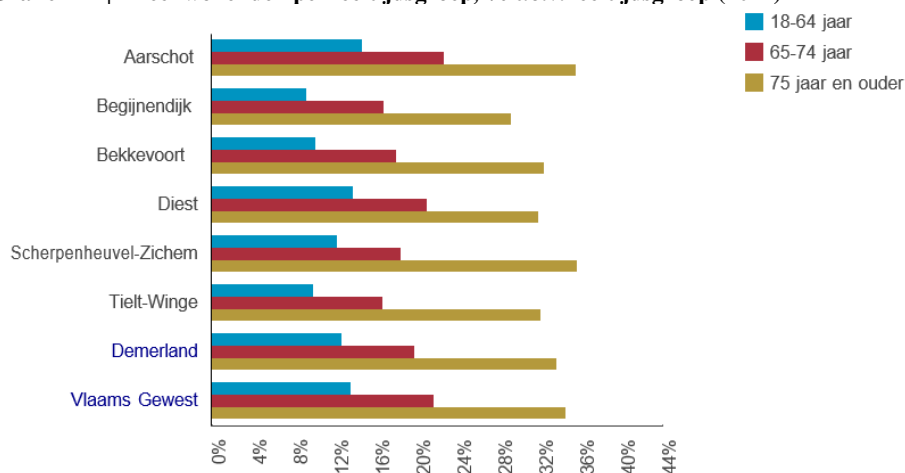
Grafiek 11 | Huishoudentypes, % t.o.v. alle private huishoudens (2021)

Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

In grafiek 12 is te zien dat **voornamelijk 75-plussers alleen wonen**. Zeker in Scherpenheuvel-Zichem en Aarschot is dit een opvallend grotere groep. De overige jongere groepen zijn minder vertegenwoordigd in ELZ Demerland. Enkel in Aarschot en Diest zien we een grotere vertegenwoordiging van de leeftijdsgroepen 18 tot 64 jaar en 65 tot 74 jaar. Alleenwonenden kiezen er dus bewust voor om in een stad te gaan wonen. Deze cijfers zijn vergelijkbaar met het Vlaams Gewest, waar ook voornamelijk 75-plussers alleen wonen.

Grafiek 12 | Alleenwonenden per leeftijdsgroep, % t.o.v. leeftijdsgroep (2021)

Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

Binnen de groep meerpersoonshuishoudens met minderjarige kinderen bekijken we vervolgens de groep éénoudergezinnen. In 2022 zijn er in ELZ Demerland **1.778 éénoudergezinnen**. Dit is **3,8%** van het totaal aantal private huishoudens. In het Vlaams Gewest ligt dit aandeel met **4,2%** ongeveer even hoog.

Tabel 17 | Eénoudergezinnen, aantal en % t.o.v. alle gezinnen met minstens 1 minderjarig kind (2022)

	Aantal éénoudergezinnen	% t.o.v. private huishoudens
Aarschot	543	3,9
Begijnendijk	148	3,4
Bekkevoort	84	3,1
Diest	440	4,1
Scherpenheuvel-Zichem	375	3,6
Tielt-Winge	188	4,1
Demerland	1.778	3,8
Vlaams Gewest	120.349	4,2

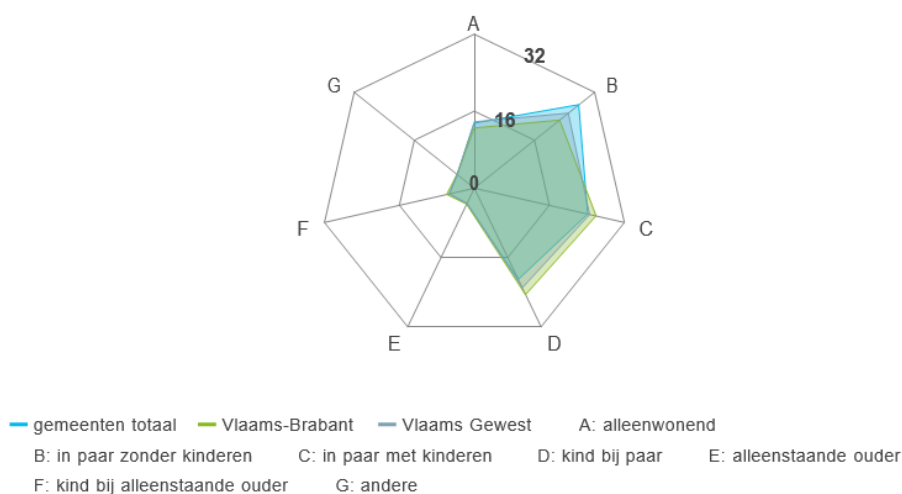
Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

Eigenschappen van de huishoudens

De inwoners van eerstelijnszone Demerland kunnen niet alleen onderverdeeld worden naargelang het type huishouden (bv. een huishouden met kinderen), maar ook op basis van **de positie van de inwoner in het huishouden** (bv. een kind in dat huishouden met kinderen). Inwoners kunnen behoren tot één van de volgende groepen: alleenwonend, partner in een paar zonder kinderen, partner in een paar met kind(eren), kind bij een paar, alleenstaande ouder, kind bij een alleenstaande ouder en andere (bv. een grootouder bij een koppel met kinderen, iemand die samenwoont met haar/zijn broer, lid van een collectief huishouden zoals woonzorgcentrum, klooster of gevangenis, ...).

Er is een **sterke samenhang tussen genoemde posities in het huishouden enerzijds en leeftijd en geslacht anderzijds**. Inwonende kinderen zijn natuurlijk vaak (maar niet altijd) minderjarig, maar ook voor andere huishoudensposities geldt er een samenhang. Zo zijn partners in koppels zonder kinderen vaak ofwel jongvolwassen, ofwel 65-plus (waarbij de kinderen al het huis uit zijn).

Grafiek 13 | Positie in het huishouden, % t.o.v. alle inwoners (2021)

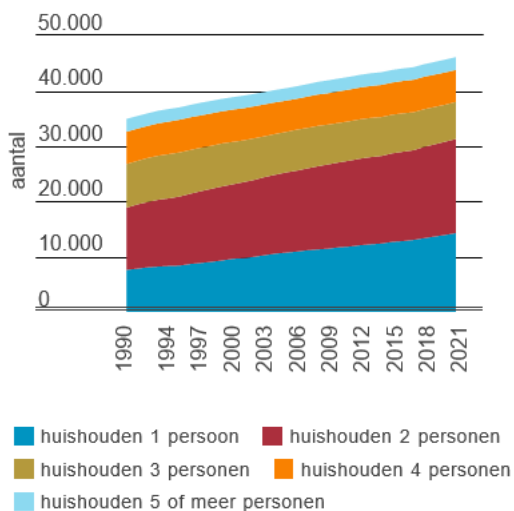

Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

Aantal personen in het huishouden

De **evolutie** van de gemiddelde **huishoudensgrootte** heeft niet steeds dezelfde oorzaak. Zo kan dit cijfer kleiner worden omdat het aantal kleine gezinnen stijgt óf omdat het aantal grote gezinnen daalt (of een combinatie van beide). Grafiek 14 geeft de evolutie van het aantal huishoudens volgens grootte in eerstelijnszone Demerland en tabel 18 geeft het aandeel van de huishoudens volgens grootte in percentage. De gemiddelde **huishoudensgrootte** in ELZ Demerland evolueerde van **2,57 in 1990 tot 2,26 in 2021**. In Vlaams-Brabant bedraagt deze gemiddeld 2,40 in 2021.

Grafiek 14 | Evolutie huishoudens in eerstelijnszone Demerland, naar grootte (1990-2021)

Tabel 18 | Huishoudens naar grootte, % t.o.v. totaal huishoudens (2021)

	ELZ Demerland	Vlaams-Brabant	Vlaams Gewest
1 persoon	30,9	30,3	32,3
2 personen	36,9	32,9	34,4
3 personen	14,5	14,7	13,8
4 personen	12,6	14,4	13,0
5 of meer personen	5,0	7,7	6,5

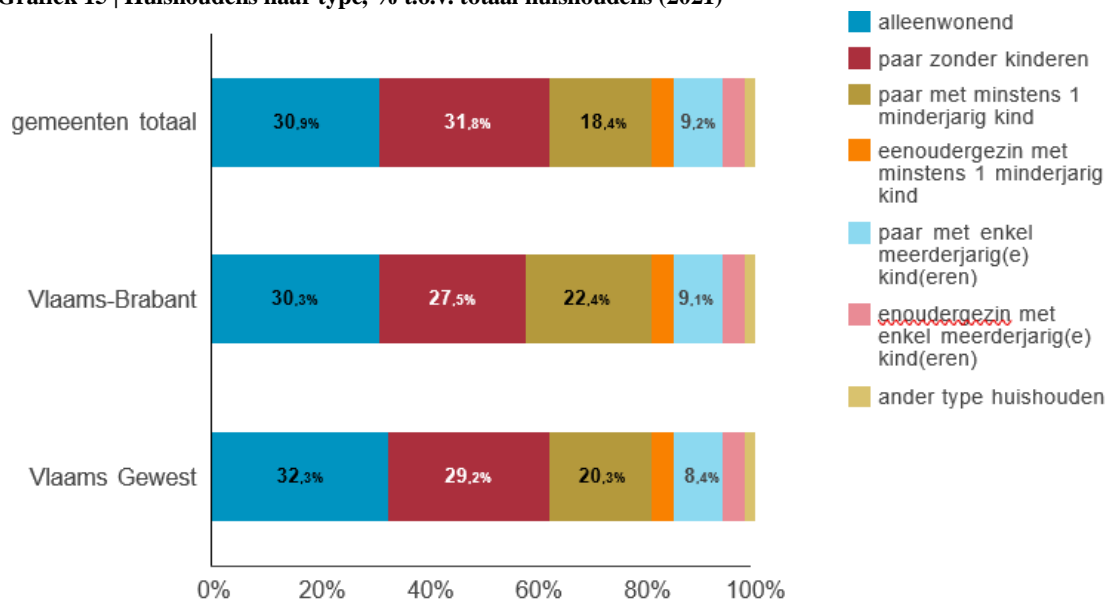
Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

Type huishouden

Op grafiek 15 worden de huishoudens opgedeeld naargelang het **type**. De eerste twee types zijn huishoudens zonder kinderen: alleenwonenden en paren zonder kinderen. Daarna staan de gezinnen met één of meer minderjarige kinderen (onderverdeeld naar paren en alleenstaande ouders), de gezinnen met enkel meerderjarige kinderen (opnieuw onderverdeeld), en ten slotte andere types huishoudens.

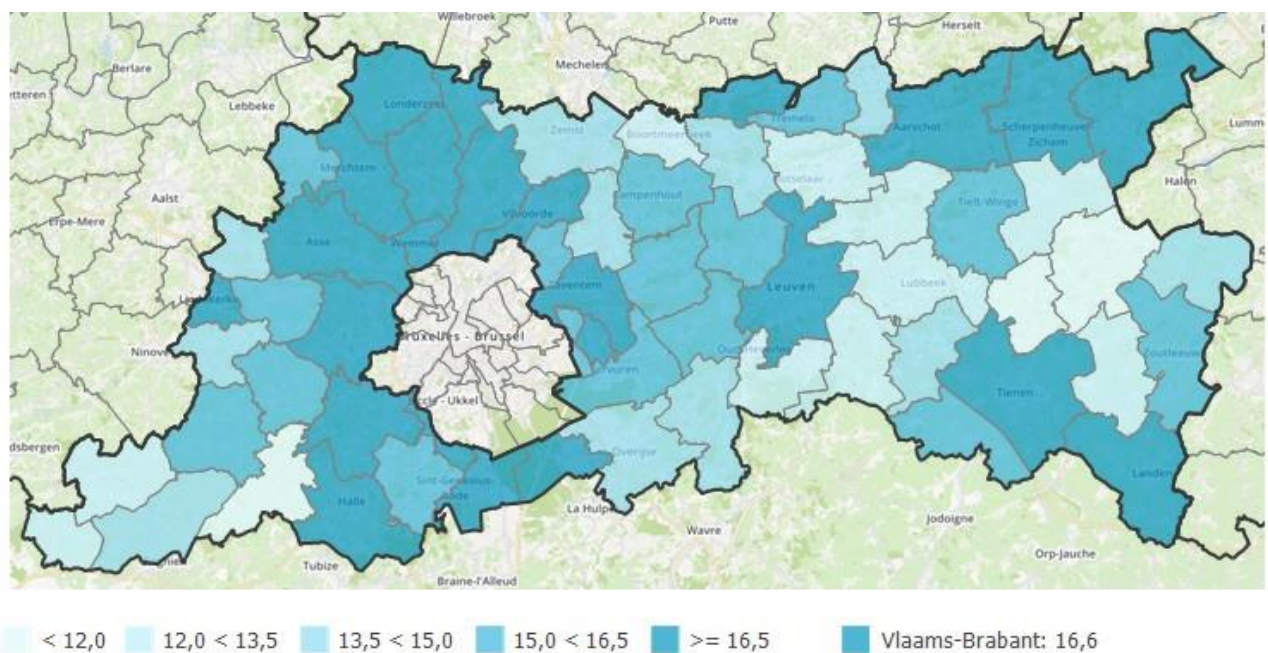
In **ELZ Demerland** is **17,2%** van de gezinnen met minderjarige kinderen een alleenstaande ouder. In **Vlaams-Brabant** is dat **16,6%**. Kaart 3 toont het aandeel alleenstaande ouders in de gemeenten van **Vlaams-Brabant** waar dit **16,6%** bedraagt. We zien dat vier van de zes gemeenten van eerstelijnszone Demerland donkerder blauw kleuren en dus meer alleenstaande ouders hebben.

Grafiek 15 | Huishoudens naar type, % t.o.v. totaal huishoudens (2021)

Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

Kaart 3 | Alleenstaande ouders, % t.o.v. totaal gezinnen met minderjarige kinderen (2021)

Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

Gezondheid en zorg

Gezondheidstoestand

We proberen hieronder een licht te werpen op de gezondheidstoestand van de bevolking in ELZ Demerland. Statuut chronische aandoeningen, prevalentie diabetes, de gemiddelde BEL-score gezinszorg en erkenning handicap zijn vier indicatoren die meer aandacht verdienen binnen dit kader. Sommige cijfers zijn in tabel 19 verouderd, maar per indicator bekijken we de meest recente cijfers.

Tabel 19 | Gezondheidstoestand

	Statuut chronische aandoeningen t.o.v. personen in de ziekteverzekering, % (2018)	Prevalentie diabetes per 1.000 personen in de ziekteverzekering, ‰ (2018)	Personen erkend door DG Personen met een handicap per 1.000 inwoners 18+ jaar (2022)	Gemiddelde BEL-score gezinszorg 65+ jaar (2020)
Aarschot	13,1	65	68,51	32,0
Begijnendijk	11,3	61	59,88	34,5
Bekkevoort	12,6	59	61,96	32,4
Diest	13,7	54	70,71	30,7
Scherpenheuvel-Zichem	15,0	68	83,83	31,9
Tielt-Winge	11,4	62	48,37	30,1
Demerland	13,3	62	69,13	-
Vlaams Gewest	11,3	56	62,25	28,3

Bron: InterMutualistisch Agentschap | provincies.incijfers.be
Agentschap Zorg en Gezondheid - Vesta systeem van elektronische gegevensuitwisseling FOD Sociale Zekerheid, Directie-generaal Personen met een handicap | provincies.incijfers.be

Statuut Chronische aandoening

'Statuut chronisch zieken' betreft de mensen die in het kader van de ziekteverzekering als chronisch ziek worden geregistreerd. Een chronische ziekte is een **langdurige ziekte** die niet spontaan verdwijnt en zelden volledig geneest. De ziekte duurt minstens drie maanden of leidt tot meer dan drie ziekteperioden per jaar. Er is een voortdurende of terugkerende **pijn die langer aanhoudt** dan normaal. Er zijn enorm veel soorten chronische aandoeningen. De aandoening kan psychisch of lichamelijk zijn. Voorbeelden van chronische ziektes zijn onder andere reuma, depressie en angst, hart- en vaatziekten, dementie, astma, diabetes, maag-darm-leverziekten, nieraandoeningen en pijnklachten.

In ELZ Demerland heeft **15,21%** van de verzekerden in de ziekteverzekering in 2021 een statuut van chronische aandoening. Dit aandeel is **hoger** dan gemiddeld in het Vlaams Gewest (13,32%). Vergeleken met de cijfers uit 2018 in tabel 19 zijn de cijfers enorm gestegen. Toen werd 13,3% in ELZ Demerland en 11,3% in het Vlaams Gewest erkend als persoon met een chronische ziekte.

Door de samenstelling van de oudere bevolking en de meer rurale omgeving in onze zone is geweten dat er meer chronisch zieken hier (komen) wonen. Dit thema gaat al langer mee binnen eerstelijnszone Demerland. We weten dat we binnen onze actieplannen hier best extra op inzetten.

*We willen over het algemeen terug meer **fysieke bijeenkomsten** organiseren voor verschillende doelgroepen, onder andere chronische patiënten. We denken bijvoorbeeld aan netwerkvondten, beurzen, lotgenotencontacten, enzovoort. Onze **Wel Wijs beurs** op 20 september 2022 was een eerste initiatief sinds lange tijd voor onder andere deze doelgroep.*

*Een belangrijke kanttekening die we hierbij moeten maken is het **vervoer** van deze mensen. Sommigen geraken op eigen initiatief niet waar ze naartoe willen omwille van medische of financiële redenen. Onze contactpersoon in onze focusgroep gaf aan dat medisch vervoer meestal voorrang krijgt wanneer iemand vervoer wil regelen, waardoor deze mensen niet op andere soorten bijeenkomsten geraken.*

Prevalentie diabetes

Dit cijfer verwijst naar de mensen die in het kader van de ziekteverzekering medicatie nemen en/of therapie ondergaan gerelateerd aan diabetes. Diabetes type 1 kan niet voorkomen worden. **Diabetes type 2 komt het frequentste voor en kan echter voor 50 tot 60% voorkomen worden door een gezonde leefstijl**, namelijk gezonde voeding, lichaamsbeweging en zorgen voor een gezond gewicht.

Per 1.000 personen in de ziekteverzekering in 2020 zijn er gemiddeld 68 met een diabetesbehandeling in de ELZ. Vergeleken met de voorafgaande jaren is dit een stijging. In 2018 waren er 62 en in 2019 65 personen met een diabetesbehandeling. Het gemiddelde in het **Vlaams Gewest** bedraagt **56** in 2018 en **61** in 2019. In tabel 20 is de prevalentie diabetes van de zes gemeenten afzonderlijk te zien. Alle zes gemeenten scoren **hoog** op deze indicator. Diest heeft de laagste prevalentie en is hierbij ook de enige gemeente die lager scoort dan het gemiddelde in het Vlaams Gewest. Scherpenheuvel-Zichem daarentegen heeft de hoogste prevalentie diabetes. De kaart daaronder toont visueel het aandeel personen met een behandeling voor diabetes in 2020 per gemeente. ELZ Demerland kleurt donkerder dan de meeste gemeenten. Voornamelijk in Limburg, Oost- en West-Vlaanderen is er een hoger aandeel. ELZ Demerland grenst aan provincie Limburg.

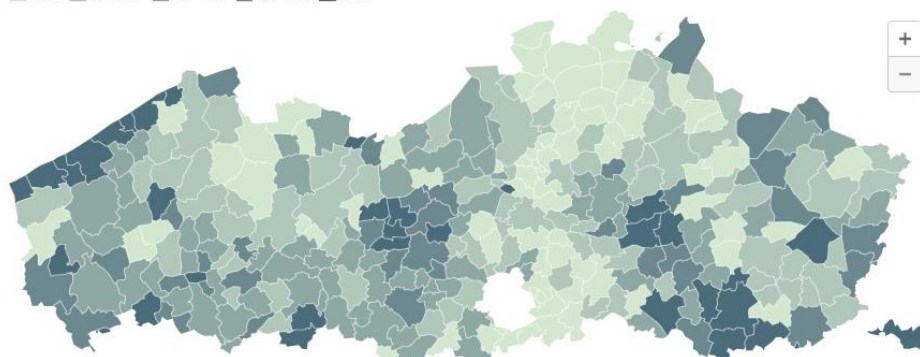
Tabel 20 | Prevalentie diabetes - Aandeel rechthebbenden met afleveringen antidiabetica (alle leeftijden)

	2018	2019	2020
Aarschot	6,5%	6,7%	7,1%
Begijnendijk	6,1%	6,2%	6,4%
Bekkevoort	5,9%	6,4%	6,8%
Diest	5,4%	5,9%	6,1%
Scherpenheuvel-Zichem	6,8%	7,4%	7,7%
Tielt-Winge	6,2%	6,4%	6,7%
ELZ Demerland	6,2%	6,5%	6,8%
Vlaams Gewest	5,6%	6,1%	-
België	6,3%	6,5%	6,6%

Bron: IMA-AIM ATLAS

Kaart 4 | Behandeling voor diabetes, aantal per 1.000 inwoners, 2020

■ <55
 ■ 55-<60
 ■ 60-<65
 ■ 65-<70
 ■ >70

Bron: IMA, bewerking Statistiek Vlaanderen

Ook de hoge score op deze indicator was reeds een bekend gegeven binnen ELZ Demerland en verdient dus extra aandacht. *Binnen onze focusgroep legde we een stelling voor rond diabetes. Er kwamen verschillende kritische bedenkingen aan te pas. Zo stelde iemand de vraag of deze cijfers wel representatief zijn. Dit zijn namelijk **enkel de vastgestelde diabetespatiënten**. Er zijn misschien nog veel mensen met diabetes waarvan dit niet geweten is. Ook kan het zijn dat er binnen ELZ Demerland frequenter en grondiger getest wordt op diabetes. Er woont zoals geweten een oudere populatie binnen onze ELZ en des te **ouder** mensen worden, des te **meer complicaties** men krijgt. Diabetes is hier jammer genoeg één van.*

*Consulenten bij mutualiteiten merken daarentegen wel dat **er weinig concrete informatie gekend** is bij de bredere doelgroep over een gezonde leefstijl. Vaak weten patiënten niet exact wat je kan doen om je levenskwaliteit te verbeteren of weten ze dit wel, maar hebben ze de **financiële middelen** niet. Veel mensen blijken enorm te besparen op gezonde voeding, ook senioren. We stellen jammer genoeg vast dat **gezonde voeding vaak duurder** is dan ongezonde voeding. Ook **gaan sporten kost vaak geld** en dit weerhoudt sommige mensen van voldoende te bewegen.*

We kunnen als ELZ dus meer inzetten op de **informatieverdeling** van een gezonde levensstijl en van goedkopere alternatieven (bv. wat is gezond zijn, hoe onderhoud je dit, goedkopere maaltijden samenstellen, verschillende manieren om jezelf in beweging te houden, gratis sporten, ...). Zo loopt in ELZ Demerland het project "Bewegen op verwijzing" waarbij zorgverstrekkers patiënten kunnen doorverwijzen naar een beweegcoach. Hier komen we later nog op terug. Op deze manier zetten we ook in op de **preventie** van diabetes. Voor de coronacrisis had de ELZ een **werkgroep diabetes** opgericht, maar helaas werd deze geannuleerd. Een doelstelling is om deze werkgroep opnieuw te lanceren en om elk trimester samen te komen.

In Scherpenheuvel-Zichem staat de opstart van het project **Halt2Diabetes** klaar. Dit lijkt ons een zeer goed en nodig initiatief gezien de hoge diabetescijfers binnen deze gemeente. Hun lokaal bestuur zet haar schouders hieronder en vraagt of ELZ Demerland een rol hierin kan spelen. We bekijken met ons bestuursorgaan welke rol wij kunnen opnemen. Het thema diabetes zal in elk geval in 2023 de nodige aandacht krijgen en we hopen om deze trend te kunnen doorzetten naar de komende jaren.

Personen met een handicap

De Directie-generaal Personen met een handicap beslist na medische evaluatie over een erkenning als persoon met handicap. Per 1.000 18-plussers zijn er in ELZ Demerland **69,00 personen** erkend door de Directie-generaal Personen met een handicap. In het Vlaams Gewest ligt dit op **62,08 per 1.000**. In tabel 21 zien we het aantal personen met een beperking per gemeente tussen de jaren 2017 en 2019. Binnen onze zone zijn er verschillende initiatieven werkende met en voor personen met een beperking. Enerzijds kan dit een van de redenen zijn waardoor gezinnen met een persoon met een beperking naar ELZ Demerland verhuizen. Anderzijds kan het ook zijn dat er hier meer mensen met een beperking geboren worden.

*Ook al zijn er reeds verschillende goed onderbouwde initiatieven, toch leerden we uit onze focusgroep dat de **financiële middelen** in deze sector nog steeds **ontoereikend** zijn. De individuele situaties worden ook steeds ernstiger en complexer. Daarnaast voldoen de financiële tegemoetkomingen niet voor de noden van de hulpvragers.*

Tabel 21 | Prevalentie personen met tegemoetkoming aan personen met een handicap

	2017	2018	2019
Aarschot	144	154	161
Begijnendijk	37	35	37
Bekkevoort	21	21	22
Diest	113	121	128
Scherpenheuvel-Zichem	63	62	68
Tielt-Winge	32	32	37
ELZ Demerland	410	425	453
Vlaams Gewest	30.342	31.209	32.712

Bron: provincies.incijfers.be

BEL-score

De 'BEL-score' wordt door de diensten gezinszorg gehanteerd als maat voor **zorgbehoevendheid in de thuissituatie**. Een score van 35 of meer wordt beschouwd als zwaar zorgbehoevend. We kijken hier voornamelijk naar de gemiddelde BEL-score van 65-plussers. Deze score bedraagt in het Vlaams Gewest **in 2020 28,3**. Op gemeenteniveau varieert de BEL-score van 30,1 in Tielt-Winge tot 34,5 in Begijnendijk. Het gemiddelde van de zes gemeenten bedraagt 31,9. Deze BEL-score is **hoger** dan gemiddeld in het Vlaams Gewest. Vergelijken met de jaren voordien schommelt het gemiddelde voor de ELZ bij 65-plussers rond 32. De meeste gemeenten volgen deze cijfers. Enkel gemeente Begijnendijk is gestegen van 32,7 naar 34,5 op twee jaar tijd. De BEL-score op jongere leeftijd stijgt voornamelijk bij Bekkevoort en Tielt-Winge.

*Een kritische opmerking die uit de focusgroep naar voren kwam is dat deze score niet steeds representatief is. De laatst bijgewerkte score, namelijk de **BelRAI score**, geeft volgens enkele zorgverleners een vertekend beeld. Deze geeft namelijk een heel ander beeld over zorgbehoevendheid want iemands toestand moet al ver gevorderd zijn vooraleer zijn of haar problematiek erkend wordt en deze persoon wordt verder geholpen. Verschillende personen die eerder wel in aanmerking kwamen, verliezen door deze aanpassing het recht op (een deel van) hun tegemoetkoming. Er kan beter per persoon bekeken worden hoeveel iemand scoort op een bepaald domein.*

Een andere opmerking die rond de stelling over zorgbehoefendheid bij ouderen naar voren kwam is het gegeven dat er **veel vraag is naar gezinszorg** gezien het feit dat we een **oudere populatie** hebben dan gemiddeld in Vlaanderen. Hun zorg is **vaak ook complexer** vanwege vragen of noden op verschillende domeinen (bv. iemand met een fysiek probleem, maar ook met een psychische vraag).

Tabel 22 | Prevalentie BEL-score

	2018		2019		2020	
	0-64 jaar	65+ jaar	0-64 jaar	65+ jaar	0-64 jaar	65+ jaar
Aarschot	17,0	33,9	16,5	33,1	18,2	32,0
Begijnendijk	14,5	32,7	15,1	34,4	13,9	34,5
Bekkevoort	15,5	33,2	19,7	32,8	22,5	32,4
Diest	20,4	30,8	19,4	30,6	21,0	30,7
Scherpenheuvel-Zichem	19,9	32,9	19,0	33,4	18,8	31,9
Tielt-Winge	12,8	29,0	13,8	28,9	15,5	30,1
ELZ Demerland	16,7	32,1	17,3	32,2	18,3	31,9
Vlaams Gewest	17,6	27,7	17,2	27,9	17,5	28,3

Bron: provincies.incijfers.be

Zorgbudget voor zwaar zorgbehoevenden

Het zorgbudget voor zwaar zorgbehoevenden (vroeger de zorgverzekering) is bedoeld voor personen die veel zorg nodig hebben, zoals ouderen die in een woonzorgcentrum verblijven (zorgbudget voor zwaar zorgbehoevenden in de residentiële zorg) of mensen die thuis veel (eventueel professionele) ondersteuning nodig hebben (zorgbudget voor zwaar zorgbehoevenden in de mantel- en thuiszorg).

In ELZ Demerland worden **5.039 zorgbudgetten** toegekend in een mantel- en thuiszorgsituatie. **1.222** zorgbudgetten worden toegekend omwille van zorg in een residentiële setting. **5.093** zorgbudgetten (thuiszorg en residentiële zorg samen) worden toegekend aan 65-plussers. Dit betekent dat **21,3%** van de 65-plussers een zorgbudget krijgt. Dit aandeel is in ELZ Demerland **hoger** dan gemiddeld in het Vlaams Gewest. **1.974** ouderen, ofwel **8,3%** van de 65-plussers krijgen **bovenop een zorgbudget** voor zwaar zorgbehoevenden ook een zorgbudget voor ouderen. Dit aandeel is eveneens **hoger** dan gemiddeld genomen in het Vlaams Gewest.

Tabel 23 | Zorgbudgetten (2021)

	Zorgbudget voor zwaar zorgbehoevenden in de mantel- en thuiszorg	Zorgbudget voor zwaar zorgbehoevenden in de residentiële zorg	Zorgbudget voor zwaar zorgbehoevenden 65+	Zorgbudget voor ouderen
Aarschot	1.350	407	1.463	515
Begijnendijk	395	85	388	184
Bekkevoort	313	74	328	143
Diest	1.198	249	1.107	385
Scherpenheuvel-Zichem	1.378	299	1.373	581
Tielt-Winge	405	108	434	166
ELZ Demerland	5.039	1.222	5.093	1.974
Vlaams Gewest	189.500	76.200	211.662	94.607

Bron: Vlaamse Sociale Bescherming & Directie-generaal Personen met een handicap | provincies.incijfers.be

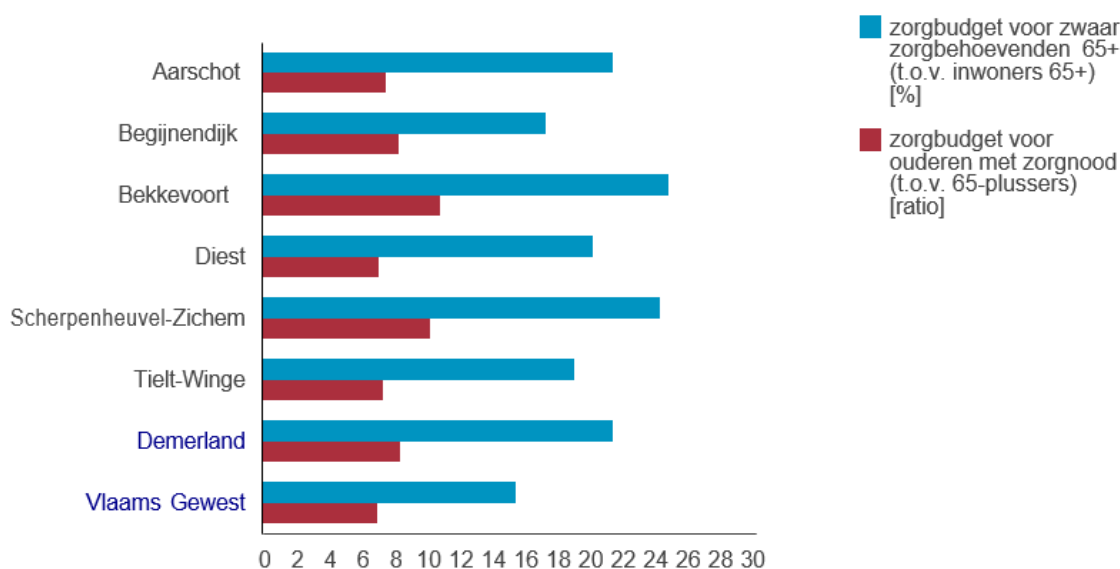
Zorgbudget voor ouderen met een zorgnood

We gaan hier nog iets dieper in op het zorgbudget voor ouderen met een zorgnood (vroeger de THAB of Tegemoetkoming Hulp aan Bejaarden). Dit is een **financiële tegemoetkoming** voor personen vanaf 65 jaar die moeilijkheden ondervinden bij het uitvoeren van dagelijkse taken. Ze wordt enkel toegekend aan personen met een beperkt inkomen. Deze cijfers zijn actueel en voor meerdere jaren opgenomen. We zien in grafiek 16 dat dit zorgbudget behoorlijk meer wordt toegekend binnen ELZ Demerland dan gemiddeld in het Vlaams Gewest.

Uit de bevraging in de focusgroep werd beaamd dat veel ouderen beroep doen op de gezinszorg, meer bepaald de huishoudhulp, waardoor sommige **thuisdiensten** volgeboekt zijn. Verschillende thuiszorgdiensten bezoeken tweemaal per dag een patiënt. Dit is vaak niet realistisch. Daarnaast proberen verschillende diensten geen patiëntenstop te hanteren en willen ze heel toegankelijk zijn. Gezien de vele hulpvragen en de complexere wordende problematieken is dit in praktijk onhaalbaar.

Daarnaast is er ook veel angst voor taboe bij de patiënten onderling merken verschillende aanwezigen uit de focusgroep op. Sommige senioren willen bijvoorbeeld echt niet naar een woonzorgcentrum ondanks de goede ervaringen van andere ouderen. Eerstelijnszone Demerland kan hier ondersteunend werken door deze moeilijkheden steeds te **signaleren en fysieke netwerkenmomenten te organiseren**.

Grafiek 16 | Zorgbudgetten, % t.o.v. inwoners 65+ (2021)

Bron: Vlaamse Sociale Bescherming & Directie-generaal Personen met een handicap & Vlaamse Sociale Bescherming | provincies.incijfers.be

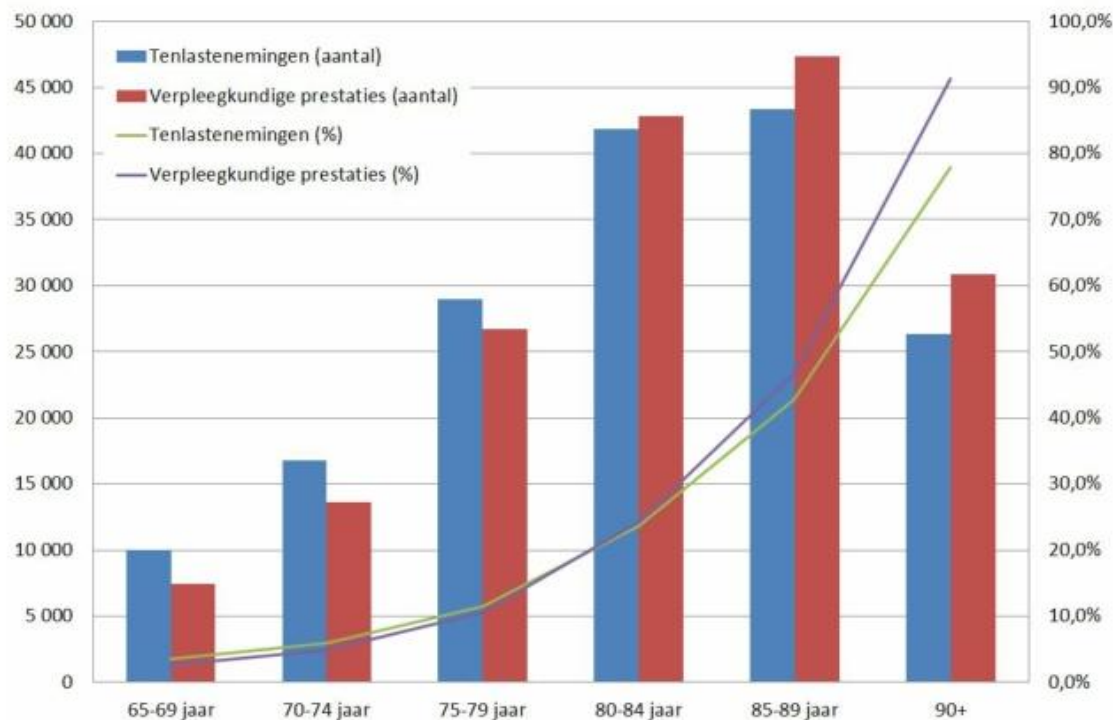
Zorgbehoefte bij ouderen

Om de zorgbehoefte bij ouderen in beeld te brengen maken we gebruik van twee indicatoren, namelijk **zorgbudget voor zwaar zorgbehoevenden** en **het aantal verpleegkundige prestaties** (o.b.v. RIZIV cijfers uit 2010). Uit deze cijfers (zie grafiek 17) leiden we af dat de **zorgvraag toeneemt met de leeftijd**. Toch zijn ouderen globaal gezien gemiddeld vitaal, gezond en relatief vrij van (professioneel verpleegkundige) zorg.

Uit de RIZIV-cijfers blijkt dat ruim 85% van de 65-plussers geen enkele vorm van professionele verpleegkundige zorg ontvangt. **Zorggebruik** neemt dus sterk toe bij een **hogere leeftijd**. Zo is slechts 10% van de oudere zeventigers (75-79 jaar) zorggebruiker, terwijl dat bij de jonge tachtigers (80-84 jaar) 20% bedraagt, en bij de oudere tachtigers (85-89-jaar) bijna de helft. Ruim 80% van de negentigers krijgt professionele verpleegkundige zorg.

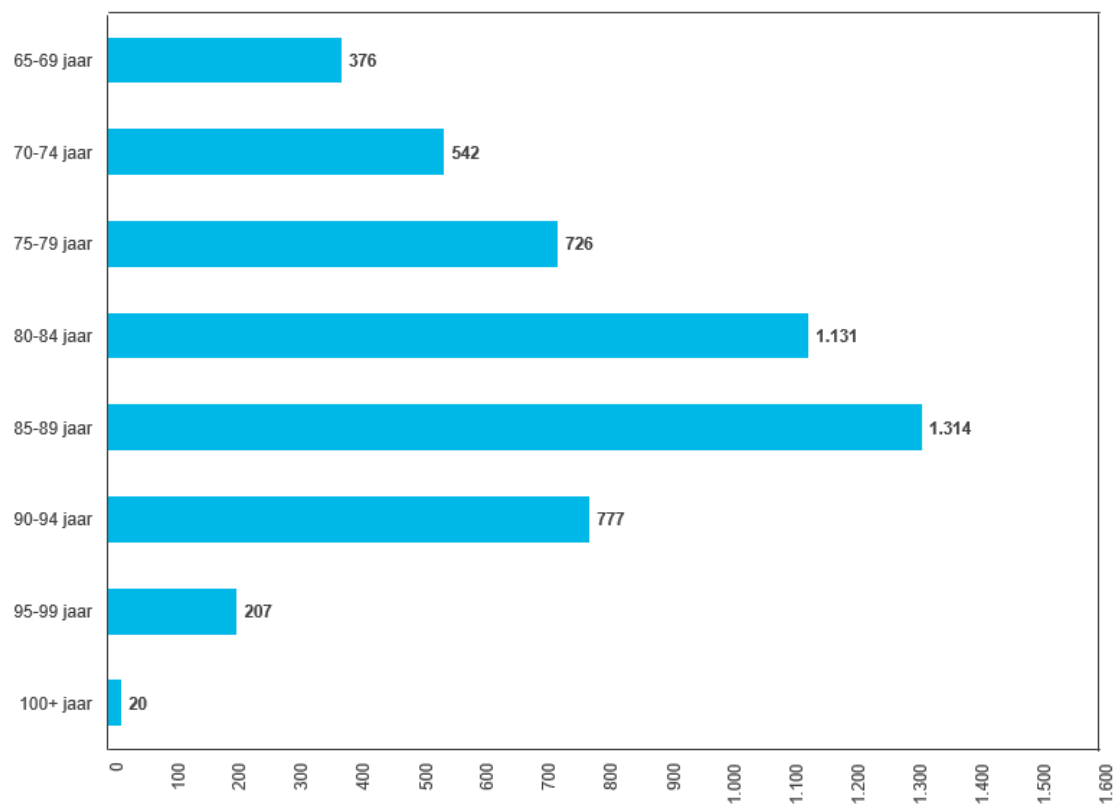
De relatieve toename van het zorggebruik met hogere leeftijd geldt uiteraard evenzeer in ELZ Demerland. Op basis van het aantal dossiers zorgbudget voor zwaar zorgbehoevenden tellen we in 2021 in eerstelijnszone Demerland **6.261 zorggebruikers** waarvan er 81,3% oftewel 5.093 **ouder** zijn **dan 65 jaar**. Dit is 21,3% van de 65-plussers. De grootste groep zorggebruikers vinden we bij de tachtigers. In eerstelijnszone Demerland gaat het om **3.449 zwaar zorgbehoevende 80-plussers**, of 48,1% van de 80-plussers.

Grafiek 17 | Zorggebruik naar (hogere) leeftijd in Vlaanderen (2010)

Bron: Vlaams Agentschap Zorg en Gezondheid en RIZIV

Grafiek 18 | Zorggebruik o.b.v. dossiers zorgbudget voor zwaar zorgbehoevende 65-plussers in ELZ Demerland (2021)

Bron: Vlaamse Sociale Bescherming | provincies.incijfers.be

Ouderen met dementie

Dementie is geen normaal ouderdomsverschijnsel. Het is een ziekte die vooral, doch niet uitsluitend, oudere mensen treft. Personen met dementie vormen een groeiende groep die **nood heeft aan uitgebreide en vaak gecompliceerde zorg**. De natuurlijke evolutie van deze ziekte strekt zich uit over een periode van zes tot acht jaar. Voorlopig bestaat er nog geen afdoende geneeskundige remedie tegen voortschrijdende dementie. Er bestaan wel verschillende geneesmiddelen die de evolutie afremmen. **Leeftijd** is de belangrijkste risicofactor voor dementie. Ruim 10% van de mensen boven de 65 jaar heeft dementie, ruim 20% van de mensen ouder dan 80 jaar heeft dementie en ruim 40% van de mensen boven de 90 jaar dementie. Aangezien ELZ Demerland bestaat uit een **oudere populatie** is het dus belangrijk om er rekening mee te houden dat er ook meer dementie zal voorkomen in deze regio.

Onderstaande cijfers zijn gebaseerd op de **bevolkingsvooruitzichten van StatBel**. Op deze bevolkingsprognose is, rekening houdend met leeftijd en geslacht van de inwoners, **het risicomodel van Alzheimer Europe** toegepast. Dit risicomodel diende ook als basis voor het dementieplan van minister Beke. Er zijn andere risicomodellen in omloop, waarvan gebruik zou leiden tot licht afwijkende cijfers. Er is in deze berekening uitgegaan van een **gelijkblijvend risico**. Twee ontwikkelingen kunnen daar invloed op hebben. Via **investeren in preventie en gezonde leefstijl** op middelbare leeftijd (40-75 jaar) zou de prevalentie beduidend lager kunnen liggen dan de hier genoemde cijfers. Anderzijds weten we dat mensen met een **niet-Westerse etniciteit** een fors **hoger risico** lopen op dementie. Vlaamse gemeenten waar ook onder de ouderen sprake is van een **diverse bevolkingssamenstelling**, zullen daardoor met hogere aantallen personen met dementie geconfronteerd worden. De bevolkingsprognoses lieten niet toe met deze ontwikkeling richting (super)diversiteit rekening te houden.

Men verwacht in elke gemeente van onze zone een stijging van minstens 40% in het aantal dementerende inwoners tegen 2035. Het aantal mensen met dementie zal als gevolg van de vergrijzing tegen 2070 verdubbeld zijn. De vraag luidt of ons zorgsysteem hier klaar voor is. **Inzetten op preventie en het bevorderen van een gezonde leefstijl** zal dus een belangrijk actiepoint in onze regio zijn.

Tabel 24 | Prevalentie dementie in ELZ Demerland

Gemeente	Prevalentie 2018	Verwachte prevalentie 2035	Verwachte stijging in %
Aarschot	698	977	40%
Begijnendijk	209	322	54,1%
Bekkevoort	132	189	43,2%
Diest	480	687	43,1%
Scherpenheuvel-Zichem	541	790	46%
Tielt-Winge	211	324	53,6%
ELZ Demerland	2.271	3.289	46,7%

Bron: StatBel – België in cijfers

Mentale gezondheid

Een op de vier Vlamingen geeft aan erg tevreden te zijn met zijn of haar leven. 66,4% geeft aan een gemiddelde tevredenheid te hebben en slechts 9% geeft aan een lage **levenstevredenheid** te hebben. 29,8% van de Vlamingen vertoont daarentegen indicaties voor **psychisch onwelbevinden**.

*In de **focusgroep** werd hierop ingespeeld door mee te delen dat er enorm ernstige situaties zijn. Mensen komen steeds vaker langs met een **multiproblematiek** en niet enkel voor één vraag op één levensdomein. De **nood aan psychische hulpverlening** wordt steeds groter, maar helaas botsen ze vaak op **wachlijsten**. Hierdoor komt de eerstelijns hulpverlening onder druk te staan. Er wordt aangegeven dat het CAW vaak als overbrugging van de wachlijsten en andere diensten wordt gebruikt door het tekort aan aanbod op de hulpvragen.*

*Sommige organisaties moeten door de lange wachlijsten en moeilijke problematieken **kiezen** tussen dossiers en mensen moeten teleurstellen. Het wordt ook steeds moeilijker om situaties goed in te schatten. Gezien de verschillende vragen en noden op verschillende levensdomeinen, zijn er verschillende **hulpverleningsmogelijkheden**. Sommige organisaties bakenen hun doelgroepen meer af en wijzen daardoor naar elkaar. Zo kan een middelenverslaving een psychisch probleem teweegbrengen, maar ook omgekeerd. Het is aan de zorgverleners om in te schatten welke problematiek aan de basis ligt of meer aandacht nodig heeft. Sommige organisaties weigeren mensen met een multiproblematiek omdat ze achten niet voldoende in staat te zijn om de hulpvrager in kwestie te helpen. Er moet ook worden opgelet voor **stigmatisering**. Schuld en schaamte spelen vaak een enorme rol bij de persoon in kwestie. Zo is een persoon met een verslaving niet steeds de typische verslaafde persoon aan de rand van de maatschappij.*

Het **geluksgevoel** voor de inwoners van de gemeenten Aarschot (80%), Scherpenheuvel-Zichem (82%) en Tielt-Winge (83%) ligt iets lager dan voor mensen uit het Vlaams Gewest (84%). In Bekkevoort en Diest is het geluksgevoel gelijk aan het geluksgevoel in het Vlaams Gewest en in Begijnendijk (88%) lijkt men een hoger geluksgevoel te ervaren.

Naast iemands **gezondheid** dragen de **leefomstandigheden** en de sociale contacten enorm bij tot geluk. In tabel 25 zien we het aandeel inwoners per gemeente dat aangeeft veel, gemiddeld of weinig intense contacten te hebben met anderen. Vergeleken met het Vlaams Gewest zien we dat de cijfers over het algemeen gelijklopen in Demerland. Enkel Tielt-Winge scoort iets lager bij het aandeel mensen dat veel andere mensen intens ziet. Ook bij de personen die aangeven dat ze gemiddeld genomen intense contacten hebben zitten de gemeenten van ELZ Demerland rond hetzelfde cijfer als het Vlaams Gewest. Enkel Bekkevoort scoort opmerkelijk hoger. Deze cijfers duiden erop dat er over het algemeen **veel sociale contacten** plaatsvinden binnen ELZ Demerland.

Deze beweging kunnen we enkel aanmoedigen aangezien dit bijdraagt tot een hoger geluksgevoel en meer levenstevredenheid in de gemeenten. We dienen er rekening mee te houden dat er nog ongeveer een derde aangeeft dat ze weinig intense contacten hebben. We proberen hiertoe bij te dragen via projecten zoals BOV (Bewegen Op Verwijzing), ELP (EersteLijnsPsycholoog), GBO (Geïntegreerd Breed Onthaal) en het populatiemanagement. Door een overzicht te maken van welke doelgroepen of buurten vaak minder of niet bereikt worden, kan bekeken worden op welke manier we hen toch kunnen betrekken.

Tabel 25 | Intensiteit van contacten, 2020

Aandeel (%) inwoners met intense contacten met niet-inwonende familie, vrienden/kennissen, burens en mensen van niet-Belgische herkomst	Laag	Gemiddeld	Hoog
Aarschot	32%	37%	31%
Begijnendijk	31%	38%	31%
Bekkevoort	30%	41%	29%
Diest	34%	38%	28%
Scherpenheuvel-Zichem	32%	38%	30%
Tielt-Winge	35%	38%	27%
Vlaams Gewest	34%	37%	29%

Bron: Burgerbevraging Gemeente-Stadsmonitor, ABB, 2020

Preventieve gezondheid

Hieronder volgen een aantal indicatoren over de mate waarin de bevolking deelneemt aan preventieve gezondheidsacties. Enerzijds betreft het preventieve tandzorgen, anderzijds betreft het de deelname aan de bevolkingsonderzoeken kankeropsporing.

Preventieve mondzorg

Regelmatig een preventief **tandartsbezoek** wordt aangeraden en via hogere terugbetaling gestimuleerd. Bijkomend worden ook een aantal behandelingen, zoals tandsteenverwijdering, als preventieve actie beschouwd. Tabel 26 toont dat **42%** van de bevolking in ELZ Demerland naar de tandarts gaat vanuit preventief oogpunt. Dit aandeel is **hoger** dan gemiddeld in **het Vlaams Gewest (39,2%)**.

Ondanks het feit dat we hoger scoren dan gemiddeld, verdient dit onderwerp zeker nog de nodige aandacht. Met een gemiddelde van 42% is er nog zeker ruimte voor verbetering. We zullen deze cijfers bezorgen aan de tandartsenkring binnen onze zone.

Tabel 26 | Preventieve mondzorg, % t.o.v. personen in de ziekteverzekering (2020)

%	Tandartsbezoek	Geen tandartsbezoek	Preventieve mondzorg
Aarschot	60,2%	23,3%	40,8%
Begijnendijk	61,1%	22,2%	41,7%
Bekkevoort	60,4%	22,1%	41,3%
Diest	62,7%	20,7%	44,6%
Scherpenheuvel-Zichem	61,7%	22,8%	42,8%
Tielt-Winge	62,9%	20,9%	41,0%
ELZ Demerland	61,5%	22,0%	42,0%
Vlaams Gewest	58,4%	24,3%	39,2%

Bron: IMI-AIM ATLAS

Dekkingsgraad kankerscreening

De globale dekkingsgraad voor een **bevolkingsonderzoek kankeropsporing** geeft, binnen de betreffende doelpopulatie, het totaal van het aandeel personen weer die een screening gehad heeft binnen het betreffende bevolkingsonderzoek, buiten het bevolkingsonderzoek of die een geldige reden heeft om niet deel te nemen. In tabel 27 is te zien hoeveel elke gemeente van eerstelijnszone Demerland scoort op de bevolkingsonderzoeken van verschillende soorten kanker.

Voor de **borstkankerscreening** zijn vrouwen in de leeftijdscategorie 50 tot en met 69 jaar de doelpopulatie. In **ELZ Demerland** bedraagt de totale dekkingsgraad voor de borstkankerscreening **63,6%**. Dit aandeel is iets **hoger** dan het gemiddelde in het **Vlaams Gewest (61,6%)**. Het Vlaamse streefdoel bij deze screening bedraagt een totale dekkingsgraad van 75%. Dit doel is nog ver af van de huidige cijfers.

Voor de **baarmoederhalskankerscreening** behoren vrouwen in de leeftijdscategorie 25 tot 64 jaar tot de doelpopulatie. In **ELZ Demerland** bedraagt de totale dekkingsgraad voor deze screening **59,9%**. Dit aandeel is **lager** dan het gemiddelde in het **Vlaams Gewest (62,6%)**. Hier bedraagt het streefdoel minimum 65%. Ook hier kan de ELZ en het Vlaams Gewest nog beter scoren mits enkele inspanningen.

Voor de **darmkankerscreening** behoren mannen en vrouwen in de leeftijdscategorie 56 tot en met 74 jaar tot de doelpopulatie. In het gebied van **ELZ Demerland** bedraagt de totale dekkingsgraad voor de darmkankerscreening **63,9%**. Dit aandeel is **ongeveer even hoog** als het gemiddelde in het **Vlaams Gewest (63,5%)**, waar het streefdoel **60% bereiken is**.

Enkel voor deze laatste kankerscreening behalen Demerland en het Vlaams Gewest het streefdoel. Op de andere twee kan dus zeker nog meer ingezet worden. We werken reeds nauw samen met LOGO Oost-Brabant en de lokale besturen van de zes gemeenten. Zij zetten zelf enorm in op preventie. Wij zullen deze **preventiemaatregelen en acties** zoveel mogelijk delen via onze verschillende **communicatiekanalen**, zoals onze Facebookpagina en nieuwsbrief.

Tabel 27 | Totale dekkingsgraad bevolkingsonderzoeken kankerscreening (2020)

Totale dekkingsgraad kankerscreening	Borstkanker (t.o.v. vrouwen 50-69 jaar)	Baarmoederhalskanker (t.o.v. vrouwen 25-64 jaar)	Dikkedarmkanker (t.o.v. 51-74 jaar)
Aarschot	64,0%	59,8%	62,8%
Begijnendijk	65,9%	62,5%	65,9%
Bekkevoort	62,4%	57,9%	61,6%
Diest	65,7%	60,9%	64,1%
Scherpenheuvel-Zichem	62,2%	60,1%	65,1%
Tielt-Winge	59,7%	58,0%	63,7%
ELZ Demerland	63,6%	59,9%	63,9%
Vlaams-Brabant	57,5%	62,7%	59,0%
Vlaams Gewest	61,6%	62,6%	63,5%

Bron: Bevolkingsonderzoek – Centrum voor Kankeropsporing vzw, Stichting Kankerregister

Het belang van preventie

Kanker is sinds 2018 de **belangrijkste doodsoorzaak** voor zowel mannen als vrouwen. Daarvoor waren het **hart- en vaatziekten**. In 2020 was **COVID-19** de oorzaak van een groot aantal sterfgevallen. Vanaf 2021 ligt het aantal overlijdens opnieuw in lijn met het verleden. Uit onderzoek van LOGO Oost-Brabant blijkt dat **een significant deel van de doodsoorzaken in theorie vermeden kan worden**. In tabel 28 zien we het aandeel vermijdbare sterfte in het Vlaams Gewest in 2019.

Tabel 28 | Aandeel vermijdbare sterfte, Vlaams Gewest, 2019

% verdeling in 2019 naar reden vermijdbaar (0-74 jaar)	Mannen	Vrouwen
Niet vermijdbaar	35,33	37,23
Behandelbaar	9,13	20,18
Te voorkomen en behandelbaar	12,83	9,83
Te voorkomen	43,70	32,75

Bron: Sterftecijfers in Vlaanderen, Agentschap Zorg en Gezondheid, 2019

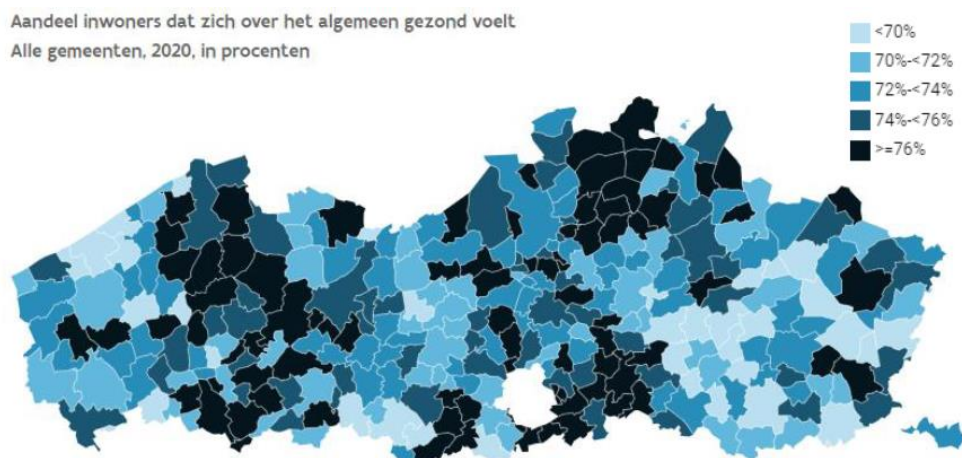
De drie belangrijkste vermijdbare oorzaken bij **mannen** (0-74 jaar) zijn longkanker, ischemische hartziekten en suicide. Bij **vrouwen** (0-74 jaar) zijn dit longkanker, borstkanker en cerebrovasculaire aandoeningen. Volgens de Wereldgezondheidsorganisatie in 2016 kan **een gezonde leefstijl** maar liefst 80% van hart- en vaatziekten, diabetes type 2 en 40% van alle kankers voorkomen.

Op kaart 5 zijn de gemeenten in 2020 opgedeeld in **het aandeel inwoners dat zich over het algemeen gezond voelt**. Aan de kleuren is te zien dat eerstelijnszone Demerland redelijk licht gekleurd is, wat wil zeggen dat minder dan 70% van de inwoners aangeeft zich over het algemeen gezond te voelen. Volgens de Gemeente-Stadsmonitor gaat het in Aarschot over 68%, in Diest over 68%, in Scherpenheuvel-Zichem over 63% en in Tielt-Winge over 67%. Dit wil zeggen dat de overige inwoners van deze gemeenten over het algemeen van zichzelf vinden dat ze een redelijke of een slechte gezondheid hebben. Enkel gemeenten Begijnendijk en Bekkevoort scoren iets beter met percentages van 71% en 70%.

Vergeleken met andere gemeenten in Vlaanderen is het toch opvallend dat ELZ Demerland lichter kleurt. Dit kan deels te wijten zijn aan het feit dat een groot deel van de inwoners **chronisch ziek zijn of Diabetes hebben**. Het is dus belangrijk om extra in te zetten op **preventie**, zowel op vlak van **gezondheid**, maar zeker ook op vlak van **welzijn**. Deze twee factoren beïnvloeden elkaar namelijk voortdurend.

Internationaal onderzoek van Masters R., Anwar E., Collins B., et al. (2017) geeft weer dat investeren in preventie kostenbesparend werkt en zich meer dan terugverdient. Het investeren van 1 euro in preventie levert volgens sommige schattingen minstens 4 euro op (World Health Organization, 2014).

Kaart 5 | Aandeel inwoners van alle gemeenten in Vlaanderen in 2020 dat zich over het algemeen gezond voelt in procenten

Bron: Burgerbevraging Gemeente-Stadsmonitor, Agentschap Binnenlands Bestuur

Bewegen, sporten en gezonde voeding

Uit Gemeente-Stadsmonitor werden gegevens verzameld over het aandeel van de inwoners dat regelmatig **minstens dertig minuten wandelt, stapt of fietst**. In onderstaande tabel zijn de gegevens voor ELZ Demerland te vinden. De cijfers liggen in lijn met de gemiddeldes in het Vlaams Gewest. Toch kan dit zeker verbeteren. Maar liefst een tiende van de bevolking beweegt nooit of amper en ongeveer een vijfde doet dit maar enkele keren per maand. Dit is veel te weinig. Lang of veel stilzitten draagt niet bij hieraan. Voldoende sporten en bewegen vormt een stevige basis voor **een actieve en gezonde leefstijl**. Zowel in het Vlaams Gewest als bij ELZ Demerland **scoren mannen, jongeren van 15-24 jaar en hoogopgeleiden** het best wat gezondheidsbevorderende lichaamsbeweging en beweging tijdens de vrije tijd betreft.

Tabel 29 | Actief bewegen (15 jaar en ouder), 2020

	Nooit of minder dan 1 keer per maand	Meerdere keren per maand	Minstens wekelijks	Dagelijks
Aarschot	11%	22%	41%	27%
Begijnendijk	11%	20%	48%	21%
Bekkevoort	14%	20%	47%	19%
Diest	11%	15%	46%	28%
Scherpenheuvel-Zichem	13%	20%	44%	23%
Tielt-Winge	13%	18%	49%	20%
Vlaams Gewest	12%	18%	46%	25%

Bron: Burgerbevraging Gemeente-Stadsmonitor, ABB, 2020

In de tabel hieronder is te zien dat de cijfers betreft **sportparticipatie** voor ELZ Demerland ook gelijkaardig zijn aan het Vlaams Gewest. Net zoals actief bewegen wordt ook actief sporten veel te weinig gedaan in heel het Vlaams Gewest, en dus ook in Demerland. Maar liefst een vijfde van de mensen sport (bijna) nooit. Mensen motiveren om meer te bewegen en regelmatig aan sport te doen is zeker een uitdaging. *Zoals eerder vernoemd werd in de focusgroep aangehaald dat de prijs van sporten mensen soms tegenhoudt. Naar een sportactiviteit gaan kost geld en mensen overtuigen om toch te bewegen is vaak lastig. Gaan wandelen, lopen of fietsen kost geen geld dus hier kunnen we bijvoorbeeld meer op inspelen.*

Tabel 30 | Sportparticipatie, 2020

Aandeel (%) inwoners dat regelmatig aan sport doet	Nooit of uitzonderlijke keer	Minstens maandelijks	Minstens wekelijks
Aarschot	20%	22%	58%
Begijnendijk	20%	21%	60%
Bekkevoort	23%	22%	55%
Diest	20%	20%	60%
Scherpenheuvel-Zichem	23%	24%	53%
Tielt-Winge	20%	24%	56%
Vlaams Gewest	21%	22%	57%

Bron: Burgerbevraging Gemeente-Stadsmonitor, ABB, 2020

Binnen ELZ Demerland is er reeds het project lopende om mensen meer te doen bewegen. Samen met een **Bewegen Op Verwijzing coach** worden mensen begeleid om een **beweegtraject op maat** samen te stellen en op te volgen. Artsen en andere zorgverleners kunnen hun patiënten aanmelden voor dit project. Hieronder zien we het **aantal deelnemers** in 2021. Vergeleken met het aantal inwoners zijn dit geen grote aantallen, maar het project is veelbelovend en we hopen om steeds meer mensen te door te verwijzen hiernaar. Elke persoon die dankzij dit project meer beweegt en/of sport is een verwezenlijking op zich.

Hieraan gekoppeld is **evenwichtige en gezonde voeding gecombineerd met het lichaamsgewicht** van de bevolking een belangrijke factor bij preventie van ziektes. Samen met actief bewegen en sporten draagt dit bij aan een gezonde leefstijl. **Vrouwen, ouderen en hoogopgeleiden** hebben over het algemeen de beste voedingsgewoonten. Het aanpakken van ongezonde voedingsgewoonten kan vooral bij jongere personen met een lagere socio-economische status gezondheidswinst boeken.

Tabel 31 | Resultaten Bewegen Op Verwijzing, 2021

	Aantal deelnemers	Aantal VT'er	Aantal sessies
Aarschot	15	4	46
Begijnendijk	5	1	18
Bekkevoort	14	2	90
Diest	16	5	52
Scherpenheuvel-Zichem	30	4	99
Tielt-Winge	2	1	6
ELZ Demerland	82	17	311

Bron: Gezond Leven 2021

BMI bij schoolkinderen

In totaal werden er **6.864 leerlingen** uit ELZ Demerland gemeten in 2015. **85,2%** van de schoolgaande kinderen had toen een **normaal gewicht**. Dit percentage ligt **hoger** dan in Vlaanderen (**83,3%**). Van de leerlingen had **12,9%** overgewicht en/of Obesitas en **2%** had een lage BMI voor zijn/haar leeftijd. Vergeleken met **15%** en **1,7%** in Vlaanderen scoort ELZ Demerland niet slecht op deze parameter, maar extra aandacht hiervoor is zeker op zijn plaats. Het starten van een **gezonde leefstijl** begint op jonge leeftijd.

Tabel 32 | BMI bij schoolkinderen (2015)

	Normaal gewicht	Overgewicht / Obesitas	Laag gewicht
ELZ Demerland	85,2%	12,9%	2%
Vlaanderen	83,3%	15%	1,7%

Bron: Vlaams Agentschap Zorg en Gezondheid | zorg-en-gezondheid.be

Valpreventie

Het risico om te vallen neemt toe naarmate men ouder wordt. Valincidenten bij ouderen vinden vooral in of rond het huis plaats en hebben **vaak nare lichamelijk, psychische of sociale gevolgen**. Gemiddeld vallen 65-plussers drie keer per jaar, maar hoe ouder men wordt, hoe meer men valt. Uit onderzoek blijkt dat **30 tot 40 procent** van deze incidenten **te voorkomen** zijn.

Valpreventie moet bespreekbaar zijn. Communicatie **vanuit lokale besturen** blijkt een heel **succesvolle benadering** om het vallen bij ouderen te voorkomen. Men kan voornamelijk **inzetten op het veiliger maken van de thuissituatie en op kracht- en evenwichtsoefeningen**. Het geven van advies hieromtrent aan de ouderen zelf, maar ook aan hun direct omgeving, lijkt nodig. Binnen enkele gemeenten in ELZ Demerland staat valpreventie in de politieke doelstellingen van het meerjarenplan (cfr infra). Het is dan ook zeker belangrijk om ook hierop in te spelen en LOGO Oost-Brabant en de lokale besturen hierin te ondersteunen gezien er een grote groep ouderen binnen eerstelijnszone Demerland woont.

Vaccinaties

Over het algemeen zien we de trend bij ELZ Demerland dat **peuters meer gevaccineerd worden tegen ziekten** dan in het Vlaams Gewest. Dit is een trend die we als eerstelijnszone enkel maar kunnen aanmoedigen.

In tabel 33 is te zien hoeveel procent van de kinderen gevaccineerd is tegen welke ziekte per gemeente in ELZ Demerland. Zowel het MBR, Meningokokken, Pneumokokken 3 en het Polio vaccin werd gemiddeld gezien binnen alle gemeenten in Demerland meer gezet dan in het Vlaams Gewest. Ook bij het Hexa 4 vaccin en het vaccin tegen het Rotavirus 2 scoort ELZ Demerland over het algemeen hoger. Enkel in de gemeente Tielt-Winge zien we een iets lager percentage bij het Hexa 4 vaccin en in gemeente Bekkevoort werd er iets minder ingeënt tegen het Rotavirus 2.

Tabel 33 | Vaccinaties bij kinderen

%	Hexa 4 vaccin	MBR	Meningokokken	Pneumokokken 3	Rotavirus 2	Polio
Aarschot	94,8%	94,8%	94,0%	94,0%	87,7%	96,0%
Begijnendijk	95,8%	95,8%	94,4%	95,8%	86,8%	95,8%
Bekkevoort	96,4%	98,2%	94,5%	98,2%	75,9%	96,4%
Diest	96,6%	95,6%	93,1%	95,6%	80,3%	97,5%
Scherpenheuvel-Zichem	95,2%	93,7%	94,7%	93,7%	85,5%	95,8%
Tielt-Winge	91,2%	94,1%	94,1%	94,1%	78,6%	93,1%
Vlaams Gewest	91,3%	92,2%	88,7%	91,9%	77,8%	92,0%

Bron: IMI-AIM ATLAS

Ook de **vaccinatiegraad tegen het coronavirus** ligt **gemiddeld hoger** binnen eerstelijnszone Demerland vergeleken met het Vlaams Gewest. Onderstaande cijfers werden berekend op de in aanmerking komende personen, niet op de volledige populatie. Zo werd 88,14% ingeënt met de **basisvaccins** (83,55% in het Vlaams Gewest) en liet 87,84% hiervan ook een **booster** plaatsen (83,48% in het Vlaams Gewest).

In september en oktober 2022 werd een **herfstbooster** aangeboden aan zij die reeds hun basisvaccinatie en een booster ontvingen. Tot op heden ging 56,06% van deze personen in op het voorstel vergeleken met 45,77% in het Vlaams Gewest. De herfstcampagne loopt nog op het moment dat deze omgevingsanalyse geschreven wordt, dus deze percentages zullen nog stijgen.

Tabel 34 | Vaccinatiegraad tegen covid-19 virus (berekend op de in aanmerking komende personen), oktober 2022

% gevaccineerd	Basisvaccinatie	Eerste boosterprik	Herfstboosterprik
ELZ Demerland	88,14%	87,84%	56,06%
Vlaams Gewest	83,55%	83,48%	45,77%

Bron: Populatiemanagersdashboard | zorgatlas.vlaanderen.be

Invloed van COVID-19 op gezondheid en zorg

In maart 2022 gaf **34%** van de respondenten van de Tiende COVID-19-gezondheidsenquête aan dat de coronacrisis een **negatieve impact heeft op hun gezondheid en zorg**, **59%** ondervindt **geen impact** en voor **7%** van deze personen heeft deze crisis een **positieve impact**. **Jongvolwassenen, vrouwen, alleenstaanden met kinderen en lager opgeleiden** lijken een grotere negatieve impact te ervaren. Daarnaast gaf **32%** van de respondenten aan dat de coronacrisis een **negatieve impact op hun lichaamsbeweging** heeft, voor **53%** heeft de crisis **geen impact** en voor **15%** een **positieve impact** op hun lichaamsbeweging. **37%** gaf aan dat de coronacrisis een **negatieve impact op hun lichaamsgewicht** heeft, voor **54%** heeft deze crisis **geen impact** en voor **9%** een **positieve impact**.

De prevalentie van **angst- en depressieve stoornissen** is sinds december 2021 tot maart 2022 gezakt van 24% en 21% tot 19% en 16%. Vergeleken met de cijfers van voor de crisis is dit echter nog steeds veel hoger (respectievelijk 11% en 9,5% in 2018). Hoewel er geen cijfers hierover bestaan voor eerstelijnszone Demerland afzonderlijk lijkt het een belangrijk gegeven waar rekening mee moet worden gehouden. Ook de cijfers van **suïcidale gedachten en zelfmoordpogingen** zijn niet per gemeente afzonderlijk beschikbaar, maar nemen we mee. Ongeveer 10,5% van de respondenten op de Tiende COVID-19-gezondheidsenquête van Sciensano geeft aan tijdens de coronacrisis zelfmoordgedachtes te hebben gehad. 7,5% van deze mensen heeft ook effectief een poging ondernomen. Dit wil zeggen dat 0,7% van de volwassen bevolking in de afgelopen twee jaar een zelfmoordpoging heeft ondernomen.

*Verschillende zorgmedewerkers uit de **focusgroep** merken ook op dat verschillende patiënten zich momenteel inhouden om gezinszorg of gezondheidszorg aan te vragen omwille van **financiële zorgen**. De coronacrisis heeft zo ingehakt op mensen hun budget dat veel mensen geen reserves meer hebben. Dit geldt zowel financieel als mentaal. Hun **draagkracht lijkt op**. Ook zorgverleners lijken meer en meer mentaal last te krijgen van de crisis. Zij hielpen waar nodig en stonden klaar in het heetst van de strijd. Zij voel(d)en steeds een druk om te moeten presteren. Dit eist nu zijn tol. De psycholoog in onze focusgroep gaf aan dat er meer en meer zorgverleners om hulpverlening vragen. Ook de impact op de **gezondheidszorg** zelf is enorm. Veel zorg werd uitgesteld die nu nog ingehaald moet worden. Denk bijvoorbeeld aan niet-dringende operaties.*

*Tot slot werd de **vereenzaming** aangehaald tijdens de focusgroep. Het aantal eenzame mensen was al hoog, maar is enkel nog hoger geworden. Ook **veel jongeren vereenzamen** meer en meer ondanks de rijkelijke mogelijkheden aan online communicatie. Ze voelen zich **minder verbonden** dan vroeger.*

*De ELZ kan **preventief** werken met deze zaken door van jongs af aan hiermee aan de slag te gaan. Zelfs prenataal voor de ouders zou dit moeten volgens de psycholoog die mee rond onze tafel zat. Het lijkt belangrijk om terug **meer fysieke bijeenkomsten** te organiseren en meer informatie-uitwisseling te geven. Door de coronacrisis gingen veel samenkomsten online door, maar hier mis je steeds dezelfde doelgroep mee. Daarnaast is mensen hun vangnet kleiner geworden.*

Geneesmiddelengebruik

In dit stuk bekijken we het geneesmiddelengebruik binnen eerstelijnszone Demerland. De geneesmiddelen worden opgesplitst in antibioticagebruik, psychofarmaca en antidementia. Psychofarmaca wordt nog eens opgedeeld in antidepressiva, antipsychotica en stimulantia. Per soort geneesmiddel worden de opvallende gegevens toegelicht voor de ELZ en het Vlaams Gewest. Van sommige aspecten zijn geen cijfers terug te vinden.

Antibioticagebruik

In de tabel hieronder is te zien dat het gebruik van antibiotica binnen eerstelijnszone Demerland **hoger** ligt dan gemiddeld in het Vlaams Gewest en dit zowel voor de **verkoop** (2,33 en 2,12) ervan als voor de **behandelingen** hiervoor (1,84 en 1,61). Het aantal **rechthebbenden** is logischerwijs ook hoger in de ELZ (0,94) dan in het Vlaams Gewest (0,85).

In de gemeenten Aarschot, Diest en Tielt-Winge gebruiken minder huisartsen een antibioticumbehandeling dan in de overige drie gemeenten van ELZ Demerland (Begijnendijk, Bekkevoort en Scherpenheuvel-Zichem). Vergeleken met het gemiddelde van het Vlaams Gewest wil dit dus zeggen dat er in drie gemeenten meer huisartsen antibioticum gebruiken en in drie gemeenten minder.

Tabel 35 | Antibioticagebruik, aantallen per 1.000 rechthebbenden per dag per gemeente

	Verpakkingen (2019)	Behandelingen (2019)	Rechthebbenden (2019)
Aarschot	2,06	1,74	0,91
Begijnendijk	2,51	1,99	0,99
Bekkevoort	2,59	2,04	1,04
Diest	2,15	1,72	0,92
Scherpenheuvel-Zichem	2,67	2,07	1,02
Tielt-Winge	2,45	1,61	0,85
ELZ Demerland	2,33	1,84	0,94
Vlaams Gewest	2,12	1,61	0,85

Bron: InterMutualistisch Agentschap | atlas.ima-aim.be

Psychofarmaca

Psychofarmaca worden opgesplitst in de categorieën antidepressiva, antipsychotica en stimulantia. Tabel 36 toont dat er in eerstelijnszone Demerland gemiddeld **meer antidepressivagebruikers** zijn (14,1%) dan in het Vlaams Gewest (12,3%). Antidepressiva wordt binnen ELZ Demerland **voornamelijk** gebruikt over een **lange periode** (respectievelijk 76% t.o.v. 72,7%). Het percentage gebruikers van antidepressiva over een korte duur is gemiddeld lager (5,4%) dan in het Vlaams Gewest (6%). Enkel in de gemeente Tielt-Winge zijn er meer gebruikers op korte termijn vergeleken met het Vlaams Gewest. Dit wil zeggen dat meer mensen voor een langere periode nood hebben aan medicatie om hen te helpen met stress, angst of andere psychische problemen. Als we kijken naar de cijfers in kader van het geluksgevoel, de intensiteit aan sociale contacten, het bewegen en sporten zit hier zeker een logica in. Mensen die zich over het algemeen minder gezond of goed in hun vel voelen, zullen makkelijker een gevoel van psychisch onwelbevinden ervaren en zo via hun huisarts psychofarmaca voorgeschreven krijgen.

Tabel 36 | Antidepressivagebruik, in %

	Gebruikers (2020)	Gebruikers korte duur (2019)	Gebruikers lange duur (2019)
Aarschot	13,7	4,9	76,7
Begijnendijk	12,8	5,0	75,2
Bekkevoort	14,4	5,1	77,8
Diest	15,1	5,2	75,5
Scherpenheuvel-Zichem	15,9	5,6	75,8
Tielt-Winge	12,9	6,5	74,8
ELZ Demerland	14,1	5,4	76,0
Vlaams Gewest	12,3	6,0	72,7

Bron: InterMutualistisch Agentschap | atlas.ima-aim.be

Er zijn binnen de ELZ **meer antipsychoticagebruikers** (4,2%) vergeleken met het Vlaams Gewest (3,4%), ook op **korte termijn** (behalve in de steden Aarschot en Scherpenheuvel-Zichem). In gemeenten Begijnendijk en Tielt-Winge zijn er minder gebruikers over **een lange periode** (47,7% en 47,4%) tegenover 53,5% in het Vlaams Gewest, maar de inwoners van de overige vier gemeenten lijken iets meer te gebruiken op lange termijn. Voornamelijk in Aarschot zien we een hoog percentage aan gebruikers voor lange duur (60%).

Tabel 37 | Antipsychoticagebruik, in %

	Gebruikers (2020)	Gebruikers korte duur (2019)	Gebruikers lange duur (2019)
Aarschot	3,9	5,9	60,0
Begijnendijk	2,7	7,2	47,7
Bekkevoort	4,1	-	54,7
Diest	5,0	7,3	55,9
Scherpenheuvel-Zichem	4,9	5,8	55,7
Tielt-Winge	3,1	8,8	47,4
ELZ Demerland	4,2	-	53,6
Vlaams Gewest	3,4	6,4	53,3

Bron: InterMutualistisch Agentschap | atlas.ima-aim.be

Het percentage gebruik van de categorie **stimulantia** lijkt over het algemeen **iets minder hoog** in ELZ Demerland (2,1%) dan in het Vlaams Gewest (2,7%). Enkel in de gemeente Begijnendijk zijn er meer gebruikers (3,1%). Er zijn ook **minder gebruikers** over een **lange periode** bij drie van de zes gemeenten (66,7% in Begijnendijk, 66,7% in Scherpenheuvel-Zichem en 61,3% in Tielt-Winge) dan in het Vlaams Gewest (70,5%). Binnen Diest (71,4%) en Aarschot (73,3%) wordt er meer gebruikt over een lange periode.

Tabel 38 | Stimulantiagebruik, in %

	Gebruikers (2020)	Gebruikers lange duur (2019)
Aarschot	1,9	73,3
Begijnendijk	3,1	66,7
Bekkevoort	2,2	-
Diest	1,7	71,4
Scherpenheuvel-Zichem	2,2	66,7
Tielt-Winge	2,3	61,3
ELZ Demerland	2,1	-
Vlaams Gewest	2,7	70,5

Bron: InterMutualistisch Agentschap | atlas.ima-aim.be

Antidementia (IMA)

Alle gemeenten binnen ELZ Demerland scoren **ongeveer even hoog** op het aantal gebruikers van het geneesmiddel antidementia vergeleken met gemiddeld in het Vlaams Gewest (1,4%). Het aantal gebruikers over een **lange periode** lijkt daarentegen wel **hoger** binnen Demerland (respectievelijk 85,5% en 82,1%).

Tabel 39 | Antidementiagebruik, in %

	Gebruikers (2020)	Gebruikers lange duur (2019)
Aarschot	1,4	85,4
Begijnendijk	1,4	77,4
Bekkevoort	1,4	86,7
Diest	1,4	84,5
Scherpenheuvel-Zichem	1,4	91,0
Tielt-Winge	1,3	88,0
ELZ Demerland	1,4	85,5
Vlaams Gewest	1,4	82,1

Bron: InterMutualistisch Agentschap | atlas.ima-aim.be

Conclusie

Bevolking algemeen

De bevolkingsdichtheid bedraagt voor het totaal van de ELZ **387** inwoners per km². Dit is **kleiner** dan de bevolkingsdichtheid van het **Vlaams Gewest**. Daarnaast bedroeg het **natuurlijk saldo** van ELZ Demerland in 2020 **-361**, wat wil zeggen dat er meer mensen stierven dan dat er geboren werden. ELZ Demerland heeft daarnaast een **positief internationaal migratiesaldo** en een positief migratiesaldo met andere gemeenten. Dit betekenen dat er **meer mensen instroomden vanuit het buitenland en vanuit andere Belgische gemeenten** dan dat er vertrokken. Er is dus een positieve aangroei in ELZ Demerland. Er komt met andere woorden meer en meer mensen wonen in deze zone. Er blijven ook meer mensen wonen binnen deze zone dan gemiddeld in het Vlaams Gewest. De verwachte **bevolkingsevolutie** in eerstelijnszone Demerland zou evolueren van 105.520 in 2021 tot 110.922 in 2035. Dit is een **toename** van **5,12%**.

Wat betreft de **leeftijdverdeling** heeft ELZ Demerland in vergelijking met het Vlaams Gewest een **kleiner aandeel jongeren**, een even groot aandeel inwoners op beroepsactieve leeftijd en een **groter aandeel ouderen**. 22,7% van de bevolking is ouder dan 65 jaar en hiervan zijn 6,8% 80-plussers. Volgens berekeningen zal het **aandeel 80-plussers nog stijgen met 42,4%** binnen de zone. Binnen ELZ Demerland is daarbij aansluitend de **groene druk kleiner** en de **grijze druk groter** vergeleken met het Vlaams Gewest. Ook de **familiale zorgindex ligt hoger** gezien de grotere groep ouderen. Het **zorgaanbod om de zorgbehoefte** te vervullen, zal voor de komende jaren opnieuw berekend moeten worden gezien het feit dat er steeds meer mensen binnen ELZ Demerland zorgbehoevend worden.

Bevolking diversiteit

In vergelijking met het **Vlaams Gewest** is er in **ELZ Demerland** een **kleiner** aandeel mensen met een **andere** dan de Belgische **nationaliteit** en een **kleiner** aandeel mensen met een niet-Belgische **herkomst**. Ook het aantal personen met een niet-Belgische herkomst is kleiner dan in het Vlaams Gewest. Enkel bij de gemeente **Diest** zien we een opmerkelijk **hoger percentage** bij de bevolking met een niet-EU-herkomst. Hier zijn de aantallen vergelijkbaar als in het Vlaams Gewest (respectievelijk 13,2 % en 14,1 %). Als er gekeken wordt naar de evolutie van personen met een niet-Belgische huidige nationaliteit, mensen met een niet-Belgische geboortenationaliteit en inwoners met een niet-Belgische herkomst zijn deze cijfers op enkele jaren tijd enorm gestegen (van 1.290 in 1990 naar 5.274 in 2021, van 1.813 in 1990 naar 9.326 in 2021 en van 2.112 in 1990 naar 13.218 in 2021). Een aandachtspunt is de **kennis van de taal**. Eerstelijnszone Demerland kan de taalbeheersing per gemeente bekijken om na te gaan hoe we lokale besturen hierin kunnen ondersteunen zodat (bijna) alle inwoners binnen ELZ Demerland de communicatie begrijpt.

Huishoudens

ELZ Demerland telt in totaal **46.209** huishoudens. Dat aantal zou volgens de huishoudensprognose van Statistiek Vlaanderen **groeien** tot 50.364 in 2035, wat een stijging van 8,99% betekent. Het aandeel **alleenstaanden en meerpersoonshuishoudens met minderjarige kind(eren)** is **lager** dan in het Vlaams Gewest. Er zijn daarentegen iets meer **huishoudens** van minstens 2 personen **zonder minderjarige kinderen** dan het Vlaams Gewest. Het aandeel eenoudergezinnen ligt binnen deze eerstelijnszone ongeveer even hoog als in het Vlaams Gewest. Er wonen **voornamelijk 75-plussers alleen** in eerstelijnszone Demerland. Zeker in de gemeenten Aarschot en Scherpenheuvel-Zichem is dit een opvallend grotere groep. Deze gegevens zijn vergelijkbaar met de gegevens van het Vlaamse Gewest, waar ook voornamelijk personen van 75 jaar of ouder alleen wonen.

Gezondheid en zorg

In ELZ Demerland heeft **13,3%** van de verzekerden een **statuut van chronische aandoening**, **6,2%** in de ziekteverzekering krijgt een **diabetesbehandeling** en **6,9%** van de 18-plussers wordt erkend door de Directie-generaal Personen met een **handicap**. De gemiddelde **BEL-score** varieert **tussen 30,1 en 34,5** in de zes gemeenten. Al deze cijfers scoren **hoger dan gemiddeld** in het Vlaams Gewest. Binnen Demerland is er dus zeker nood aan extra inspanningen en aanpassingen ten voordele van deze groep mensen.

Er worden in ELZ Demerland **5.039 zorgbudgetten** toegekend in een **mantel- en thuiszorgsituatie** en **1.222** zorgbudgetten worden toegekend omwille van zorg in een **residentiële setting**. Daarnaast worden **5.093** zorgbudgetten (thuiszorg en residentiële zorg samen) toegekend aan 65-plussers, wat **21,3%** van de 65-plussers betekent. Daarbovenop ontvangen **1.974** personen, ofwel **8,3%** van de 65-plussers **een extra zorgbudget** voor ouderen. Ook dit aandeel ligt in ELZ Demerland **hoger** dan gemiddeld in het Vlaams Gewest. *Zoals eerder vermeld bleek uit onze focusgroep dat verschillende mensen (een deel van) hun tegemoetkoming kwijtraakten sinds de implementatie van de nieuwe BelRAI score.* Om tegemoet te komen aan de oudere bevolking binnen deze eerstelijnszone zal er daarnaast rekening moeten worden gehouden met het feit dat er meer en meer **dementie** voorkomt.

Mentale gezondheid

Ongeveer een derde van de Vlamingen vertoont indicaties voor psychisch onwelbevinden. Het geluksgevoel van de inwoners van ELZ Demerland schommelt tussen 80% in Aarschot en 88% in Begijnendijk vergeleken met 84% in het Vlaams Gewest.

Volgens onze aanwezigen tijdens de focusgroep lijkt dit logisch. Er zijn enorm veel multiproblematieken waarbij psychische problemen meer en meer voorkomen op verschillende levensdomeinen. Hierdoor wordt het steeds moeilijker voor hulpverleners om een correcte en efficiënte hulpverlening te starten. Hierdoor komt er een doorschuifstelsel waar patiënten van de ene naar de andere zorgverlener gaan en verschillende malen hun verhaal moet doen. Dit zou efficiënter kunnen.

Preventieve gezondheid

De burgers van deze ELZ gaan gemiddeld meer naar de **tandarts** (respectievelijk 42,6% en 39,2%). Daarnaast scoort de doelpopulatie binnen ELZ Demerland over het algemeen **even hoog of hoger** op de **kankerscreeningen**, zoals borstkanker en darmkanker, dan gemiddeld in het Vlaams Gewest. Enkel voor de **baarmoederhalskankerscreening** scoort ELZ Demerland **iets minder goed** (respectievelijk 60,1% en 62,6%). Kanker is de belangrijkste doodsoorzaak sinds 2018 en kan gedeeltelijk voorkomen worden. Ook andere hart- en vaatziekten en diabetes type 2 kunnen deels voorkomen worden. Deze redenen alleen al zou voldoende moeten zijn om meer in te zetten op preventiemaatregelen binnen eerstelijnszones.

Daarnaast geeft tussen 68% van de inwoners in Aarschot en Diest en 71% van de inwoners in Begijnendijk aan dat ze **zich over het algemeen gezond voelen**. Vergeleken met het Vlaams Gewest lijkt dit percentage **lager**. Welzijn en gezondheid zijn twee factoren die elkaar voortdurend beïnvloeden en niet los van elkaar kunnen bekeken worden. Het **belang van preventie** is daarom een van de meest cruciale elementen in een eerstelijnszone. In verschillende thema's en projecten komt dit thema naar voren. Meer inzetten op **sociale omkadering en een gezonde leefstijl** kunnen bijdragen aan een fysieke, maar ook mentale gezondheid. Meer sociale contacten zorgen voor een groter geluksgevoel. Daarnaast zorgt **meer bewegen, meer sporten en een evenwichtig en gezond voedingspatroon** voor een actieve en gezonde leefstijl. De prijs van een abonnement bij een fitnessclub of een beurtenkaart van groepslessen met **de prijs** van gezonde voeding daarnaast **zorgt vaak voor het afhaken** van een groot deel van de populatie.

We kunnen als eerstelijnszone de **lokale besturen ondersteunen** bij de taak om meer in te zetten op de gratis sporten zoals wandelen, lopen of fietsen. Het project Bewegen Op Verwijzing is een goede start, maar er kan nog meer gedaan worden binnen dit brede thema.

Zo zullen wij opnieuw onze **communicatiekanalen** inzetten om hun informatie en aanbod te delen met ons publiek in de gezondheids- en welzijnssector zodat zij dit op hun beurt kunnen delen met hun patiënten/cliënten.

Daarbovenop kan er binnen het preventiebeleid meer ingezet worden op **valpreventie bij ouderen** en het zetten van **vaccinaties bij peuters en kinderen**. Een derde van de valincidenten kan voorkomen worden en een hogere vaccinatiegraad zorgt voor een kleiner aantal ziektes die verspreid geraken onder de bevolking. Ook het blijven inzetten op communicatie over de **vaccinaties tegen covid-19** blijft cruciaal.

Invloed van COVID-19

Tot slot bespreken we hier nog kort de invloed van de covid-19-crisis op de (mentale) gezondheid van de inwoners in eerstelijnszone Demerland. Maar liefst een derde van de respondenten op de Tiende COVID-19-gezondheidsenquête gaf aan een **negatieve impact** van de coronacrisis te ervaren op hun gezondheid en zorg. Nog eens 32% vond dit ook op gebied van lichaamsbeweging. Ook **angst- en depressieve stoornissen** gepaard met suïcidale gedachten zijn er niet op verbeterd. *Uit de focusgroep kwamen nog de thema's financiën, verminderde draagkracht en vereenzaming aan bod bij dit onderwerp.*

Geneesmiddelengebruik

Wat betreft het **geneesmiddelengebruik** lijkt binnen eerstelijnszone Demerland het gebruik van **antibiotica** vrij eenduidig. Zowel de verkoop, het aantal behandelingen als het aantal rechthebbenden van antibiotica ligt binnen deze zone **hoger dan gemiddeld** in het Vlaams Gewest.

Van de **psychofarmacaproducten** wordt zowel antidepressiva als antipsychotica binnen eerstelijnszone Demerland meer genomen dan gemiddeld in het Vlaams Gewest. Voornamelijk het gebruik over een **langere periode** lijkt hoger binnen deze zone.

Het gebruik van **stimulantia** lijkt daarentegen **minder voorkomend** binnen ELZ Demerland. Hier is het gebruik gemiddeld lager dan in het Vlaams Gewest.

Het aantal gebruikers van **antidementia** lijkt ongeveer even veel in de ELZ als in het Vlaams Gewest. Er wordt wel meer antidementia gebruikt over een **lange periode** dan in het Vlaams Gewest. Dit kan betekenen dat de ouderen binnen ELZ Demerland sneller gediagnosticeerd worden, vroeger starten met de medicatie of ouder worden. Binnen deze zone zijn er dan ook meer personen op oudere leeftijd dan gemiddeld in het Vlaams Gewest, wat op zijn beurt kan betekenen dat mensen hun oude dag liever spenderen in een meer ruraal gebied en zo in eerstelijnszone Demerland terecht komen.

(Sociaal-)economische ontwikkelingen

Om te bekijken hoe hoog of hoe laag de inkomens binnen ELZ Demerland zijn en hoeveel personen er in armoede opgroeien of leven, bespreken we hieronder enkele interessante gegevens over de thema's inkomens, tegemoetkomingen, toeslagen, socio-economische positie en betalingsmoeilijkheden.

Inkomens

Fiscaal inkomen

Fiscale gegevens bieden een indicatie van het inkomen dat personen ter beschikking hebben en maken een inschatting mogelijk van wie er potentieel met armoede wordt geconfronteerd. De meest recente gegevens dateren van 2019. Het gemiddeld netto belastbaar inkomen per inwoner van eerstelijnszone Demerland bedraagt **21.540 euro** per jaar terwijl dit bij het Vlaams Gewest gemiddeld 20.459 euro bedraagt. Tabel 40 geeft het **gemiddeld netto belastbaar jaarinkomen per gewijzigde verbruikseenheid** per gemeente van de ELZ weer. Deze indicator heeft als voordeel dat ze corrigeert voor gezinssamenstelling. Het gemiddelde voor de zone bedraagt in 2017 30.671 euro en in 2019 **31.674 euro**. Doorheen de jaren zien we een evolutie gezien de verhoging van de spilindex. Scherpenheuvel-Zichem heeft het laagste gemiddeld netto belastbaar jaarinkomen per verbruikseenheid en Begijnendijk, gevolgd door Tielt-Winge, het hoogst.

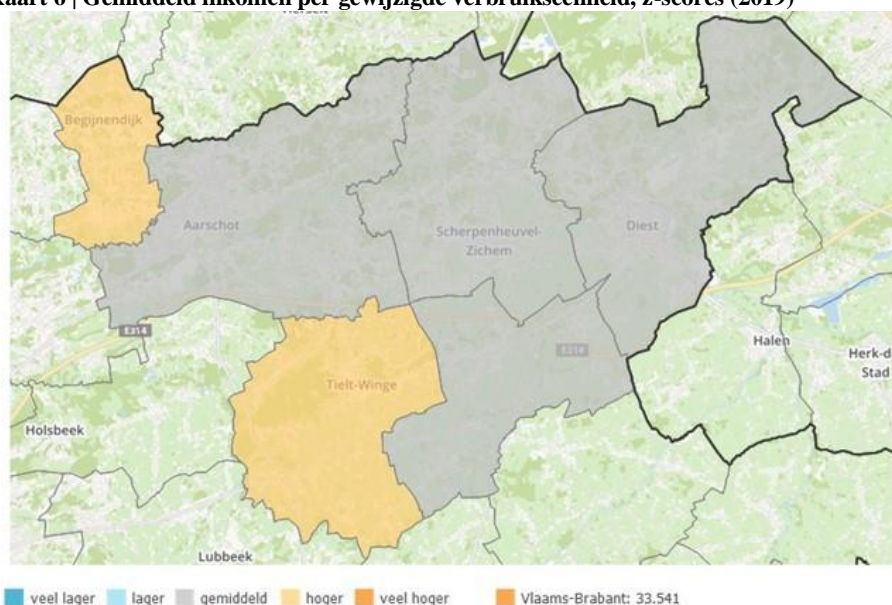
Kaart 6 geeft de **z-score** van het gemiddeld inkomen **per gewijzigde verbruikseenheid** weer in de ELZ. Deze z-score is een gestandaardiseerde maat die aangeeft **hoeveel de waarde van de eerstelijnszone afwijkt van het gemiddelde**. De meeste gemeenten van ELZ Demerland scoren ongeveer even hoog in vergelijking met Vlaams-Brabant. De gemeenten Begijnendijk en Tielt-Winge scoren daarentegen hoger.

Tabel 40 | Gemiddeld netto belastbaar inkomen per gewijzigde verbruikseenheid per jaar in euro

	2017	2018	2019
Aarschot	30.360	30.970	31.479
Begijnendijk	32.317	32.622	33.632
Bekkevoort	30.616	31.799	31.893
Diest	29.845	31.069	31.422
Scherpenheuvel-Zichem	29.251	29.929	30.598
Tielt-Winge	31.638	32.487	33.178
ELZ Demerland	30.671	31.479	31.674
Vlaams Gewest	29.260	29.961	30.504

Bron: Statbel - Fiscale inkomens | provincies.incijfers.be

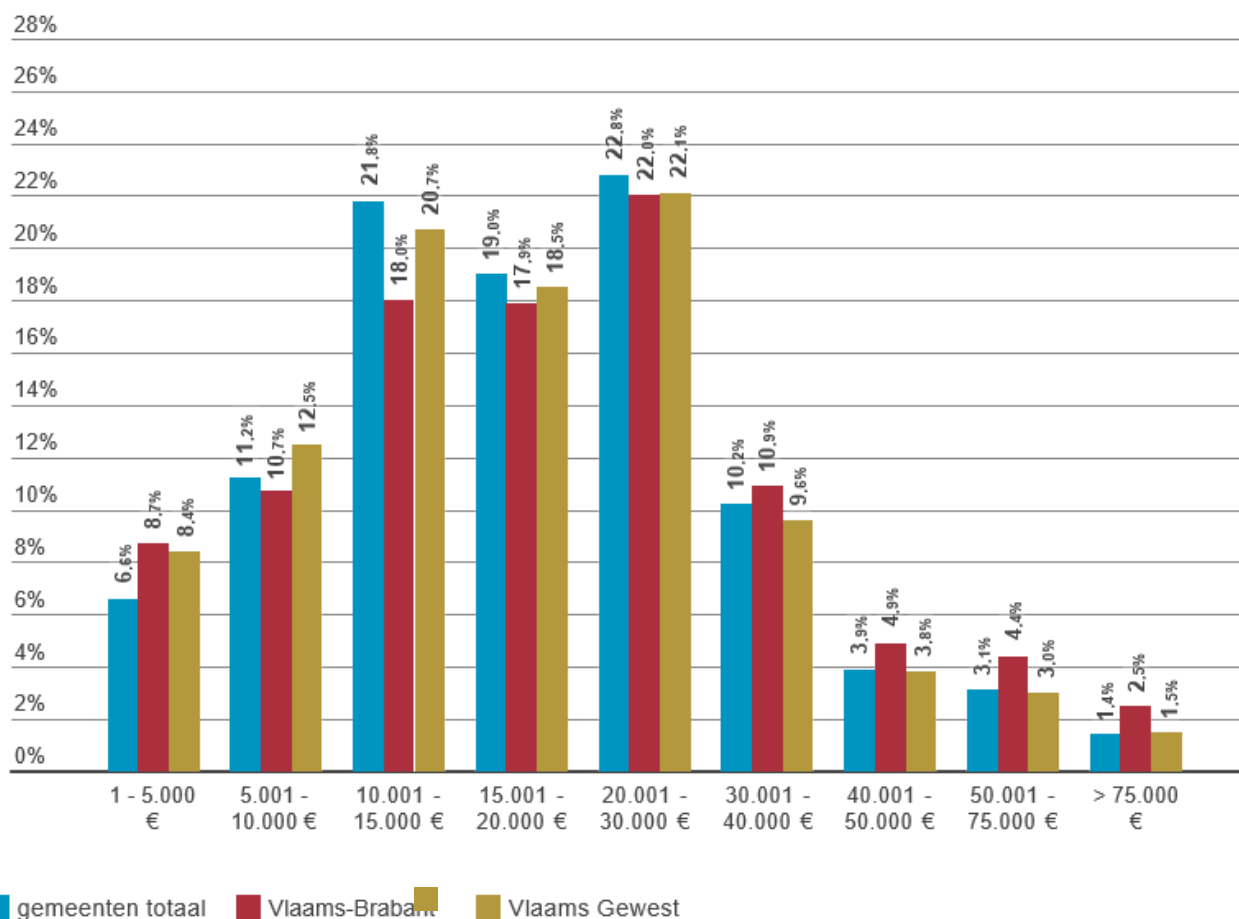
Kaart 6 | Gemiddeld inkomen per gewijzigde verbruikseenheid, z-scores (2019)

Bron: Statbel - Fiscale inkomens | provincies.incijfers.be

Tot slot tonen we het aandeel **belastingplichtigen per inkomensklasse**. De 0-inkomens worden hier niet getoond omdat dit geen goede indicator is. Op grafiek 19 is te zien dat de meeste inkomens in ELZ Demerland **tussen €10.001 en €30.000** liggen. Er zijn zelfs meer inkomens in deze categorieën dan in de lagere of hogere categorieën in vergelijking met Vlaams-Brabant of het Vlaams Gewest.

Grafiek 19 | Belastingplichtigen per inkomensklasse (t.o.v. belastingplichtigen)(2019)

Bron: Statbel - Fiscale inkomens | provincies.incijfers.be

Verhoogde tegemoetkoming in de ziekteverzekering

De verhoogde tegemoetkoming in de ziekteverzekering maakt de gezondheidszorg goedkoper voor personen met een laag inkomen. Tabel 41 geeft het aantal en aandeel rechthebbenden op dergelijke tegemoetkoming weer. In ELZ Demerland ontving in 2020 **10,5%** van de **jongeren** (-25 jaar) en **8,4%** van de **25- tot 64- jarigen** in de ziekteverzekering een **verhoogde tegemoetkoming**. Bij de **65-plussers** gaat het om een aandeel van **24,7%**. Het is logisch dat dit aandeel bij ouderen hoger ligt, omdat er geen rekening wordt gehouden met extra inkomsten (zoals aanvullend pensioen) bij de voorwaarden.

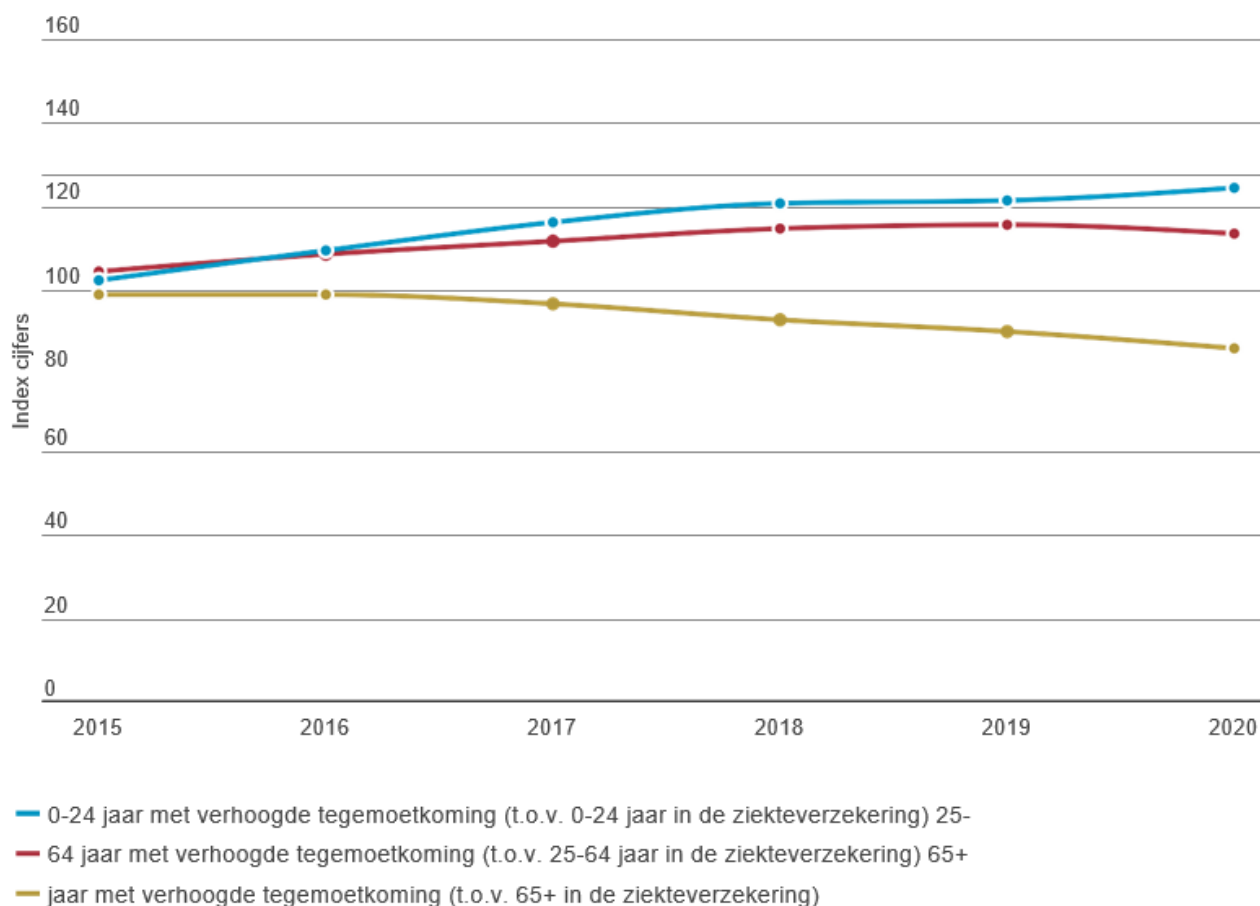
Tabel 41 | Rechthebbenden op een verhoogde tegemoetkoming in de ziekteverzekering (aantal en aandeel t.o.v. rechthebbenden in de ziekteverzekering) (2020)

	ELZ Demerland	Vlaams-Brabant	Vlaams Gewest
0-24 jaar met verhoogde tegemoetkoming [aantal]	2.663	36.389	273.251
0-24 jaar met verhoogde tegemoetkoming (t.o.v. 0-24 jaar in de ziekteverzekering) [%]	10,5	11,3	15,4
25-64 jaar met verhoogde tegemoetkoming [aantal]	4.658	47.915	379.697
25-64 jaar met verhoogde tegemoetkoming (t.o.v. 25-64 jaar in de ziekteverzekering) [%]	8,4	8,2	11,1
65+ jaar met verhoogde tegemoetkoming [aantal]	6.157	45.478	364.359
65+ jaar met verhoogde tegemoetkoming (t.o.v. 65+ jaar in de ziekteverzekering) [%]	24,7	19,4	25,6

Bron: InterMutualistisch Agentschap | provincies.incijfers.be

Tot slot kijken we naar de **evolutie** van deze indicatoren **doorheen de tijd**. We vergelijken met het jaar 2014 omdat toen een hervorming in voege trad waarmee het Omnio-statuut verdween en de wijze van toekenning veranderde (onder meer het systeem van automatische toekenning werd uitgebreid). Grafiek 20 toont deze index. De **algemene tendens** in Vlaanderen bestaat erin dat het **aandeel rechthebbenden onder de jongeren** sinds 2014 **toeneemt**, terwijl het aandeel rechthebbenden onder **de 65-plussers daalt**. Deze trend kan aan verschillende invloeden worden toegeschreven, zoals het geleidelijk optrekken van de minimumpensioenen, het feit dat meer vrouwen die werkten met pensioen gaan, ... waardoor de oudste leeftijdsgroep steeds minder in aanmerking komt voor de verhoogde tegemoetkoming.

Grafiek 20 | Evolutie van het aandeel rechthebbenden op een verhoogde tegemoetkoming in de ziekteverzekering (ten opzichte van referentiejaar 2014) in eerstelijnszone Demerland (2015-2020)

Bron: InterMutualistisch Agentschap | provincies.incijfers.be

Inkomensgarantie voor ouderen en gewaarborgd inkomen voor bejaarden

Zowel het gewaarborgd inkomen voor bejaarden (**GIB**) als de inkomensgarantie voor ouderen (**IGO**) zijn bijstandsregelingen die verstrekt worden aan ouderen die de pensioengerechtigde leeftijd van 65 jaar bereikt hebben en die door omstandigheden **geen (voldoende) loopbaan gekend** hebben, of die tijdens hun loopbaan **geen (voldoende) pensioen konden opbouwen**. Om armoede onder 65-plussers in kaart te brengen, is deze indicatoren beter geschikt dan de verhoogde tegemoetkoming in de ziekteverzekering. Tabel 42 geeft het aantal en aandeel rechthebbenden op een IGO/GIB weer in 2021. In eerstelijnszone Demerland ontvangt **2,2%** van 65-plussers een IGO of GIB.

Tabel 42 | Rechthebbenden op een IGO/GIB in ELZ Demerland (t.o.v. inwoners van 65 jaar en ouder) (2021)

	Ouderen met een inkomensgarantie (IGO of GIB) [aantal]	65+ met een inkomensgarantie (IGO of GIB) (t.o.v. 65+) [%]
ELZ Demerland	535	2,2
Vlaams-Brabant	6.084	2,7
Vlaams Gewest	50.901	3,7

Bron: Federale Pensioendienst | provincies.incijfers.be

Schooltoeslag

Voor sommige gezinnen nemen **schoolkosten** een significante hap uit het gezinsbudget. Om hieraan tegemoet te komen, ontvangen gezinnen met schoolgaande kinderen en een laag inkomen een schooltoeslag (de vroegere schooltoelage). Tabel 43 en grafiek 21 geven een overzicht van de meest recent beschikbare cijfers van het aantal en aandeel leerlingen met een schooltoeslag voor ELZ Demerland. In deze zone zijn er **3.002** leerlingen in het **basisonderwijs** die een schooltoeslag ontvangen, dit is **31,7%** van alle leerlingen in het basisonderwijs in deze gemeenten. Vergelijken met het Vlaams Gewest is dit **minder** (38,3%).

Daarnaast zijn er **2.252** leerlingen secundair onderwijs die een schooltoeslag ontvangen, dit is **34,6%** van alle leerlingen in het **secundair onderwijs** in de ELZ. Ook in dit geval is dit percentage **lager** dan in het Vlaams Gewest (40,2%).

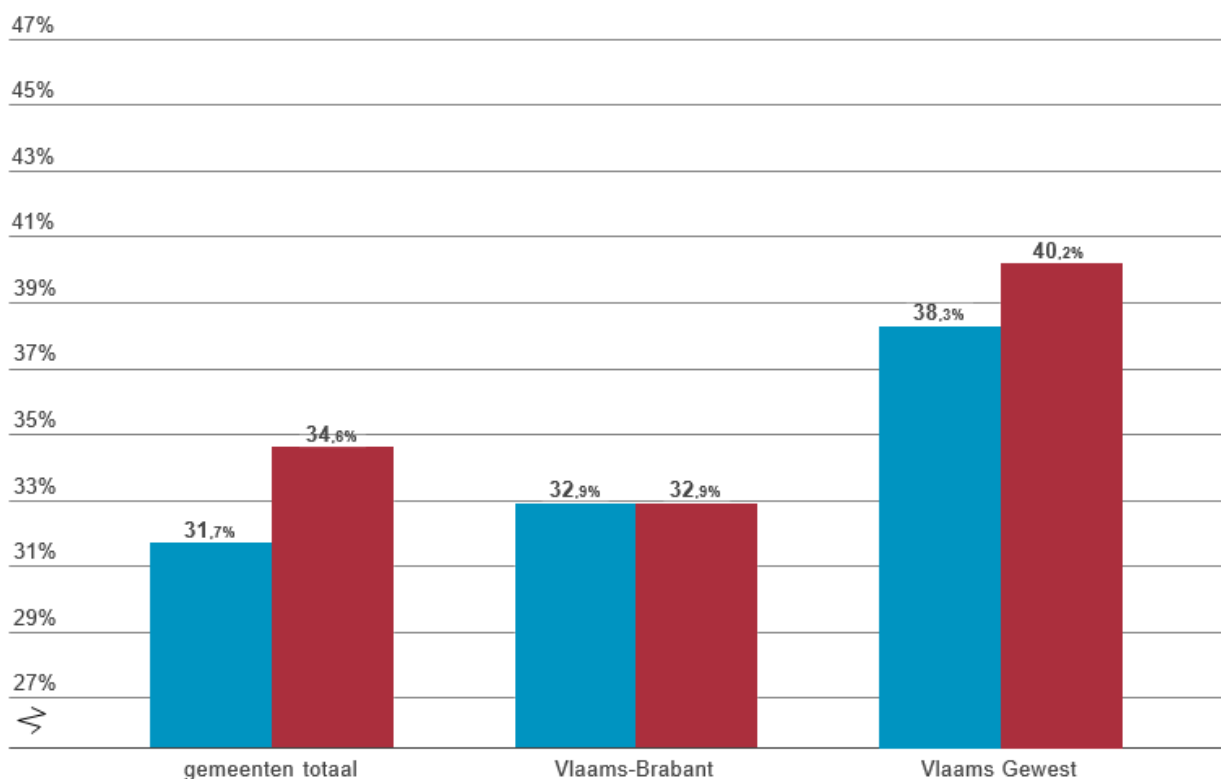
Dit wil zeggen dat er **minder kinderen of jongeren in armoede leven** binnen eerstelijnszone Demerland dan gemiddeld in het Vlaams Gewest.

Tabel 43 | Leerlingen in het basisonderwijs en secundair onderwijs met een schooltoeslag in ELZ Demerland (2021)

	ELZ Demerland	Vlaams-Brabant	Vlaams Gewest
Leerling en basisonderwijs die een schooltoelage ontvangen – WP	3.002	35.547	251.412
Leerling en secundair onderwijs die een schooltoelage ontvangen - WP	2.252	22.937	173.530

Bron: Departement Onderwijs en Vorming van de Vlaamse Gemeenschap | provincies.incijfers.be

Grafiek 21 | Leerlingen basisonderwijs en secundair onderwijs met een schooltoeslag (t.o.v. respectievelijk leerlingen basisonderwijs en leerlingen secundair onderwijs) in ELZ Demerland (2021)

■ leerlingen basisonderwijs die een schooltoelage ontvangen (t.o.v. $\text{I} \text{I} \text{I}$ BO) - WP

■ leerlingen secundair onderwijs die een schooltoelage ontvangen (t.o.v. $\text{I} \text{I} \text{I}$ SO) - WP

Bron: Departement Onderwijs en Vorming van de Vlaamse Gemeenschap | provincies.incijfers.be

(Equivalent) leefloon

Het leefloon is **een minimuminkomen voor wie niet over toereikende bestaansmiddelen beschikt**. Het equivalent leefloon geeft financiële steun **aan personen die geen recht hebben op een leefloon**, maar die in België verblijven en zich in een vergelijkbare (nood)situatie bevinden. Tabel 44 toont in de bovenste drie rijen het aantal rechthebbenden op een leefloon of een equivalent leefloon naar gezinsvorm. De onderste rij van de tabel geeft het totaal aantal rechthebbenden op een leefloon en equivalent leefloon weer, over de verschillende gezinsvormen heen.

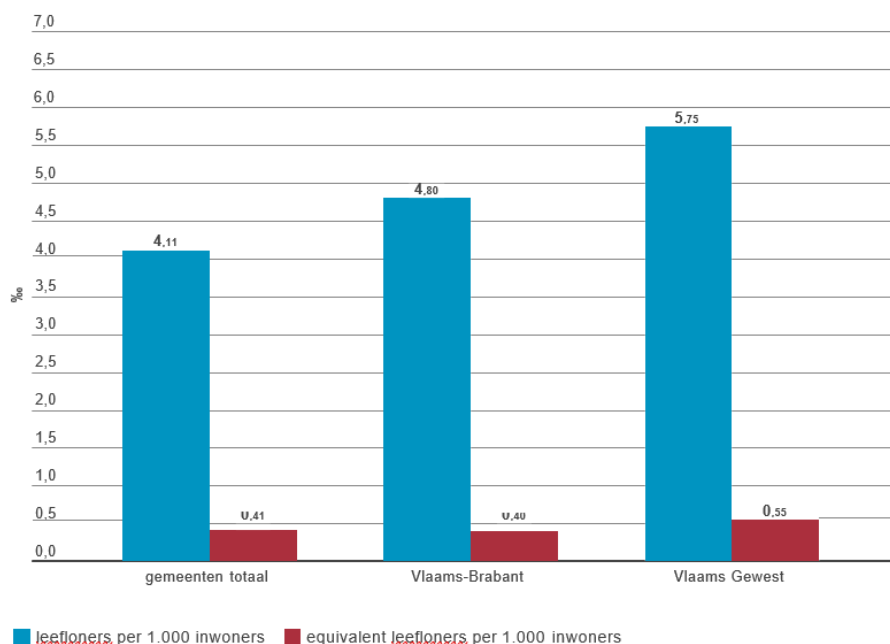
Tabel 44 | Rechthebbenden op een (equivalent) leefloon naar gezinsvorm in eerstelijnszone Demerland (2021)

	ELZ Demerland	Vlaams Gewest
Alleenstaanden met een (equivalent) leefloon	153	16.810
Samenwonenden met een (equivalent) leefloon	148	12.213
Personen met een (equivalent) leefloon en een gezin ten laste	176	12.928
Personen met een leefloon of equivalent leefloon	477	41.956

Bron: POD Maatschappelijke integratie | provincies.incijfers.be

Grafiek 22 geeft het aandeel rechthebbenden op een leefloon en op een equivalent leefloon weer per 1.000 inwoners. In eerstelijnszone Demerland zijn er **433 rechthebbenden** op een **leefloon**, dit is **4,11** op 1.000 inwoners. Er zijn **44** rechthebbenden op een **equivalent leefloon**, dit is **0,41** op 1.000 inwoners. Vergeleken met het Vlaams Gewest zijn deze cijfers beiden **lager** in de eerstelijnszone.

Grafiek 22 | Rechthebbenden van een leefloon en equivalent leefloon in ELZ Demerland (per 1.000 inwoners) (2021)

Bron: POD Maatschappelijke integratie | provincies.incijfers.be

Armoedebaarometer

Uit de armoede barometer van 2022 blijkt dat we een negatieve evolutie zien in zowat alle armoede indicatoren. 2021, de periode waarover de Armoedebaarometer 2022 spreekt, is een **scharnierjaar**. Aan de ene kant **dalen** de armoedecijfers en bepaalde indicatoren **rond werk en kinderarmoede**. Aan de andere kant, vanaf het najaar 2021, zijn er de **verontrustende cijfers** en verhalen van **veldwerkers**. Deze gaan over **de exponentiële nood aan voedselhulp**, over OCMW's die meer dan ooit andere **hulp- en maatschappelijke dienstverlening** moeten uitreiken. Het gaat over **voedsel, financiële hulp en schuldbemiddeling**. De dalende armoedecijfers verbergen aldus een concreet verhaal van diepe armoede en meer nood bij veel gezinnen, vooral uit de lage middenklasse. De diepere armoede en de groeiende, exponentiële nood in het najaar 2021 is de voorbode van de diepe crisis waarin we vandaag zitten. De barometer 2022 kan bijgevolg niet voorbijgaan aan deze nood. Alle lichten staan op dieprood. Een globale verarming van vooral de lage middenklasse en de verdieping van de armoede is vandaag een realiteit.

Socio-Economische positie

Socio-economische positie

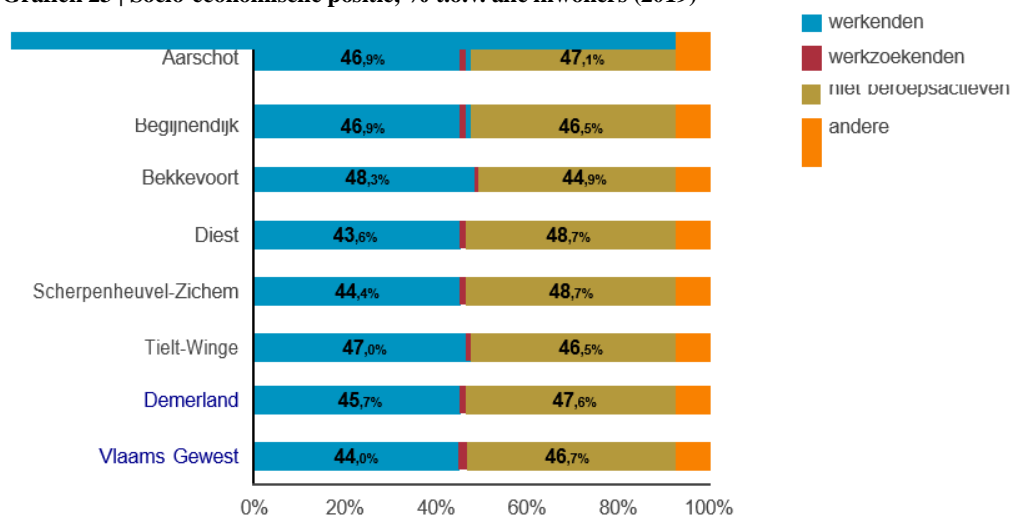
De Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid (KSZ) berekent voor elke persoon een socio-economische positie. Er wordt in eerste instantie een onderscheid gemaakt tussen de werkende bevolking, de werkzoekende bevolking en de niet-beroepsactieve bevolking. In ELZ Demerland heeft **45,7%** van de bevolking een job (**werkend**), **1,1%** van de bevolking is **werkzoekend** met een RVA-uitkering en **47,6%** van de bevolking is **niet beroepsactief**. 5,6% van de bevolking in de ELZ is niet gekend bij de Belgische sociale zekerheid. In vergelijking met het Vlaams Gewest is er in ELZ Demerland een **groter aandeel werkenden, een kleiner aandeel werkzoekenden, een groter aandeel niet-beroepsactieven** en een kleiner aandeel 'anderen'. De twee grootste groepen binnen de groep niet-beroepsactieven zijn de **(brug)gepensioneerden** en de kinderen die recht hebben op **kinderbijslag**. In ELZ Demerland is 22,9% van de bevolking (brug)gepensioneerd. 20,9% van de bevolking is een rechtgevend kind voor kinderbijslag.

Tabel 45 | Socio-economische positie, aantal (2019)

	Werkenden	Werkzoekenden	Niet-beroepsactieven	Andere socio-economische positie
Aarschot	14.122	317	14.182	1.504
Begijnendijk	4.750	110	4.711	550
Bekkevoort	3.050	64	2.833	362
Diest	10.467	323	11.687	1.505
Scherpenheuvel-Zichem	10.269	262	11.273	1.326
Tielt-Winge	5.057	106	5.001	591
ELZ Demerland	47.715	1.182	49.687	5.838
Vlaams Gewest	2.900.826	104.170	3.076.860	512.965

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ | provincies.incijfers.be

Grafiek 23 | Socio-economische positie, % t.o.v. alle inwoners (2019)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ | provincies.incijfers.be

Niet-werkende werkzoekenden

Om de groep van de werkzoekenden meer in detail te beschrijven, gebruiken we verder de **gegevens van de VDAB**. Deze omvatten alle niet-werkende werkzoekenden (NWWZ), een groep die ruimer gedefinieerd is dan de groep werkzoekenden zoals hoger beschreven door de KSZ. Zo zijn bijvoorbeeld niet-werkende werkzoekenden die geen werkloosheidsuitkering krijgen wel opgenomen in de VDAB-cijfers.

Op 1/1/2020 waren er in ELZ Demerland **2.031** NWWZ. Dit is **3,2%** van de bevolking op **beroepsactieve leeftijd** (18-64 jaar). Het aandeel NWWZ ligt in ELZ Demerland **lager** dan in het **Vlaams Gewest (4,3%)**. Er waren op 1/1/2020 **402** jonge NWWZ. Berekend t.o.v. de leeftijdsgroep **18-24 jaar** is dit **5,5%**. Het aandeel jonge NWWZ ligt daarmee in ELZ Demerland **op hetzelfde niveau** als in het Vlaams Gewest.

Werkenden naar herkomst

De eerste groep betreft de werkende bevolking. Onder deze noemer vallen alle loontrekkenden en zelfstandigen en helpers. Tabel 46 geeft het aandeel inwoners weer dat in de kruispuntbank geregistreerd staat als werkende persoon. Het eerste percentage betreft **alle inwoners**, daarna wordt dit bekeken **per herkomstgroep** (Belgische herkomst, niet-Belgische EU-herkomst en niet-Belgische niet-EU-herkomst).

In eerstelijnszone Demerland bedraagt het aandeel werkenden in het meest recente jaar **45,7%**. Voor personen met een **Belgische herkomst** is dit **46,4%**; voor **personen met een buitenlandse EU-herkomst** **48,2%** en voor **personen met een buitenlandse niet-EU-herkomst** **34,1%**.

Tabel 46 | Werkenden naar herkomst, % t.o.v. alle inwoners of herkomstgroep (2019)

	Werkenden (t.o.v. inwoners)	Werkenden geen vreemde herkomst gekend (t.o.v. geen herkomst gekend)	Werkenden vreemde herkomst EU (t.o.v. vreemde herkomst EU)	Werkenden vreemde herkomst niet-EU (t.o.v. vreemde herkomst niet-EU)
ELZ Demerland	45,7	46,4	48,2	34,1
Vlaams Gewest	44,0	46,2	41,5	32,5

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ | provincies.incijfers.be

Betalingsmoeilijkheden

In dit deel vertrekken we vanuit de veronderstelling dat vooral **personen met een beperkt inkomen** geconfronteerd worden met betalingsmoeilijkheden. *In de focusgroep werd aangegeven dat veel vragen of problemen van burgers, cliënten of patiënten te maken hebben met hun financiële situatie.*

Weliswaar kunnen **ook personen met een gemiddeld of hoger inkomen** betalingsmoeilijkheden ervaren, wanneer zij uitgaven doen die hun inkomen overstijgen. Ook in dat geval kunnen schulden een verhoogd risico op armoede met zich meebrengen, aangezien afbetaling ertoe kan leiden dat de resterende financiën onder de armoedegrens dalen. Om de moeilijkheden in kaart te brengen, kijken we zowel naar **openstaande schulden als naar energie-armoede**.

Betalingsachterstand bij lopende kredieten

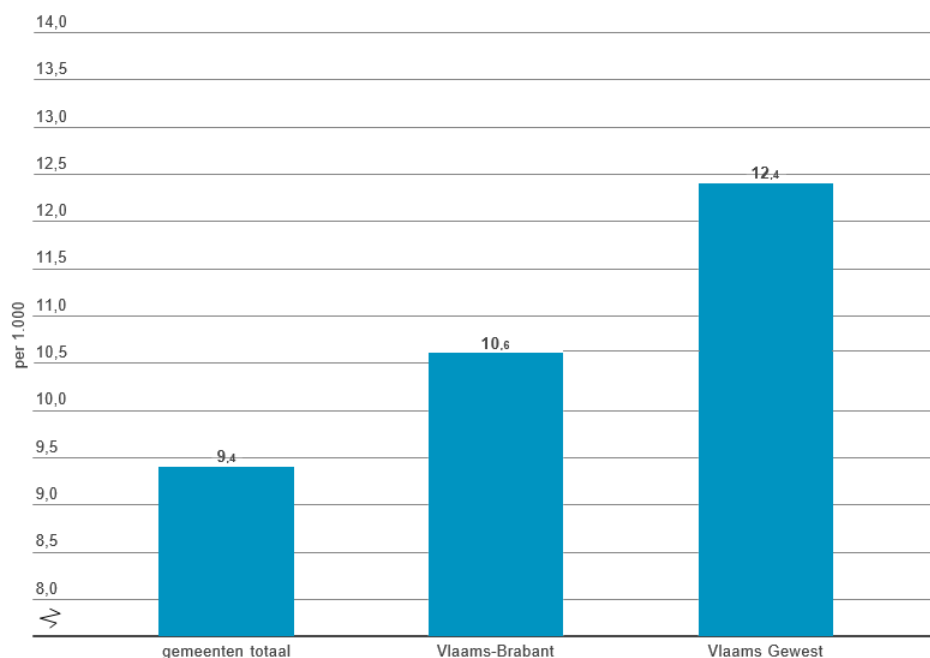
De Nationale Bank registreert de openstaande betalingsachterstanden bij lopende kredietovereenkomsten. In deze eerstelijnszone zijn er **1.633** kredietnemers met **achterstallige kredieten**, dit is **2,7%** van alle kredietnemers in eerstelijnszone Demerland. Vervolgens zoomen we in op achterstallige leningen op afbetalingen en achterstallige hypothecaire kredieten. In de ELZ zijn er **923** kredietnemers met minstens **één achterstallige lening op afbetaling** en **202** kredietnemers met **achterstallige betaling op een hypothecair krediet**. Dit is respectievelijk **4,6%** van alle leningen op afbetaling en **0,6%** van alle hypothecaire kredieten in eerstelijnszone Demerland.

Energie-armoede

De term energie-armoede wordt gebruikt wanneer de kosten die een persoon of gezin besteedt aan energie (elektriciteit en verwarming) niet in verhouding zijn met het globale inkomen waarover de persoon of dat gezin beschikt. Wanneer men de energiefacturen niet betaalt, kan de netbeheerder overgaan tot het plaatsen van een **budgetmeter**. Met een dergelijke meter kan enkel de energie worden gebruikt waar men op voorhand voor betaalde. De budgetmeters elektriciteit worden dus beschouwd als een **indicator voor wie energieproblemen ervaart** omwille van financiële beperkingen.

In 2021 hebben in totaal **428** gezinnen in eerstelijnszone Demerland een budgetmeter elektriciteit, dit is **9,4** per 1.000 afnemers, zo toont grafiek 24. In Vlaams-Brabant gaat het om een totaal van **5.027** gezinnen met een budgetmeter, dit is **10,6** per 1.000 afnemers.

Grafiek 24 | Huishoudens met een budgetmeter elektriciteit (per 1.000 huishoudens) (2021)

Bron: Vlaamse regulator van de elektriciteits- en gasmarkt (VREG) | provincies.incijfers.be

Risicokenmerken van leerlingen

In het kader van **gelijke onderwijskansen** worden een aantal kenmerken van de sociaal-economische status van leerlingen bijgehouden. Leerlingen met deze **SES-kenmerken** hebben een **hoger risico op vroegtijdige schooluitval** (verlaten van het onderwijs zonder diploma). Het zijn daardoor **ook risicokenmerken voor kansarmoede**. We bekijken deze gegevens voor zowel het basisonderwijs als voor het secundair onderwijs. Het gaat hier telkens over de leerlingen die in de gemeente wonen, onafhankelijk in welke gemeente ze naar school gaan.

Leerlingen in het basisonderwijs

In ELZ Demerland wonen **9.460 kinderen** die gewoon basisonderwijs (BO) volgen. **13,9%** van de leerlingen in het gewoon BO heeft een **laagopgeleide moeder**. **31,7%** van de kinderen gewoon BO ontvangt een **schooltoelage**. **11,6%** van de kinderen gewoon basisonderwijs spreekt thuis een **andere taal** dan het Nederlands. Deze drie aandelen liggen **lager** dan gemiddeld in het Vlaams Gewest. Het aandeel kinderen gewoon basisonderwijs dat een **andere thuistaal** heeft dan het Nederlands stijgt in ELZ Demerland **van 5,7% in 2013 naar 11,6% in 2021**. De evolutie in het Vlaams Gewest is hoger, maar ook stijgend.

Tabel 47 | Risicokenmerken leerlingen basisonderwijs naar woonplaats, aantal en % t.o.v. lln. BO (2021)

	Leerlingen gewoon BO (aantal)	Leerlingen BO met een laagopgeleide moeder t.o.v. lln. BO (%)	Leerlingen BO die een schooltoelage ontvangen t.o.v. lln. BO (%)	Leerlingen BO die thuis geen Nederlands spreken t.o.v. lln. BO (%)
Aarschot	2.655	12,9	32,0	10,8
Begijnendijk	902	9,3	24,1	4,7
Bekkevoort	594	10,8	29,6	9,6
Diest	2.222	19,2	37,4	18,0
Scherpenheuvel-Zichem	1.986	13,5	30,6	10,4
Tielt-Winge	1.101	11,4	29,2	9,4
ELZ Demerland	9.460	13,9	31,7	11,6
Vlaams Gewest	659.653	19,9	38,3	21,1

Bron: Departement Onderwijs en Vorming van de Vlaamse Gemeenschap | provincies.incijfers.be

Leerlingen in het secundair onderwijs

In de ELZ wonen **6.451 leerlingen** die gewoon secundair onderwijs (SO) volgen. De **risicokenmerken** worden berekend voor de leerlingen in het gewoon SO, inclusief het gewoon deeltijds beroepsonderwijs. **15,7%** van deze leerlingen heeft een **laagopgeleide moeder**. **34,6%** van de leerlingen gewoon SO ontvangt een **schooltoelage**. **9,9%** van de leerlingen gewoon SO gebruikt als thuistaal een **andere taal** dan het Nederlands. Ook deze drie aandelen liggen **lager** dan de gemiddeldes in het Vlaams Gewest. Het aandeel kinderen gewoon secundair onderwijs dat een **andere thuistaal** heeft dan het Nederlands stijgt in de ELZ van **4,6%** in 2013 naar **9,9%** in 2021. De evolutie in het Vlaams Gewest is ook stijgend.

Tabel 48 | Risicokenmerken leerlingen secundair onderwijs naar woonplaats, aantal en % t.o.v. lln. SO (2021)

	Leerlingen gewoon SO (aantal)	Leerlingen SO met een laagopgeleide moeder t.o.v. lln. SO (%)	Leerlingen SO die een schooltoelage ontvangen t.o.v. lln. SO (%)	Leerlingen SO die thuis geen Nederlands spreken t.o.v. lln. SO (%)
Aarschot	1.802	14,1	35,4	8,2
Begijnendijk	722	10,1	27,0	3,0
Bekkevoort	404	13,2	32,0	6,2
Diest	1.632	22,5	38,5	17,3
Scherpenheuvel-Zichem	1.475	15,6	35,7	9,6
Tielt-Winge	776	11,6	30,7	7,5
ELZ Demerland	6.811	15,7	34,6	9,9
Vlaams Gewest	452.896	22,2	40,2	17,5

Bron: Departement Onderwijs en Vorming van de Vlaamse Gemeenschap | provincies.incijfers.be

Studenten in het hoger onderwijs

In tabel 49 zien we enkele gegevens over studenten hoger onderwijsvolgens hun woonplaats. In **de steden Aarschot en Diest zijn er enkele hogescholen**, waardoor studenten binnen onze gemeenten niet noodzakelijk ver van huis moeten studeren. In de getallen en percentages hieronder zien we dat er in de ELZ (51,6%) een **hogere percentage** studenten hoger onderwijs woont in vergelijking met het Vlaams Gewest (47%). Dit kan betekenen dat er meer leerlingen zonder verschillende risicokenmerken binnen ELZ Demerland wonen. Over de risicokenmerken in het hoger onderwijs specifiek vinden wij geen cijfers terug.

Tabel 49 | Aantal en percentage studenten hoger onderwijs naar woonplaats, aantal en % t.o.v. lln. HO (2018-2019)

	Studenten hoger onderwijs (aantal)	Studenten hoger onderwijs (%)
Aarschot	1.111	52,3
Begijnendijk	387	55,1
Bekkevoort	249	54,6
Diest	799	46,4
Scherpenheuvel-Zichem	718	46,6
Tielt-Winge	421	54,3
ELZ Demerland	3.685	51,6
Vlaams Gewest	242.285	47,0

Bron: Departement Onderwijs en Vorming van de Vlaamse Gemeenschap | provincies.incijfers.be

Vroegtijdige schoolverlaters

Een vroegtijdige schoolverlater (VSV) wordt gedefinieerd als een leerling die **niet langer leerplichtig** is en die het Vlaams secundair onderwijs verlaat **zonder kwalificatie met beroepsfinaliteit**, dan wel een finaliteit doorstroom hoger onderwijs. Een VSV verlaat dus het Vlaams secundair onderwijs **zonder een diploma**. Het aandeel wordt berekend als de verhouding tussen het aantal vroegtijdige schoolverlaters op de som van de vroegtijdige schoolverlaters en de gekwalificeerde schoolverlaters.

In ELZ Demerland waren er **99 vroegtijdige schoolverlaters** in 2019. We zien dat de gemeenten Scherpenheuvel-Zichem en Aarschot aanzienlijk lager scoren en dus minder vroegtijdige schoolverlaters hebben. In de overige vier gemeenten schommelen de percentages tussen 10,5% en 17,2%. Dit betekent dat **10,1%** van de schoolverlaters geen diploma of getuigschrift behaalt. Dit aandeel is **lager** dan het aandeel in het Vlaams Gewest (11,8%).

Tabel 50 | Vroegtijdige schoolverlaters, aantal en % t.o.v. alle schoolverlaters (2019)

	VSV (aantal)	VSV (%)
Aarschot	24	8,8
Begijnendijk	11	11,1
Bekkevoort	10	17,2
Diest	25	10,5
Scherpenheuvel-Zichem	14	6,7
Tielt-Winge	15	14,9
ELZ Demerland	99	10,1
Vlaams Gewest	7.524	11,8

Bron: Departement Onderwijs en Vorming van de Vlaamse Gemeenschap | provincies.incijfers.be

Reacties uit focusgroep

Tijdens de focusgroep op 4 oktober 2022 (zie bijlage) haalden we aan dat er een negatieve **evolutie van armoede-indicatoren** bezig is. De meeste aanwezigen vonden dit niet abnormaal. Er kwam als reactie dat dit alleen nog gaat verslechteren. Zelfs **de middenstand** krijgt het steeds moeilijker. De **coronacrisis** heeft een serieuze hap uit de financiële buffers genomen. De **huidige energieprijzen** door de oorlog tussen Oekraïne en Rusland hakken nogmaals zwaar in op mensen hun financiële reserves. Mensen proberen allerlei zaken om het financieel toch beter te krijgen. Dit heeft een negatief effect op hun **gemoedstoestand**, wat op zijn beurt zorgt voor psychische problemen, vragen en noden bij de burgers. Omwille van financiële redenen **stelt men** ook meer en meer **zorg uit**.

Het **aantal leefloners** stijgt ook enorm. **Voedselbedeling** werd in sommige gemeenten nog nooit zo veel aangewend. Hulpverleners geven aan dat ze mensen willen helpen, maar dat het niet langer haalbaar lijkt om hen te helpen zoals zij zelf willen. De middelen zijn er niet om optimaal mensen te begeleiden. Er is ook **geen overzicht meer** waar mensen beroep op kunnen doen. **De hulpverlening wordt te complex**.

Een ander punt dat werd aangehaald is het **fiscaal systeem** in België. Dit lijkt gebaseerd op een doorsnee gezin van twee ouders met twee kinderen. Als alleenstaande wordt je inkomen verhoudingsgewijs veel hoger belast, waardoor je beschikbaar netto inkomen significant lager ligt dan het inkomen van een gemiddeld gezin. De hoogstnodzakelijke belastinghervorming wordt door de politieke malaise al jaren geblokkeerd. Daarnaast wordt er automatisch een **verhoogde tegemoetkoming** uitbetaald aan de vluchtelingen van de Oekraïne-crisis. Dit is zeker nodig, maar de focusgroep geeft aan dat er ook in ons huidig Belgisch systeem verschillende doelgroepen zijn waar dit nodig is. De mensen met een andere afkomst hebben het nog moeilijker omwille van de taalbarrières en andere gewoontes.

Een terechte opmerking die een medewerker van het Centrum Algemeen Welzijnswerk gaf is het gegeven dat het gegeven armoede in kaart wordt gebracht door **het aantal of percentage** mensen in armoede in een regio. Als deze regio lager scoort dan gemiddeld, lijkt de situatie niet alarmerend en met gevolg dat men zich er niet op focust. Dit zou niet het vertrekpunt mogen zijn want **armoede is een individueel gegeven**. Voor mensen in gemeenten of zones met lage aantallen armoede is hun situatie even schrijnend als voor armen waar het percentage hoger is. Er kan wel gekeken worden naar de aanbodratio hier en zo bekijken of de regio waarin de armen zich bevinden voldoende **hulpverleningsmogelijkheden** bieden.

Tot slot heeft de coronacrisis voor **meer afstand** gezorgd tussen burgers en hulpverleners. Veel zaken gingen online door en mensen moesten **online** een afspraak maken. Zo missen we opnieuw de meest kwetsbare mensen die het nodig hebben. We moeten ervoor **opletten dat we hen niet kwijtraken**. Een medewerker van het CAW merkt op dat veel **schoolgaande kinderen en jongeren** extra aandacht nodig hebben sinds de coronapandemie. Zij vormen momenteel een **grote vragende partij** doordat ze op verschillende leefdomeneinen tekort kwamen.

Wij vroegen de aanwezigen ook **hoe** ELZ Demerland hier systematisch in kan **ondersteunen**. Een **overzicht** creëren over waar mensen recht op hebben, zou een enorme steun kunnen zijn. Mensen geraken niet altijd tot bij een hulpverlener en het lukt niet goed om zelf te zoeken waar ze recht op hebben. De nieuwe Sociale Kaart kan hier zeker toe bijdragen. Binnen ons team zal er bekeken worden waar wij effectief ons steentje kunnen bijdragen. We zouden aan de hand van deze Sociale Kaart een beslissingsboom kunnen maken zodat zorgverleners kunnen bekijken waar mensen terecht kunnen en waar ze recht op hebben.

Pro-actieve acties uitwerken en netwerkmomenten organiseren tussen verschillende zorg- en hulporganisaties lijkt een goede stap om deze gevoelige materie en elkaar (opnieuw) te leren kennen. Er werd daarnaast als voorbeeld aangehaald dat medewerkers van de mutualiteiten de meest kwetsbare personen zelf kunnen contacteren om uit te leggen waar zij recht op hebben. Dit klinkt als een utopie waar er voldoende tijd en middelen zijn.

Conclusie

Inkomens

Het gemiddeld netto belastbaar inkomen per inwoner van eerstelijnszone Demerland bedraagt **21.540 euro** en het gemiddeld netto belastbaar inkomen per gewijzigde verbruikseenheid voor de ELZ bedraagt **31.674 euro**. We spreken bij deze ELZ dus over een grote middenklasse bij de burgers op financieel vlak. In 2020 ontvangt **10,5%** van de jongeren (-25 jaar) en **8,4%** van de 25- tot 64- jarigen in de ziekteverzekering een **verhoogde tegemoetkoming**. Bij de 65-plussers gaat het om een aandeel van **24,7%** waarvan **2,2%** een **IGO of GIB** ontvangt.

Er zijn **3.002** leerlingen in het **basisonderwijs** en **2.252** leerlingen in het **secundair onderwijs** die een schooltoeslag ontvangen in ELZ Demerland (31,7% en 34,6%). Vergeleken met het Vlaams Gewest liggen deze percentages **lager** (38,3% en 40,2%). Dit wil zeggen dat er minder kinderen of jongeren in armoede leven dan gemiddeld in het Vlaams Gewest. Er zijn **433 rechthebbenden** op een leefloon, wat gelijk is aan **4,11** op 1.000 inwoners. Daarnaast zijn er **44** rechthebbenden op een equivalent leefloon, dit is **0,41** op 1.000 inwoners. Vergeleken met het Vlaams Gewest zijn deze cijfers beiden **lager** in onze eerstelijnszone.

Deze cijfers zijn allen positiever in ELZ Demerland dan gemiddeld in het Vlaams Gewest. Toch moet er zeker rekening worden gehouden met de **impact van de corona- en energiecrisis**. De gevolgen hiervan zijn nog niet allemaal zichtbaar. *Zoals werd aangehaald in de focusgroep is de afstand tussen burgers en hulpverleners groter geworden, krijgt ook de middenklasse het steeds moeilijker en ontbreekt er een globaal overzicht aan waar men terecht kan met welke vragen.*

Socio-Economische positie

In vergelijking met het Vlaams Gewest is er in ELZ Demerland een **groter** aandeel werkenden, een **kleiner** aandeel werkzoekenden, een **groter** aandeel niet-beroepsactieven en een **kleiner** aandeel 'anderen'. Van deze bevolking is **22,9% (brug)gepensioneerd** en **20,9%** is een rechtgevend kind voor **kinderbijslag**. Op 1/1/2020 waren er in ELZ Demerland **2.031** niet-werkende werkzoekenden (NWWZ). Dit is **3,2%** van de bevolking op beroepsactieve leeftijd (18-64 jaar). Het aandeel NWWZ ligt hier **lager** dan in het **Vlaams Gewest (4,3%)**. Er waren op 1/1/2020 **402** jonge NWWZ. Berekend t.o.v. de leeftijdsgroep 18-24 jaar is dit **5,5%**. Dit aandeel jonge NWWZ ligt daarmee **op hetzelfde niveau** als in het Vlaams Gewest. Het aandeel werkenden in 2019 bedroeg **45,7%**.

Betalingsmoeilijkheden

In eerstelijnszone Demerland zijn er **1.633** kredietnemers met achterstallige kredieten, dit is **2,7%** van alle kredietnemers binnen deze ELZ. Daarnaast zijn er **923** kredietnemers met minstens één achterstallige lening op afbetaling en **202** kredietnemers met achterstallige betaling op een hypothecair krediet. Dit is respectievelijk **4,6%** van alle leningen op afbetaling en **0,6%** van alle hypothecaire kredieten in eerstelijnszone Demerland. Tot slot hebben in totaal **428** gezinnen in eerstelijnszone Demerland een budgetmeter elektriciteit in 2021. Dit is **9,4** per 1.000 afnemers. In Vlaams-Brabant gaat het om een totaal van **5.027** gezinnen met een budgetmeter, dit is **10,6** per 1.000 afnemers.

Risicokenmerken van leerlingen

In ELZ Demerland wonen **9.460 kinderen** die **gewoon basisonderwijs** volgen. **13,9%** hiervan heeft een **laagopgeleide moeder**; **31,7%** ontvangt een **schooltoelage** en **11,6%** spreekt thuis een **andere taal** dan het Nederlands. Deze aandelen liggen alledrie **lager** dan gemiddeld in het Vlaams Gewest. Het aandeel kinderen basisonderwijs met een andere taal dan het Nederlands als thuistaal stijgt in ELZ Demerland **van 5,7% in 2013 naar 11,6% in 2021**. De evolutie in het Vlaams Gewest is ook stijgend.

Er wonen **6.451 leerlingen** in ELZ Demerland die **gewoon secundair onderwijs** volgen. **15,7%** van deze leerlingen heeft een **laagopgeleide moeder**; **34,6%** ontvangt een **schooltoelage** en **9,9%** gebruikt als thuistaal een **andere taal** dan het Nederlands. Ook hier liggen de drie aandelen **lager** dan gemiddeld in het Vlaamse Gewest. Het aandeel kinderen secundair onderwijs met een andere taal dan het Nederlands als thuistaal stijgt in ELZ Demerland van **4,6%** in 2013 naar **9,9%** in 2021. De evolutie in het Vlaams Gewest is ook hier stijgend.

In ELZ Demerland waren er **99 vroegtijdige schoolverlaters** in 2019. Dit betekent dat **10,1%** van de schoolverlaters geen diploma of getuigschrift behaalt. Dit aandeel is **lager** dan in het Vlaams Gewest.

Sociaal-culturele ontwikkelingen

Onder dit thema worden informele zorg, vrijwilligerswerk en initiatieven binnen sociaal-culturele thema's besproken en dit zowel voor heel Vlaanderen als voor eerstelijnszone Demerland.

Informele zorg

Onder informele zorg verstaan we verschillende soorten zorg, zoals onder andere **mantelzorgers** en **vrijwilligers**. Intensieve informele zorg wordt **vaker verleend door vrouwen** en door **50- tot 64-jarigen**. Daarnaast bieden **hoog- en middengeschoolden** vaker dan lagergeschoolden, intensieve informele zorg. Personen die **met een partner samenwonen** verlenen het vaakst intensieve informele zorg, vergeleken met mensen die alleen wonen (met of zonder kinderen). **Bijna twee derde** van de bevolking van 18 jaar en ouder gaf in het voorjaar van 2021 aan **informele zorg** te hebben verleend. Het gaat om hulp of zorg voor een ziek, gehandicapt of bejaard familielid, vriend, kennis of buur. Bij **33%** van de bevolking gebeurde dat **minstens 1 keer per maand**, bij **26%** van de bevolking **af en toe**. De resterende 37% zorgde in het jaar voor de bevraging niet voor iemand

Bron: SV-bevraging, Statistiek Vlaanderen.

Hoeveel mantelzorgers er precies zijn in ELZ Demerland is niet duidelijk. In Vlaams-Brabant zijn er **22.279 mantelzorgers**. De provincie met de meeste mantelzorgers in Vlaanderen is Oost-Vlaanderen (22,6%), gevolgd door Antwerpen (22,4%) en Limburg (19,1%). Vlaams-Brabant staat op de vijfde plaats (15,6%). In praktijk zijn er meer mantelzorgers dan het geregistreerd aantal. Om te bekijken hoeveel mantelzorgpremies er per gemeente worden toegekend, vroegen wij deze gegevens op bij de lokale besturen. In tabel 51 is te zien **hoeveel personen een gemeentelijke mantelzorgpremie** ontvingen in het jaartal dat erachter staat. Voor de meeste gemeenten zijn de **voorwaarden** voor het ontvangen van een mantelzorgpremie dezelfde. Namelijk dat de persoon in kwestie inwoner is, meerderjarig is, zorgbehoevend is en thuis verblijft. Hij of zij laat een evaluatie uitvoeren aan de hand van attesten (bijvoorbeeld een attest van de Vlaamse Sociale Bescherming). De mantelzorger dient meerderjarig te zijn en per zorgbehoevende volwassenen krijgt slechts één mantelzorger een premie. De financiële bijdrage die de mantelzorgers ontvangen, verschilt tussen de gemeenten. **Aarschot, Diest en Tielt-Winge verdelen geen of slechts een beperkt aantal gemeentelijke premies**. Begijnendijk betaalt de meeste premies uit.

Tabel 51 | Aantal gemeentelijke mantelzorgpremies

Gemeente	Aantal personen met een mantelzorgpremie (jaartal)
Aarschot	0 (2022)
Begijnendijk	213 (2022)
Bekkevoort	152 (2022)
Diest	0 (2020)
Scherpenheuvel-Zichem	67 (2021)
Tielt-Winge	1 (2022)

Bron: Lokale Besturen van Eerstelijnszone Demerland

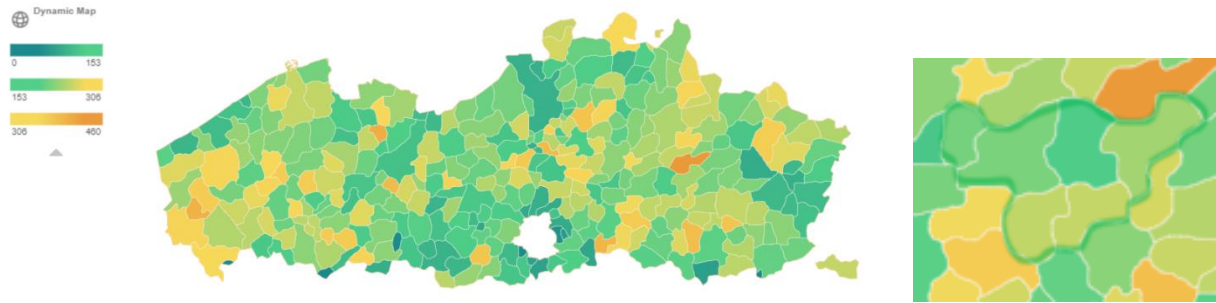
Vrijwilligerswerk en sociaal culturele initiatieven

De deelname aan **vrijwilligerswerk** in verschillende sectoren varieert naar **leeftijd**. Het verbaast niet dat de deelname aan activiteiten in de **jeugdsector** sterk oververtegenwoordigd is door **jongere vrijwilligers** (15-29 jaar). Vrijwilligerswerk in de **(socio-)culturele sector** daarentegen wordt significant **vaker** verricht **door 50-plussers** en **60- plussers** participeren significant meer in de **gezondheidszorg**.

Op kaart 7 is te zien hoeveel personen er **in de leiding van een jeugdbeweging vrijwilligerswerk** uitvoeren. Kaart 8 is een ingezoomde versie hiervan op ELZ Demerland. Hier zijn alle gemeenten in het groen gekleurd, wat wil zeggen dat er niet overdreven veel leidinggevend in de jeugdbewegingen zitten. In de grafieken 25 tot 30 zien we het aantal personen in de leiding en het aantal leden per leidinglid per gemeente. Deze aantallen schommelen enorm per gemeente en per jeugdbeweging. Over het algemeen zijn de aantallen in ELZ Demerland **gelijk of hoger** dan in het Vlaams Gewest.

*Enkele participanten van de focusgroep haalden aan dat veel vrijwilligers stoppen of minderen vanwege de **corona- en energiecrisis**. Mensen willen op andere zaken focussen en bijklussen zodat ze extra inkomsten creëren. Helaas komt hun vrijwilligerswerk hierdoor op de achtergrond.*

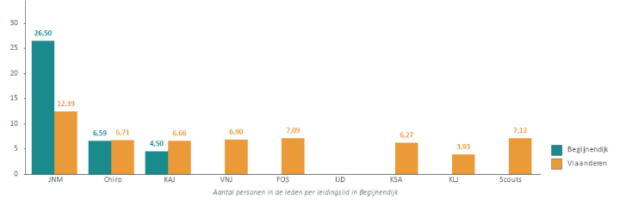
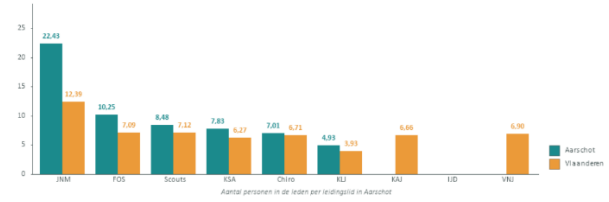
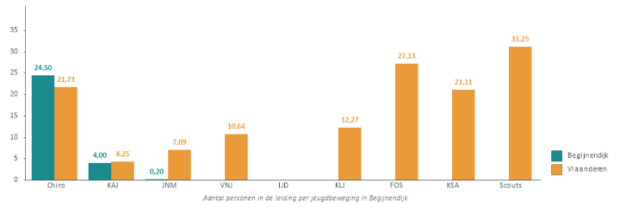
Kaart 7 & 8 | Aantal personen in de leiding in de jeugdbeweging per 10.000 jongeren in Vlaanderen en ELZ Demerland

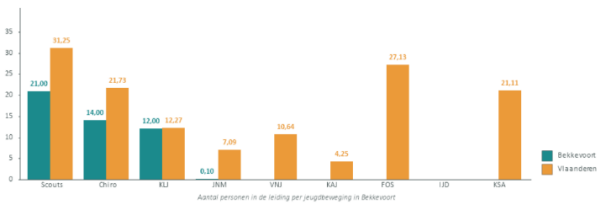
Grafiek 25 | Personen in de leiding in Aarschot

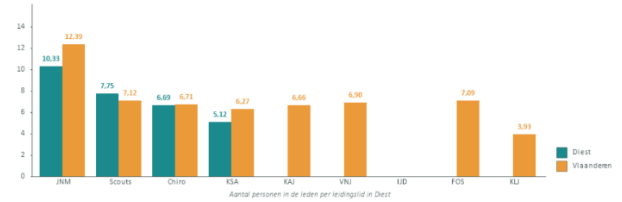
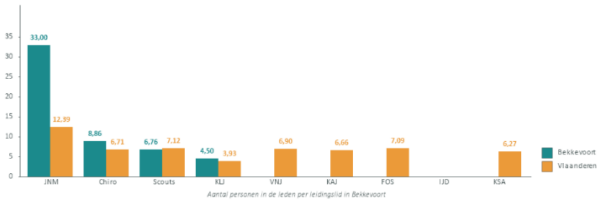
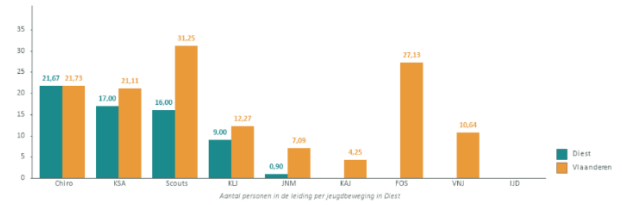
Grafiek 26 | Personen in de leiding in Begijnendijk

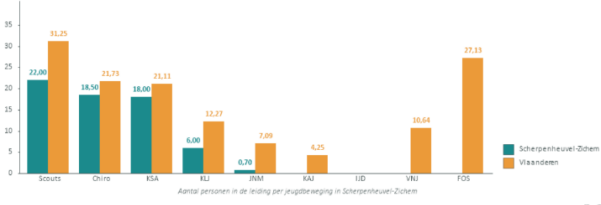
Grafiek 27 | Personen in de leiding in Bekkevoort

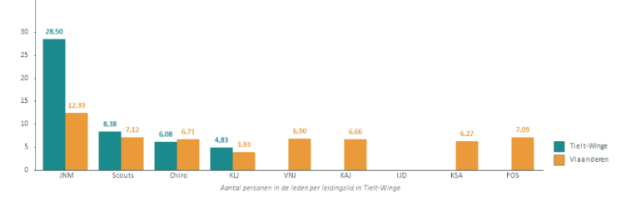
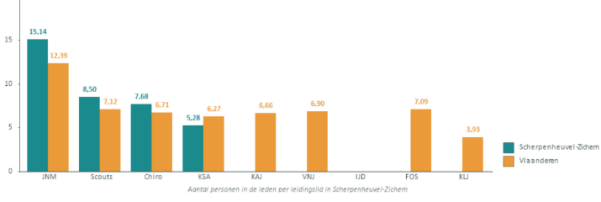
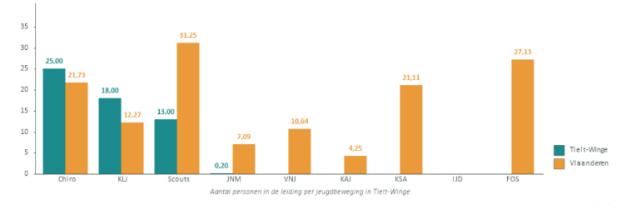
Grafiek 28 | Personen in de leiding in Diest

Grafiek 29 | Personen in de leiding in Scherpenheuvel-Zichem

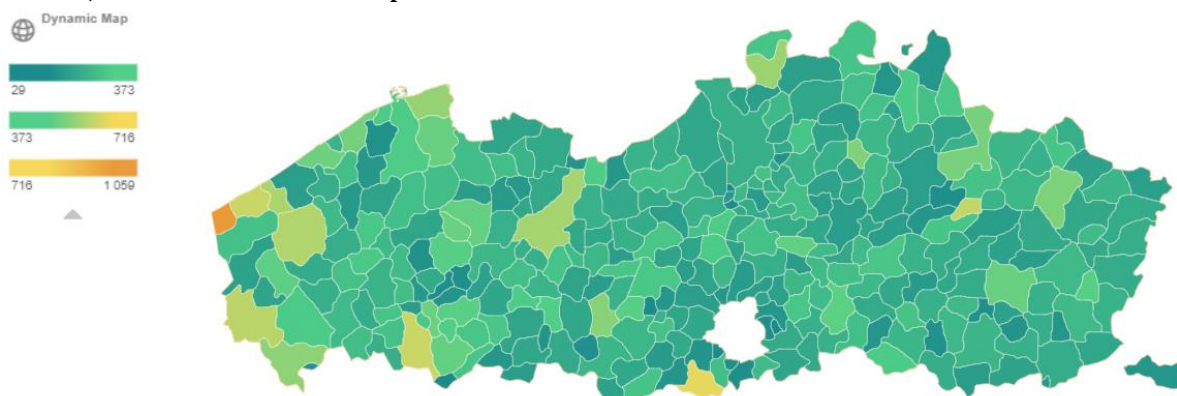
Grafiek 30 | Personen in de leiding in Tiel-Winge

Bron: Vrijtijdsmonitorvlaanderen.be

Tot slot is op onderstaande kaart te zien hoeveel **sociaal culturele initiatieven** er zijn in Vlaanderen. Als we zouden inzoomen op ELZ Demerland zien we dat deze bij de licht- en donkergroene tinten behoort en er dus nog ruimte is om extra socio-culturele initiatieven te organiseren.

Kaart 9 | Aantal culturele activiteiten per tienduizend inwoners in Vlaanderen

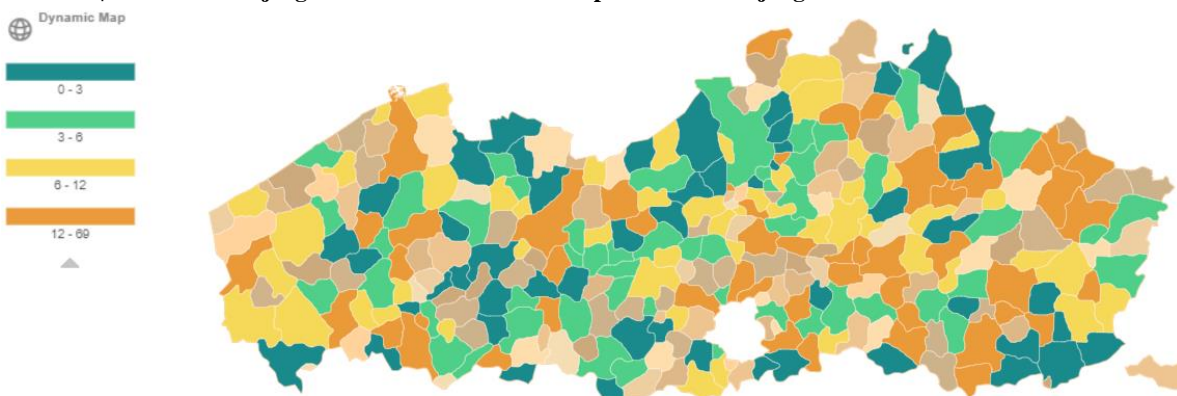

Bron: vrijetijdsmonitorvlaanderen.be

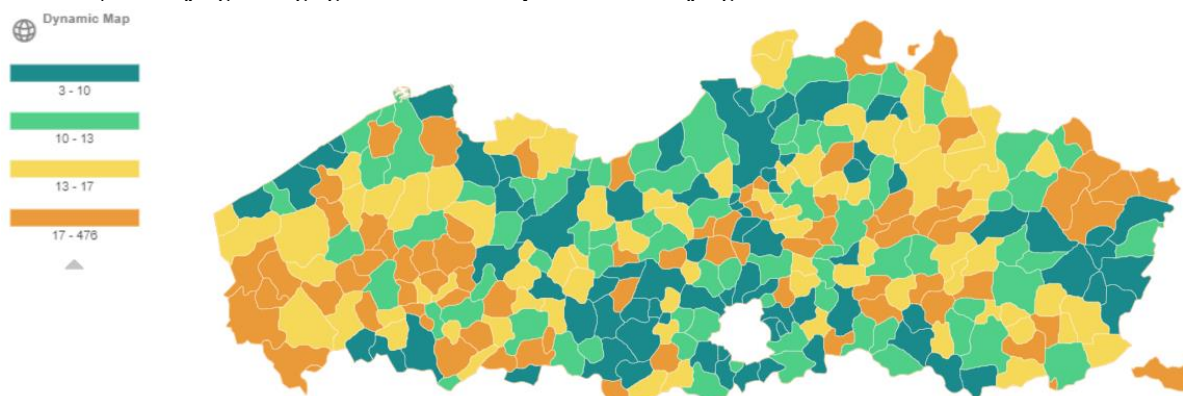
Sport en vrije tijd

Op kaarten 10 tot 13 zijn **verschillende initiatieven met betrekking tot sport en vrije tijd voor jongeren** in Vlaanderen te bekijken. Het gaat hier over jeugdinitiatieven, jeugdbewegingen, jeugdhuizen/jeugdclubs en speelpleinwerkingen. De kleuren op de kaarten variëren enorm dus over heel Vlaanderen kan hier zeker bijgeschaafd worden. ELZ Demerland kleurt voornamelijk geel, bruin en oranje op deze kaarten dus er worden verschillende initiatieven georganiseerd. Er is voornamelijk nood aan extra initiatieven in de vorm van **jeugdhuizen, jeugdclubs en speelpleinwerkingen**.

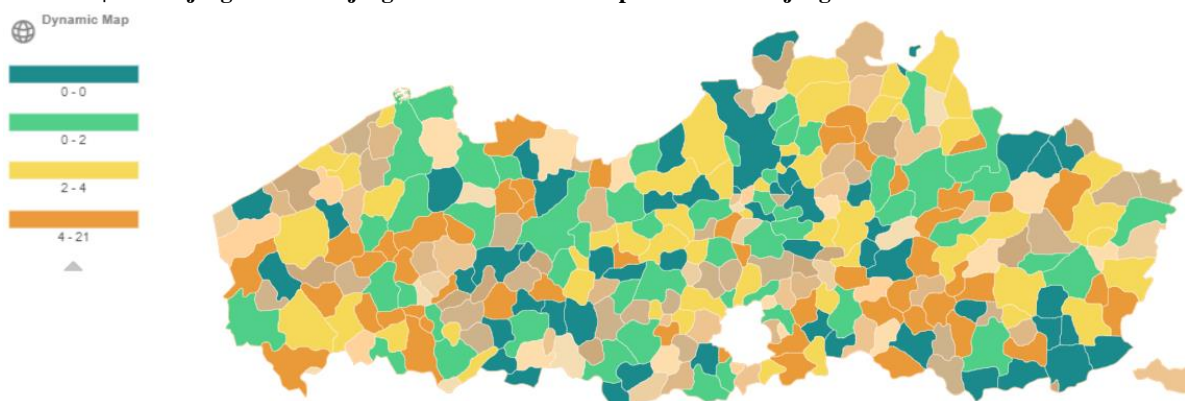
Kaart 10 | Aantal andere jeugdinitiatieven in Vlaanderen per tienduizend jongeren

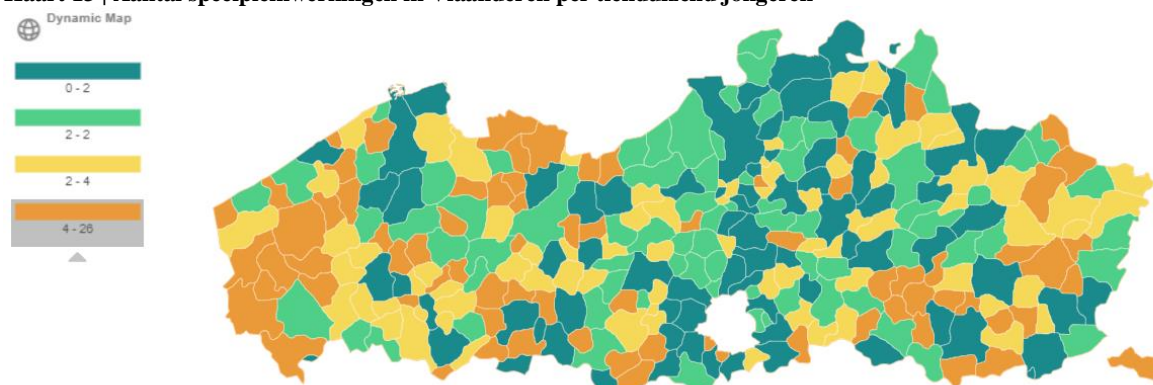
Kaart 11 | Aantal jeugdbewegingen in Vlaanderen per tienduizend jongeren

Kaart 12 | Aantal jeugdhuizen en jeugdclubs in Vlaanderen per tienduizend jongeren

Kaart 13 | Aantal speelpleinwerkingen in Vlaanderen per tienduizend jongeren

Bron: vrijtijdsmonitorvlaanderen.be

Conclusie

Informele zorg, vrijwilligerswerk en sociaal culturele initiatieven

Twee derde van de bevolking in Vlaanderen gaf aan dat ze al eens informele zorg verlenen. Deze zorg wordt het meest verleend door vrouwen, 50- tot 64-jarigen en hoog- en middengediplomeerden. In ELZ Demerland geeft **Begijnendijk de meeste** mantelzorgpremies, gevolgd door Bekkevoort en Scherpenheuvel-Zichem. Aarschot, Diest en Tielt-Winge geven de minste mantelzorgpremies wat opvallend is, aangezien deze gemeenten ook met een grote vergrijzende bevolking kampen, waarvan veel zorgbehoevende mensen. Mantelzorgers hebben **nood aan ondersteuning**. *Uit de focusgroep bleek dat het bieden van een netwerk een goed begin is om informatie uit te wisselen, om te netwerken en om te ventileren bij elkaar.*

Binnen eerstelijnszone Demerland zien we dat er meestal ongeveer evenveel personen **in de leiding van een jeugdbeweging vrijwilligerswerk** uitvoeren dan gemiddeld in het Vlaams Gewest. Toch blijkt dit niet in alle jeugdbewegingen zo. **Extra sociaal culturele initiatieven** zijn in ELZ Demerland nog altijd welkom.

Sport en vrije tijd

Ook in eerstelijnszone Demerland zijn er **verschillende initiatieven met betrekking tot sport en vrije tijd**. Vergeleken met de rest van Vlaanderen zien we dat het aantal initiatieven overall een beetje schommelt. Het gaat hier meer specifiek over jeugdinitiatieven, jeugdbewegingen, jeugdhuizen/jeugdclubs en speelpleinwerkingen. Jeugdinitiatieven en jeugdbewegingen zijn er voldoende binnen ELZ Demerland, maar het aanbod van jeugdhuizen, jeugdclubs en speelpleinwerkingen kan bijgeschaafd worden binnen onze zone.

Technologische ontwikkelingen

In dit thema bekijken we welke technologische ontwikkelingen zich voordoen binnen eerstelijnszone Demerland. We gaan dieper in op de ICT uitrusting, internetaansluiting, gebruikte apparaten en de digitale vaardigheden van onze inwoners.

ICT uitrusting

In het digitale tijdperk is de computer (waaronder een bureaucomputer, laptop, tablet of smartphone wordt verstaan) een essentiële uitrusting geworden in ondernemingen. Voor België is dat niet anders: in ons land **gebruiken** voor het derde opeenvolgende jaar **alle bedrijven** (vanaf 10 personen) **computers**. Bijna alle ondernemingen in andere landen in de EU7 of EU28 werken met computers. De digitale trend is met andere woorden niet weg te denken uit onze samenleving en dat is dus niet anders voor eerstelijnszone Demerland. Daarnaast stellen 74% van de ondernemingen in België draagbare toestellen ter beschikking van hun werknemers zodat zij voor beroepsdoeleinden kunnen gebruikmaken van een **mobiele internetverbinding**, tegenover 68% op Europees niveau. Hier maakt België dus opvallend vooruitgang (bron: Enquête gebruik van ICT en e-commerce bij ondernemingen (2019), FOD Economie – Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium, Eurostat).

Internetaansluiting en gebruikte apparaten

In België beschikte 89,7% van de huishoudens (bijna negen huishoudens op tien) in 2019 thuis over een **internetverbinding**. Terwijl dat percentage zeer lichtjes hoger ligt in Frankrijk en in de EU28, wordt het verschil ten nadele van België groter met de andere drie buurlanden en dan vooral met Nederland. In België is er internet in de woning van **bijna alle huishoudens met ten minste één kind** (98,4%) en is het **minder aanwezig in de woning van huishoudens zonder kinderen** (86,6%) (bron: ICT-enquête huishoudens en individuen (2019), FOD Economie - Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium).

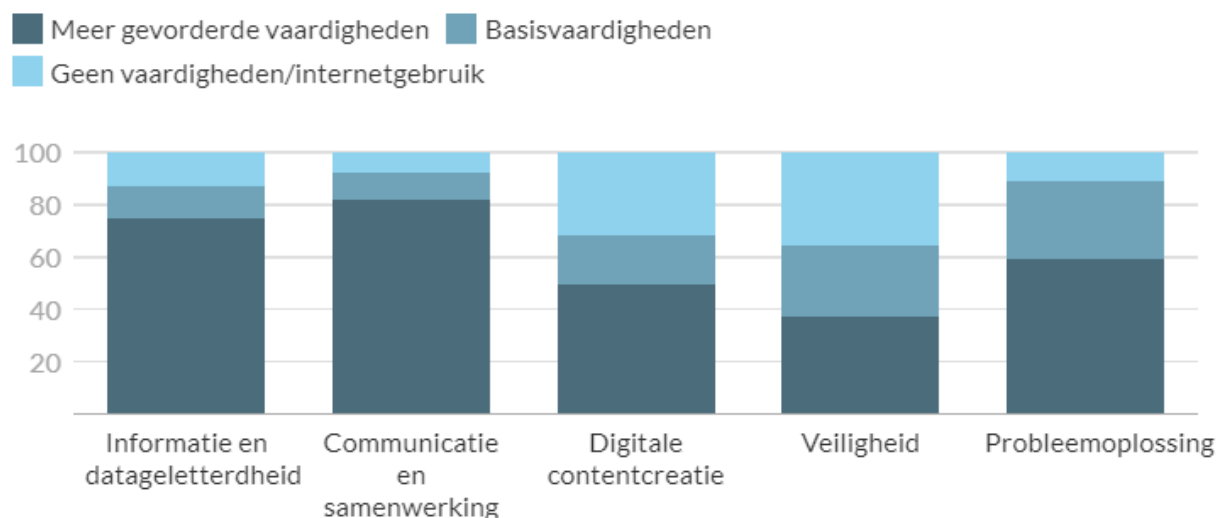
84% van de ondervraagde personen in België gebruikt een **smartphone** om verbinding te maken met het internet; het is het toestel dat veruit het meest wordt gebruikt door internetgebruikers in België. **Laptops** komen op de tweede plaats met 58%, net voor de **gezinscomputer** met 48%. Net als in de andere EU28-landen is er al enkele jaren sprake van een sterke toename van het gebruik van smartphones, die gepaard gaat met een afname van het gebruik van computers en tablets. Hoewel ca. een kwart van de internetgebruikers in België (26%) de **televisie** gebruikt om te surfen op internet, gaat het om een afname in 2019 tegenover 2018, waarschijnlijk omdat dat toestel niet bijzonder geschikt is om te surfen op internet (bron: Europese Commissie, Special Eurobarometer 499: Europeans' attitudes towards cyber security, oktober 2019).

Digitale vaardigheden

In 2021 had **54%** van de inwoners van het Vlaams Gewest van 16 tot 74 jaar minstens **digitale basisvaardigheden**. Dat betekent dat die personen beschikken over de nodige basisvaardigheden op vlak van het opzoeken en controleren van online informatie, het online communiceren, het gebruiken van software, het beheren van persoonlijke gegevens op het internet en het oplossen van problemen of het omgaan met computers of elektronische apparaten. **26%** van de bevolking had meer **gevorderde vaardigheden** op al deze aspecten.

Ongeveer 9 op de 10 beschikten in 2021 over basisvaardigheden of meer gevorderde vaardigheden op vlak van informatie en datageletterdheid (87%), communicatie (93%) of probleemoplossing (89%). Voor informatie en communicatie had minstens 75% meer gevorderde vaardigheden, voor probleemoplossing was dat 59%. Op vlak van het omgaan met software en het beheren van de persoonlijke online informatie hebben heel wat minder personen minstens basisvaardigheden (respectievelijk 68% en 65%). Het aandeel met digitale basisvaardigheden in het Vlaamse Gewest is gelijk aan het **EU27-gemiddelde** (54%). Het aandeel met minstens digitale basisvaardigheden ligt het hoogst in Nederland en Finland (telkens 79%).

Grafiek 31 | Digitale vaardigheden bij de bevolking van 16 tot 74 jaar naar aard van de vaardigheden (Vlaams Gewest in 2021 in %)

Noot: de gegevens opgenomen in de figuur zijn schattingen gebaseerd op een enquête. Daardoor moet rekening gehouden worden met een onzekerheidsmarge.

Bron: Enquête ICT- en internetgebruik bij huishoudens Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

Daartegenover staat dat 46% van de bevolking van 16 tot 74 jaar de nodige digitale basisvaardigheden mist in België. Maar liefst **37% heeft lage digitale vaardigheden en 8% heeft geen digitale vaardigheden of heeft geen internet** gebruikt in de voorbije 3 maanden. Vooral ouderen, laaggeschoolden en mensen met laag inkomen missen digitale basisvaardigheden. De digitale vaardigheden nemen af met de leeftijd en toe met de scholingsgraad en het inkomen.

Het aandeel burgers dat nog **nooit internet** gebruikte, stijgt met de leeftijd en daalt met de opleiding en het inkomen. Van de jongeren van 16 tot 24 jaar had in 2021 iedereen internet gebruikt. Bij de 25- tot 54-jarigen gebruikte 1% nog nooit internet, bij de 55- tot 74-jarigen 8%. Bij de laaggeschoolden gebruikte 12% nog nooit internet. Bij de hooggeschoolden geeft bijna iedereen aan ooit al internet gebruikt te hebben. Bij de laagste inkomensgroepen (tot 2.399 euro bruto) had 8% tot 9% van de 16- tot 74-jarigen nog nooit internet gebruikt. Bij de huishoudens met een inkomen van minstens 3.200 euro bruto heeft zo goed als iedereen internet gebruikt. In het Vlaamse Gewest had in 2021 3% van de burgers van 16 tot 74 jaar nog nooit internet gebruikt. In het Waalse Gewest was dat 7%, in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest 4%. Het Vlaamse Gewest doet het beter dan het EU27-gemiddelde (8%).

*Een medewerker van het CAW gaf na onze focusgroep aan dat veel mensen, en niet enkel ouderen, niet (meer) digitaal mee kunnen omdat ze niet over de **nodige materialen** beschikken en eveneens omdat ze de **kennis** niet bezitten. De ruimte die gelaten wordt voor het offline werken (bijvoorbeeld binnenbrengen van documenten, antwoorden op vragen, maken van afspraken, ...) wordt steeds kleiner en schept voor veel mensen problemen.*

*Het gegeven dat een laptop of PC in onderwijs een grotere plek inneemt vormt voor sommige kinderen, jongeren en hun gezin een probleem omwille van het niet kunnen beschikken over goede en voldoende materiaal en mogelijkheden (bijvoorbeeld internettoegang). Er is meer aandacht nodig voor de **zware kost van veel gezinnen** waar verplicht een laptop van de school moet gekocht of gehuurd worden*

Conclusie

Algemene toelichting

Voor eerstelijnszone Demerland specifiek zijn **weinig cijfers terug te vinden** over de technologische ontwikkelingen binnen deze regio. Daarom worden soms de cijfers van België of het Vlaams Gewest genomen met daarnaast de ervaringen en bedenkingen van de medewerkers van eerstelijnszone Demerland.

ICT uitrusting

De **computer** (waaronder een bureaucomputer, laptop, tablet of smartphone wordt verstaan) is een essentiële uitrusting geworden in ondernemingen. Ook in België **gebruiken alle bedrijven** (vanaf 10 personen) computers. De digitale trend is met andere woorden niet weg te denken uit onze samenleving en dat is dus niet anders voor eerstelijnszone Demerland. Binnen eerstelijnszone Demerland wordt er ook **voornamelijk gebruik gemaakt van een laptop**.

Internetaansluiting

Daarnaast is er in België in **bijna alle huishoudens met ten minste één kind** (98,4%) internet in de woning en is het **minder aanwezig in de woning van huishoudens zonder kinderen** (86,6%). De meeste personen gebruiken een **smartphone** om te surfen op internet; het is het toestel dat veruit het meest wordt gebruikt door internetgebruikers in België. **Laptops** komen op de tweede plaats. Beide toestellen worden regelmatig gebruikt door de inwoners, maar ook door de medewerkers, van eerstelijnszone Demerland.

Gebruikte apparaten door huishoudens om verbinding te maken met het internet

De stafmedewerkers van ELZ Demerland communiceren **voornamelijk online** naar hun doelpubliek. Denk hierbij aan mailverkeer, de website, sociale media, online vergaderingen, enzovoort. Omdat een groot deel van ons doelpubliek (nl. zorgverleners) ook digitaal actief zijn, is dit op zich geen probleem. Omwille van de overvloed aan digitale communicatie via mail, nieuwsbrieven, Yammer, Microsoft Teams, sociale media is het voor burgers en zorgverleners een hele opdracht om alles op te volgen en gaat er vaak ook informatie verloren. We proberen hier bij ELZ Demerland rekening mee te houden door in te zetten op meerdere kanalen en herhaling.

Digitale vaardigheden

Vaardigheden op vlak van informatie, communicatie en probleemoplossing zijn goed ingeburgerd. Softwaregebruik en het beheren persoonlijke gegevens lijken minder gekend door de burgers.

Tot slot mist een deel van de bevolking de nodige digitale basisvaardigheden in België. Maar liefst **37% heeft lage digitale vaardigheden en 8% heeft geen digitale vaardigheden of heeft geen internet gebruikt** in de voorbije drie maanden. Ouderen, laaggeschoolden en mensen met een laag inkomen hebben vaker nog nooit internet gebruikt. Binnen eerstelijnszone Demerland is er gemiddeld genomen een grotere groep ouderen dan gemiddeld in het Vlaams Gewest.

Vanuit ELZ communiceren wij voornamelijk naar zorgprofessionals, lokale besturen en andere gezondheids- of welzijnspartners. Wanneer de partners van ELZ Demerland communiceren naar burgers moet er op gelet worden dat er niet louter digitaal gecommuniceerd wordt. Niet iedereen heeft een computer of is digitaal vaardig genoeg om de meldingen in de gaten te houden. Het is snel en eenvoudig voor de medewerkers om iets online te plaatsen, maar het zal een uitdaging worden om het juiste publiek te bereiken.

Ecologische ontwikkelingen

Hoeveel inwoners er binnen ELZ Demerland wonen en hoe zij zich precies huisvesten, wordt in dit hoofdstuk toegelicht. Daarnaast bekijken we hoe het woon-, zorg-, welzijns- en jobaanbod eruitziet binnen deze regio.

Wonen

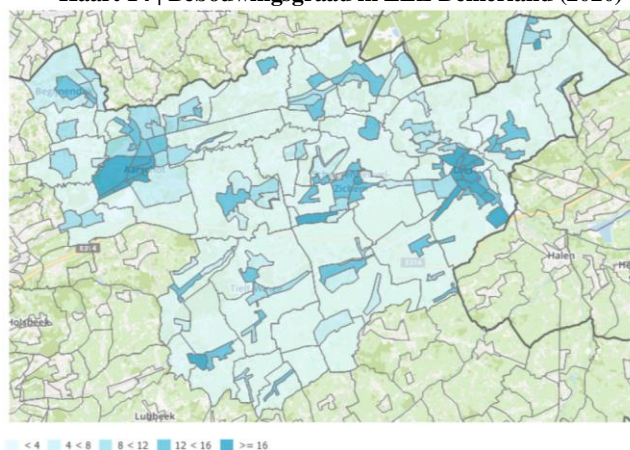
Bebouwingsgraad

De grafiek hieronder toont ons de evolutie van de bebouwingsgraad sinds **2015**. In **ELZ Demerland** bedroeg de bebouwingsgraad in **2020 4,2%**. In **Vlaams-Brabant** is dit **4,7%** en in **het Vlaams Gewest 5,2%**. Sinds 2015 zien we een lichte stijging in ELZ Demerland, vergelijkbaar met de provincie en het Vlaams gewest. Kaart 14 toont vervolgens de bebouwingsgraad voor **ELZ Demerland in 2020** op statistisch sectorniveau. De bebouwingsgraad is het hoogst in de steden Diest, Aarschot, Scherpenheuvel en dorpskernen van gemeenten. De rest van de zone is eerder ruraal gebied met een lagere bebouwingsgraad.

Grafiek 32 | Evolutie bebouwingsgraad (2015-2019)

Kaart 14 | Bebouwingsgraad in ELZ Demerland (2020)

Bron: GRB | provincies.incijfers.be

Woongelegenheden

Vooreerst bekijken we de woongelegenheden naar **woonfunctie**: is de bebouwing daadwerkelijk gebouwd met de bedoeling om erin te wonen? De tabel hieronder geeft dit aantal en aandeel weer. In **ELZ Demerland** heeft **98,6%** van de woongelegenheden een woonfunctie (op basis van de aard).

Tabel 52 | Woongelegenheden naar woonfunctie, aantal en % t.o.v. totaal woongelegenheden (2021)

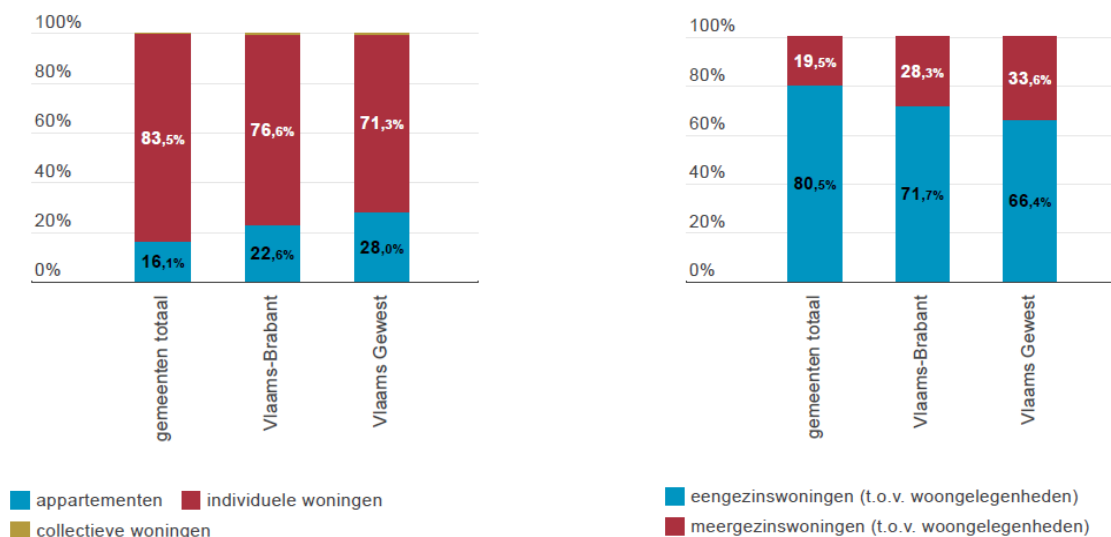
	ELZ Demerland	Vlaams Gewest
Met woonfunctie (aantal)	49.816	3.267.222
Met woonfunctie (%)	98,6	98,9
Zonder woonfunctie (aantal)	682	36.344
Zonder woonfunctie (%)	1,4	1,1

Bron: Kadaster en Rijksregister | provincies.incijfers.be

Vervolgens splitsen we de woongelegenheden met woonfunctie verder op naargelang **type**. **16,1%** van de woongelegenheden met woonfunctie is een **appartement**; **83,5%** is een **individuele woning** en tot slot is **0,4%** een **collectieve woning** (zie grafiek 33).

In derde instantie worden de woongelegenheden opgesplitst naargelang **grootte**. Grafiek 34 toont het aandeel ééngezins- en meergezinswoningen ten opzichte van het totaal aantal woongelegenheden. In **ELZ Demerland** zijn er **40.656** woongelegenheden in ééngezinswoningen en **9.842** woongelegenheden in meergezinswoningen. Dat komt neer op **80,5%** ééngezinswoningen en **19,5%** meergezinswoningen. Binnen de categorie van meergezinswoningen zijn er in **ELZ Demerland 47,0%** meergezinswoningen met maximum 5 woongelegenheden; **20,8%** meergezinswoningen met 6 tot 10 woongelegenheden en **32,2%** meergezinswoningen met meer dan 10 woongelegenheden.

Grafiek 33 & 34 | Woongelegenheden met woonfunctie naar type, % t.o.v. woongelegenheden met woonfunctie (2021)

Bron: Kadaster en Rijksregister | provincies.incijfers.be

Huurders en eigenaars

Om het aandeel huurders en eigenaars te bepalen worden de gegevens uit het kadaster verrijkt met informatie uit het **Rijksregister**. Om het aantal woongelegenheden te bepalen, bekijken we hoeveel **huishoudens** er **gedomicilieerd** zijn. Indien de woongelegenheden, volgens het kadaster, bewoond wordt door de eigenaar dan spreken we over een inwonende eigenaar. In het andere geval spreken we over een huurder. In **ELZ Demerland** bedraagt het aandeel huurders **24,1%**; in **het Vlaams Gewest** is dit **31,1%**. Er zijn meer huurders in de stedelijke gemeenten Aarschot, Diest en Scherpenheuvel-Zichem ten opzichte van de meer landelijke gemeenten Begijnendijk, Bekkevoort en Tielt-Winge.

Sociaal Wonen

Sociale huurwoningen en kandidaat-huurders

In ELZ Demerland zijn er **1.625 sociale huurwoningen** (sociale huurvestingmaatschappijen en sociaal verhuurkantoren samen). Per 100 huishoudens zijn er 3,5 sociale huurwoningen, wat wil zeggen dat **3,5%** van de private huishoudens in een sociale woning woont. Het aandeel sociale huurwoningen is **lager dan gemiddeld** in het Vlaams Gewest (6%).

Er zijn **2.175 huishoudens** (4,7%) die op een **wachtlijst** staan voor een sociale huurwoning. Er zijn meer sociale woningen in de stedelijke gemeenten Aarschot, Diest en Scherpenheuvel-Zichem ten opzichte van de meer landelijke gemeenten Begijnendijk, Bekkevoort en Tielt-Winge.

Er staan met andere woorden meer huishoudens op de wachtlijst dan dat er sociale huurwoningen zijn. We kunnen dus wel stellen dat er een nijpend tekort is aan sociale huisvesting in ELZ Demerland.

Tabel 53 | Sociale huurwoningen en kandidaat sociale huurders, aantal en % t.o.v. particuliere huishoudens (2021)

	Sociale huurwoningen	Sociale huurwoningen (%)	Kandidaat-huurders per domiciliiegemeente	Kandidaat-huurders (%)
Aarschot	530	3,9	579	4,2
Begijnendijk	34	0,8	110	2,5
Bekkevoort	62	2,4	87	3,3
Diest	772	7,2	870	8,1
Scherpenheuvel-Zichem	124	1,2	379	3,7
Tielt-Winge	103	2,3	150	3,3
ELZ Demerland	1.625	3,5	2.175	4,7
Vlaams Gewest	171.629	6,0	164.378	5,7

Bron: Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen | provincies.incijfers.be

Bindend sociaal objectief

Om het sociaal woonaanbod in Vlaanderen versneld uit te breiden en geografisch te verspreiden kreeg elke gemeente een Bindend Sociaal Objectief (**BSO**) opgelegd. Dit Bindend Sociaal Objectief legt aan de gemeente op **hoeveel sociale huurwoningen** zij op haar grondgebied moet **realiseren tegen 2025**.

De nulmeting gebeurde op 31/12/2007 en hield rekening met het aantal huishoudens in die gemeente op 01/01/2008. Voor de nulmeting werden de sociale huurwoningen van de sociale huisvestingsmaatschappijen en de sociale verhuurkantoren mee in rekening gebracht. Gemeenten met reeds 9% sociale huurwoningen kregen geen BSO opgelegd, gemeenten met minder dan 3% sociale huurwoningen dienden een inhaalbeweging te doen. We bekijken een aantal indicatoren voor dit Bindend Sociaal Objectief voor de eerste lijnszone. Het betreft een stand van zaken van eind 2019. De SHM- en SVK-huurwoningen worden in rekening gebracht, alsook de sociale woningen van lokale besturen en het Vlaams Woningfonds.

ELZ Demerland heeft een **BSO van 873**. Bij het netto toename gerealiseerd sociaal huuraanbod wordt gekeken naar het verschil tussen het totaal reeds gerealiseerd sociaal huuraanbod op 31/12/2019 en de nulmeting uit 2007. ELZ Demerland heeft sinds het opleggen van het BSO reeds **421 sociale huurwoningen gerealiseerd** en **plant in de toekomst 356 sociale huurwoningen te bouwen**. Dit betreft projecten die reeds ingediend zijn door de sociale woonactoren en die reeds gekend zijn door de VMSW. Dat betekent dat de som van het aantal gerealiseerde en geplande sociale huurwoningen in de eerste lijnszone Demerland gelijk is aan 777. Zo bekomt de ELZ op 31/12/2019 een saldo van het BSO (na het gerealiseerde en geplande sociale huuraanbod) van **96**. Het BSO is met andere woorden nog niet bereikt.

Basisuitrusting van de buurt

Als laatste onderdeel van de buurtverkenning, focussen we op de aanwezigheid van **detailhandelszaken**. We bekijken vooral een aantal zaken die we als basisuitrusting van een wijk/buurt beschouwen: bakker, slagerij, groenten- en fruitzaak, minisuper- of supermarkt, apotheek, café en restaurant. De aanwezigheid van deze zaken speelt enerzijds een rol in de **beoordeling van de leefbaarheid** van een buurt/wijk. Anderzijds worden vanuit dergelijke lokale handelszaken **vaak initiatieven genomen ten opzichte van de buurt en de buurtbewoners**, die het leven soms makkelijker maken. Denk bijvoorbeeld aan het leveren van boodschappen aan huis, aanbod warme maaltijden, mogelijkheden tot sociaal contact, ...

Onderstaande tabel toont de basisuitrusting voor elke gemeente van de eerste lijnszone Demerland. Zoals ook blijkt over heel Vlaams-Brabant, is er in de zes gemeenten van deze zone **voldoende basisuitrusting** voorzien. We zien opvallend meer restaurants, cafés, supermarkten, bakkers en apothekers in onze eerste lijnszone. Voornamelijk bij de drie steden in ELZ Demerland zijn deze zaken prominent aanwezig, logischerwijs omdat er meer volk woont.

In geen enkele gemeente zijn er opvallend lage getallen. In de drie grotere gemeenten zien we ook dat de buurten rond het centrum zelf meer basisuitrusting voor handen hebben, dan in de aangrenzende wijken. Ook dit is een normaal gegeven **omdat er meer mensen wonen en er meer bezoekers** zijn in een stadscentrum dan in de rustigere buurten rondom. Het is handiger om de winkels en horecazaken te bundelen in een deel van een gemeente.

Tabel 54 | Basisuitrusting ELZ Demerland, aantallen (2022)

	Apotheek	Bakker	Minisuper	Supermarkt	Slagerij	Groente/Fruit	Café	Restaurant
Aarschot	13	16	6	8	5	1	38	30
Begijnendijk	3	6	-	4	1	-	4	5
Bekkevoort	2	2	1	1	-	-	3	1
Diest	11	12	5	11	3	2	25	18
Scherpenheuvel-Zichem	7	9	1	9	5	1	22	4
Tielt-Winge	4	3	2	4	2	1	5	5
ELZ Demerland	40	48	15	37	16	5	97	63
Vlaams Gewest	421	330	187	353	206	37	777	779

Bron: Locatus | provincies.incijfers.be

Zorgaanbod

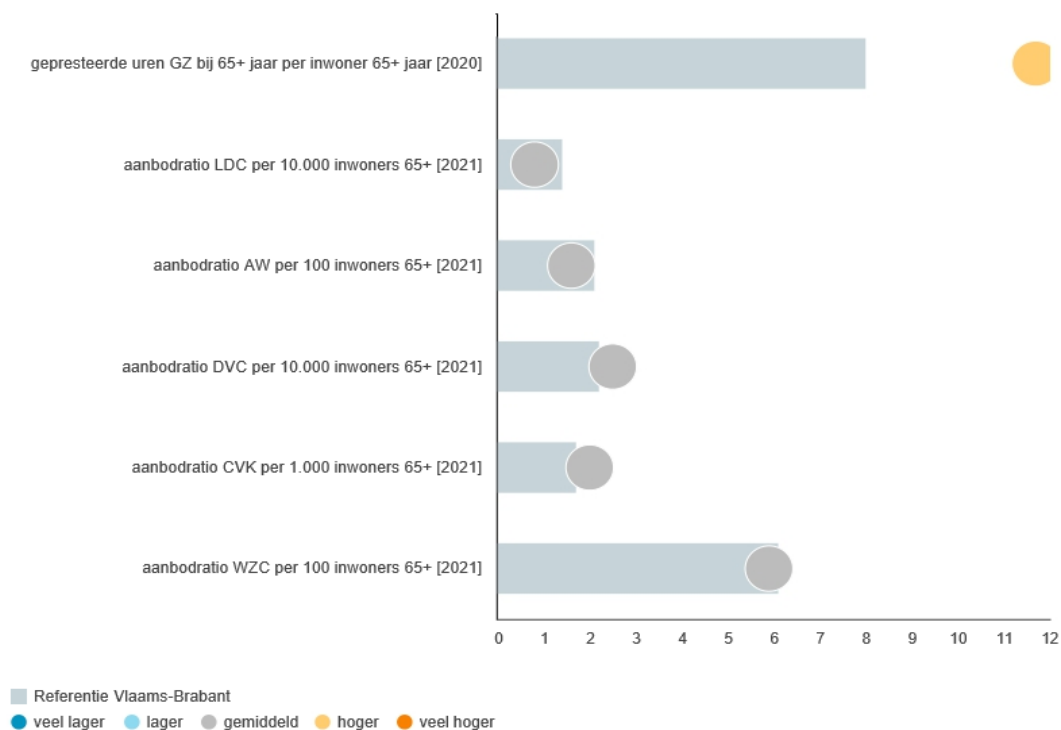
In onderstaande tabel en grafiek geven we enkele kerncijfers en opvallende zaken weer die een beeld schetsen van het actuele **ouderenzorgaanbod in eerstelijnszone Demerland**. Ter vergelijking zijn dezelfde kerncijfers opgenomen voor het Vlaams Gewest. Het gaat om cijfers gezinszorg (GZ), dienstencheques (DC), lokale dienstencentra (LDC), dagverzorgingscentra (DVC), centra voor kortverblijf (CVK), serviceflats of groepen assistentiewoningen (GAW) en woonzorgcentra (rusthuizen, WZC). De LDC worden later besproken onder welzijnsaanbod.

Tabel 55 | Overzicht professioneel zorgaanbod voor ouderen (2020 en 2021)

	ELZ Demerland	Vlaams Gewest
Gepresteerde uren gezinszorg (2020)	346.870	16.132.143
Uren gezinszorg bij 65+ jaar (2020)	275.937	12.609.107
Gepresteerde uren GZ bij 65+ jaar per inwoner 65+ jaar (2020)	11,7	9,3
Gepresteerde uren GZ bij cliënten 80+ (t.o.v. inwoners 80+, ratio, 2020)	28,4	21,7
Gepresteerde uren dienstencheques bij 65+ jaar (2020)	327.967	21.199.211
Gepresteerde uren dienstencheques per inwoner 65+ jaar (2020)	13,9	15,6
Gepresteerde uren dienstencheques per inwoner 80+ jaar (2020)	19,7	21,8
Erkende + voorafgaand vergunde lokale dienstencentra (2021)	2 + 1	259 + 63
Aanbodratio LDC per 10.000 inwoners 65+ (2021)	0,8	1,9
Huidige capaciteit + voorafgaande vergunningen CVK (2021)	48 + 11	2.530 + 474
Aanbodratio CVK per 1.000 inwoners 65+ (2021)	2,0	1,8
Huidige capaciteit AW (2021)	375	31.466
Aanbodratio AW per 100 inwoners 65+ (2021)	1,6	2,3
Huidige capaciteit + voorafgaande vergunningen WZC (2021)	1.403 + 129	82.136 + 5.764
Aanbodratio WZC per 100 inwoners 65+ (2021)	5,9	6,0
Huidige capaciteit + voorafgaand vergunde DVC (2021)	6 + 0	318 + 38
Aanbodratio DVC per 10.000 inwoners 65+ (2021)	2,5	2,3

Bron: Agentschap Zorg en Gezondheid - Vesta systeem van elektronische gegevensuitwisseling

Grafiek 35 | Samenvattende grafiek zorgaanbod voor ouderen (2020 en 2021)

Bron: Agentschap Zorg en Gezondheid – Vesta systeem van elektronische gegevensuitwisseling, Agentschap Zorg en Gezondheid | provincies.incijfers.be

Gepresteerde uren gezinszorg en aanvullende thuiszorg

Verder kijken we bij het zorgaanbod naar de gepresteerde uren **gezinszorg**. Een dienst voor gezinszorg en aanvullende thuiszorg helpt thuis met persoonsverzorging, hulp in het huishouden, de schoonmaak, soms ook oppas en hulp bij karweitjes. Het aantal effectief gepresteerde uren gezinszorg in 2020 bedroeg in ELZ Demerland 346.870 uren. Hiervan werden 275.937 uren bij 65-plussers gepresteerd. Verrekend **per 65-plusser** betekent dit gemiddeld **11,7 uren gezinszorg per jaar** (bij deze berekening werden niet enkel de gebruikers van gezinszorg maar alle 65-plussers meegenomen). Dat aantal is in ELZ Demerland **hoger** dan gemiddeld in het Vlaams Gewest, waar er gemiddeld 9,3 uren gezinszorg bij 65-plussers werd uitgevoerd. Van dit totaal aantal uren gezinszorg werden er gemiddeld 28,4 aantal uren per jaar gepresteerd per 80-plusser (t.o.v. alle 80-plussers in het gebied). Dit aantal is ook hoger dan gemiddeld in het Vlaams Gewest (21,7 uren).

Het gebruik van **dienstencheques** kan een waardevolle aanvulling zijn bij de ondersteuning van thuiszorg. Het is daarom zinvol om het gebruik van dienstencheques bij ouderen mee in kaart te brengen. In 2020 zijn er in ELZ Demerland **327.967 uren** hulp met dienstencheques bij 65-plussers gepresteerd. Rekening houdende met alle 65-plussers, wordt per 65-plusser 13,9 uur hulp gepresteerd op jaarbasis, waarvan 19,7 uur hulp per 80-plusser gepresteerd wordt op jaarbasis (21,8 uren in het Vlaams Gewest).

Centra voor kortverblijf

Kortverblijf situeert zich in een woonzorgcentrum maar anders dan bij een gewone rusthuisopname heeft de opname hier een uitgesproken tijdelijk karakter. In die zin kan een centrum voor kortverblijf evenzeer aanzien worden als een ondersteuning van de (professionele) thuiszorg en mantelzorg. In ELZ Demerland zijn er **48 woongelegenheden** in een centrum voor kortverblijf in 2019. Er is een voorafgaande vergunning voor 11 bijkomende woongelegenheden voorzien in een centrum voor kortverblijf. Tot eind 2025 worden er geen nieuwe voorafgaande vergunningen meer uitgereikt. Alle reeds ingediende voorafgaande vergunningen zijn toegekend en vastgelegd in de erkenningskalender. **De aanbodratio kortverblijf bedraagt 2 woongelegenheden per 1.000 65-plussers in ELZ Demerland (2019)**. Vergeleken met het gemiddelde in het Vlaams Gewest (1,8) heeft ELZ **meer** woongeleden in kortverblijven.

Serviceflats en assistentiewoningen

Sinds 2013 spreken we niet meer over serviceflats maar over groepen van assistentiewoningen. Dit is een woonzorgvoorziening waar in een aangepaste infrastructuur en binnen een organisatorisch geheel ouderen **zelfstandig en permanent verblijven**, waarbij gedurende de dag en de nacht permanentie georganiseerd wordt, en waarbij zorg en ondersteuning aangeboden wordt waarop de gebruiker facultatief een beroep kan doen. **De aanbodratio bedraagt 1,6 woongelegenheden in erkende groepen van assistentiewoningen per 100 65-plussers in ELZ Demerland (2019)**. In het Vlaams Gewest zijn er gemiddeld 2,3 woongelegenheden in GAW. De aanbodratio in ELZ Demerland ligt dus **lager** dan in het Vlaams Gewest.

Woonzorgcentra en dagverzorgingscentra

In het **zorgaanbod voor ouderen** bekijken we de aanbodratio van de woonzorgcentra (WZC) en de dagverzorgingscentra (DVC). Een aanbodratio is de verhouding tussen de gerealiseerde capaciteit en het aantal ouderen in de desbetreffende leeftijdsgroep. We maken telkens een onderscheid tussen de leeftijdsgroepen van 65 jaar en ouder en 80 jaar en ouder. In ELZ Demerland zijn er **per 100 65-plussers 5,9 plaatsen in de WZC**. Berekend **per 100 80-plussers betreft het 19,6 plaatsen**. In het Vlaams Gewest hebben ze gemiddeld iets meer plaatsen voorzien (6% en 19,9%).

Een **dagverzorgingscentrum** heeft vooral tot doel de thuis- en mantelzorg te assisteren en **het verlengd verblijf van de zorgbehoevende oudere in zijn of haar thuismilieu te faciliteren**. De betrokken ouderen verblijven overdag in het dagverzorgingscentrum en keren dagelijks weer naar hun thuismilieu. Het aanbod in de DVC is geringer, de aanbodratio wordt hier berekend per 10.000 mensen in de desbetreffende leeftijdscategorie. **Per 10.000 65-plussers zijn er in ELZ Demerland 2,5 plaatsen DVC beschikbaar** (aanbodratio). **Per 10.000 80-plussers bedraagt de capaciteit van de DVC 8,4**. Hier is de aanbodratio van de ELZ daarentegen iets **hoger** dan gemiddeld in het Vlaams Gewest (2,3% en 7,7%). In ELZ Demerland waren er zes dagverzorgingscentra in 2019.

Tabel 56 | Zorgaanbod voor ouderen, t.o.v. inwoners (2021)

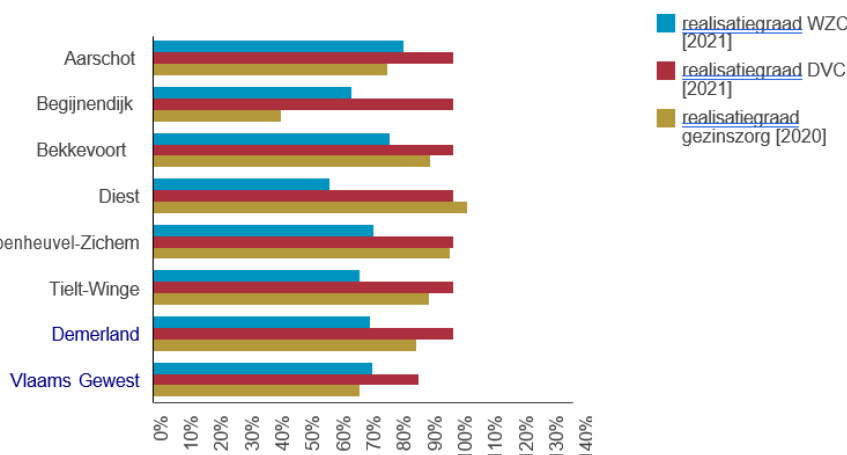
	Aanbodratio WZC 65+ (per 100)	Aanbodratio WZC 80+ (per 100)	Aanbodratio DVC 65+ (per 10.000)	Aanbodratio DVC 80+ (per 10.000)
Aarschot	7,0	22,0	1,5	4,5
Begijnendijk	5,3	19,0	4,4	16,0
Bekkevoort	7,2	23,1	7,5	24,1
Diest	4,5	15,9	1,8	6,3
Scherpenheuvel-Zichem	5,8	19,0	1,8	5,8
Tielt-Winge	5,5	20,1	4,4	16,0
ELZ Demerland	5,9	19,6	2,5	8,4
Vlaams Gewest	6,0	19,9	2,3	7,7

Bron: Agentschap Zorg en Gezondheid | provincies.incijfers.be

Realisatiegraad

Het aantal bedden, plaatsen of uren die effectief gerealiseerd zijn, t.o.v. het aantal die volgens de leeftijdsstructuur van de bevolking nodig zouden zijn, dragen bij tot de **realisatiegraad** (zie grafiek 36). Deze realisatiegraad bij de **WZC** ligt in ELZ Demerland **iets lager** dan die van het Vlaams Gewest. Bij de **DVC** en de **gezinszorg** ligt de realisatiegraad **hoger** in Demerland dan in het Vlaams Gewest.

Grafiek 36 | Realisatiegraad van het zorgaanbod voor ouderen

Bron: Agentschap Zorg en Gezondheid – Vesta systeem van elektronische gegevensuitwisseling

Huisartscontact

In 2019 had in ELZ Demerland gemiddeld **88,2%** een **Globaal Medisch Dossier (GMD)** en **bezoekt** gemiddeld **89%** van de rechthebbenden **minstens eenmaal per jaar hun huisarts**. De vrouwelijke populatie (91,7%) bezoekt hun huisarts vaker dan mannen (85,5%). Deze percentages liggen **hog** vergeleken met de rest van de provincie Vlaams-Brabant (82%). Dit wil zeggen dat de inwoners van ELZ Demerland gemiddeld meer naar de huisarts gaan dan in Vlaams-Brabant en dat meer inwoners een GMD hebben. Men bezoekt de huisarts **gemiddeld 6,4 keer per jaar** (vrouwen 7,1 keer en mannen 6 keer). Ook deze aantallen liggen gemiddeld **hog** dan in Vlaams-Brabant, waar men gemiddeld 5,3 keer per jaar naar de huisarts gaat. In 2022 werken er **132 huisartsen** in ELZ Demerland waarvan 12 huisartsen in opleiding (HAIO). Deze huisartsen verdelen zich over 40 solo-, 9 duo- en 15 groepspraktijken.

*In de **focusgroep** werd aangehaald dat bijna alle huisartsen in ELZ Demerland (maar ook andere beroepsgroepen zoals tandartsen en specialisten bv. cardiologen en dermatologen) een **patiëntenstop** hanteren. Dit zorgt ervoor dat de huisartsen zonder patiëntenstop nog meer **overbevroegd** worden en heel lange dagen werken. De wachttijden om een afspraak te bemachtigen bij specialisten zijn ook zodanig lang, waardoor veel **hulpvragers opnieuw terecht komen bij hun huisarts**.*

*Artsen met verschillende jaren werkervaring merken dat de recent gestarte artsen op een andere manier te werk gaan (bv. meer halftijds werken), waardoor de in- en uitstroom niet gelijk blijft. Het **aantal zorgverleners stijgt niet** naarmate de stijging van het aantal burgers of patiënten. Huisartsen willen **laagdrempelig** blijven, maar door de toenemende vraag is dit niet langer houdbaar.*

Tabel 57 | Huisartscontacten in ELZ Demerland, 2019 (in aantal en in %)

	GMD (%)	Huisarts-contact (%)	Huisarts-contact mannen (%)	Huisarts-contact vrouwen (%)	Gemiddeld aantal huisarts-contacten (aantal)	Gemiddeld aantal huisarts-contacten mannen (%)	Gemiddeld aantal huisarts-contacten vrouwen (%)
Aarschot	88,6	89	85	92	6,3	5,7	6,9
Begijnendijk	89,5	90	87	92	6,9	6,1	7,6
Bekkevoort	84,3	88	85	92	6,2	5,6	6,8
Diest	88,0	87	84	90	6,2	5,6	6,7
Scherpenheuvel-Zichem	91,4	91	88	93	7,3	6,6	8,0
Tielt-Winge	87,3	87	84	91	5,8	5,1	6,4
ELZ Demerland	88,2	89	85,5	91,7	6,4	6	7,1
Vlaams-Brabant	-	82	78	85	5,3	4,8	5,8

Bron: InterMutualistisch Agentschap | atlas.ima-aim.be

Als we kijken naar de **leeftijdsverdeling** in tabel 58 merken we op dat het aantal **huisartsenbezoeken stijgt naarmate men ouder wordt**. Aan het begin van iemands leven wordt de huisarts ook veel bezocht, maar zodra het kind enkele jaren oud is, vermindert dit aantal weer. Naarmate de levensjaren vorderen, stijgt het aantal huisartsencontacten. Vanaf een leeftijd hoger dan 45 jaar gaan mensen meer en meer naar hun huisarts. Vergeleken met de provincie Vlaams-Brabant scoort de ELZ gemiddeld **hoger** ondanks de lagere scores op jongere leeftijd.

Tabel 58 | Percentage huisartsencontact en aantal contacten per jaar per leeftijdscategorie (2019)

	0-4 jaar		5-14 jaar		15-24 jaar		25-44 jaar		45-64 jaar		65-74 jaar		75+ jaar	
	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal
Aarschot	84%	5,0	78%	3,5	84%	4,4	87%	5,4	89%	6,1	94%	7,5	98%	11,0
Begijnendijk	89%	5,9	82%	3,8	85%	4,6	88%	5,7	91%	6,7	95%	7,9	98%	13,5
Bekkevoort	82%	4,5	80%	3,5	84%	3,9	85%	5,1	90%	6,0	96%	7,6	98%	11,8
Diest	74%	4,0	72%	3,0	83%	4,3	86%	5,2	89%	6,2	94%	7,4	97	10,9
Scherpenheuvel-Zichem	84%	4,9	83%	3,7	86%	4,8	90%	5,9	91%	7,1	97%	8,7	98%	13,3
Tielt-Winge	86%	5,0	78%	3,2	82%	4,2	86%	4,9	88%	5,7	93%	6,6	97%	11,0
ELZ Demerland														
Vlaams-Brabant	67%	4,1	68%	2,9	77%	3,7	80%	4,5	85%	5,2	92%	6,4	96%	10,1

Bron: InterMutualistisch Agentschap | atlas.ima-aim.be

Kwaliteitsindicatoren voorzieningen

ELZ Demerland telt een **algemeen ziekenhuis** (AZ Diest) en een **psychiatrisch ziekenhuis** (PZ Sint-Annendael Diest). Uit het onderzoek naar de kwaliteitsindicatoren nemen we de volgende conclusies mee.

AZ Diest haalt **hoge scores** (70% of meer) op de indicatoren: wijze van omgaan met patiënten door zorgverleners en hun samenwerking, voorbereiding op de opname, zorg voor pijn en ontslag uit het ziekenhuis. Het Algemeen Ziekenhuis haalt een **gemiddelde score** (60-70%) op de indicator 'veilige zorg' en haalt **lagere scores** (40-60%) op de indicatoren: informatie over onderzoek, behandeling op verzorging en informatie over de aandoening, algemene beoordeling en aanbeveling

PZ Sint Annendael haalt hoge scores (70% of meer) op de indicatoren: vaccinatiegraad zorgmedewerkers en niet-zorgmedewerkers, voorschrift van de geneesmiddelen is volledig en suïcidepreventiebeleid. Het psychiatrisch ziekenhuis haalt geen gemiddelde scores (60-70%), noch lagere scores (minder dan 60%). PZ Sint-Annendael heeft ervoor gekozen om geen metingen te doen voor de indicator "patiëntervaringen".

Bron: VIKZ = Vlaams Instituut voor Kwaliteit van Zorg

Welzijnsaanbod

Aanbod kinderopvang

In ELZ Demerland zijn er **1.182 plaatsen** in de kinderopvang voor baby's en peuters. Dit betekent dat er voor **45,9%** van de 0-2 jarigen een opvangplaats beschikbaar is. Het kinderopvangaanbod (aantal opvangplaatsen per 100 0-2 jarigen) voor baby's en peuters ligt **hoger** in ELZ Demerland dan gemiddeld in het Vlaams Gewest.

Bij opvangplaatsen **met inkomenstarief** wordt de kostprijs van de kinderopvang berekend op basis van het inkomen van de ouders. **65,5%** van de opvangplaatsen in ELZ Demerland zijn met inkomenstarief. Dit aandeel is **lager** dan gemiddeld genomen in het Vlaams Gewest.

In ELZ Demerland zijn **25,2%** van kinderopvangplaatsen **gezinsopvang**, **69,4%** van de opvang gebeurt onder de vorm van **groepsopvang**, **5,4%** van de opvangplaatsen bevindt zich in een **groepssamenwerking**.

Lokaal dienstencentra

Het lokaal dienstencentrum is een woonzorgvoorziening die in een buurt **een verbindende, preventieve en laagdrempelige werking** ontwikkelt in en met de nabije omgeving van de gebruiker. Ze bieden o.a. informatieve, recreatieve en vormende **activiteiten** aan en zijn specifiek bedoeld om het zelfzorgvermogen en het sociale netwerk van de deelnemers te versterken, om de sociale cohesie in de buurt te versterken, en om de gebruiker te ondersteunen om zo lang mogelijk in goede omstandigheden thuis in zijn vertrouwde buurt te blijven wonen. Daarnaast bieden ze ook hulp bij activiteiten uit het dagelijkse leven.

De Vlaamse programmatie voorziet 1 lokaal dienstencentrum per begonnen schijf van 15.000 inwoners (prognose binnen 5 jaar) in de gemeente. Voor ELZ Demerland bedraagt **de programmatie 10 lokale dienstencentra**. In ELZ Demerland zijn er **momenteel drie lokale dienstencentra** in 2022: Tarsenaal in Diest, Zonnedries in Tielt-Winge en Orleanshof in Aarschot. Deze centra zijn voornamelijk bedoeld voor ouderen, maar ook andere leeftijdscategorieën of doelgroepen zijn welkom hier. Per 10.000 65-plussers zijn er 0,8 LDC voorzien binnen onze ELZ. In het Vlaams Gewest is dit gemiddeld 1,8 LDC.

*Tijdens de **focusgroep** leerden we dat het **gebruik** van de lokale dienstencentra sterk **daalde** na de sluiting omwille van de **coronacrisis**. Op dit moment (oktober 2022) merkt men op dat de cliënten voorzichtig terug hun weg vinden naar het LDC.*

Centrum Algemeen welzijnswerk

Het **Centrum Algemeen Welzijnswerk (CAW)** helpt mensen met al hun vragen en problemen die te maken hebben met welzijn. In ELZ Demerland hebben we het geluk te mogen samenwerken met twee afdelingen: CAW Aarschot en CAW Diest, beiden onderdeel van **CAW Oost-Brabant**.

In 2020 ontving CAW Oost-Brabant **8000 hulpvragen**. 38% van de cliënten nam de eerste maal contact via telefoon en 14% via de chatfunctie. In vergelijking met 2019 verdubbelde het aantal chat-en telefoongesprekken.

*Twee medewerkers van CAW Oost-Brabant gaven ons na de focusgroep feedback. Zij geven aan dat het **aantal netwerken** waarin zij gevraagd worden niet meer bij te houden is. Ook is het een uitdaging om te zorgen voor voldoende regionale spreiding van hun aanbod.*

Geïntegreerd Breed Onthaal

Binnen ELZ Demerland loopt het project '**Geïntegreerd Breed Onthaal**' (**GBO**) om outreachend en lokaal te werken. Het doel van dit project is een laagdrempelige hulpverlening aanbieden om zo onderbescherming tegen te gaan.

Om dit te realiseren diende de werkgroep GBO afgelopen jaar een subsidieaanvraag in. Met de verworven middelen kon er een **coördinator aangesteld** worden vanaf oktober 2022 voor de uitrol in onze zes gemeenten.

Openstaande vacatures gezondheidszorg

VDAB rapporteert statistieken over de arbeidsmarkt via hun toepassing Arvastat. Via deze toepassing vonden we vooral de **tekorten van zorgverleners in loonverband**. Voor de analyse van het aantal vacatures in de gezondheidszorg kijken we voornamelijk naar de **steden Aarschot, Diest en Scherpenheuvel-Zichem** waar de meeste welzijns- en gezondheidsvoorzieningen gelegen zijn. Van de andere gemeenten waren de data niet volledig op de website van Arvastat. In deze drie steden is een duidelijke stijging te zien van het aantal vacatures in de gezondheidszorg. Vooral in **Diest** zien we een **enorm hoge stijging in het aantal vacatures**. Dit is voornamelijk te wijten aan de aanwezigheid van **AZ Diest en PZ Sint-Annendael** in deze gemeente. Een groot deel van de vacatures geraakt helaas ook niet ingevuld.

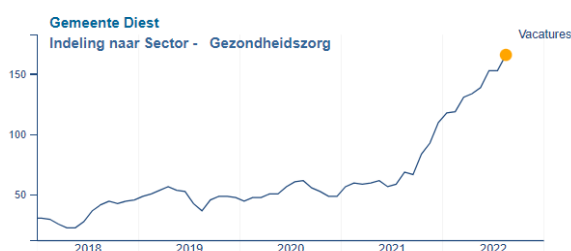
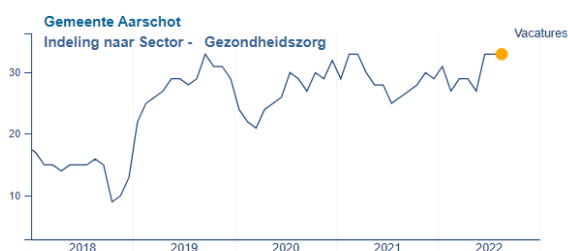
*Tijdens onze **focusgroep** kwam dit thema meermaals aan bod. De vacatures in de zorg geraken moeilijk ingevuld, er is veel personeelsuitval, personeelwissel en er zijn verschillende langdurig zieken. Omwille van de **hoge werkdruk** kiezen sommige zorgmedewerkers er ook voor om niet langer in de sector te werken. Het lijkt enorm moeilijk om personeel gemotiveerd te krijgen en te houden.*

Tabel 59 | Aantal vacatures in de gezondheidszorg in ELZ Demerland

Gemeente	Ontvangen vacatures sept 2021- augustus 2022	Vershil met sept 2020- augustus 2021	Openstaande vacatures eind augustus 2022
Aarschot	33	+26,9%	7
Begijnendijk	-	-	-
Bekkevoort	4	-	-
Diest	166	+140,6%	27
Scherpenheuvel-Zichem	58	+52,6%	6
Tielt-Winge	1	-50%	-
ELZ Demerland	262		40
Vlaams Gewest	18.515	+19,6%	2893

Bron: Arvastat.be

Grafiek 37 & 38 | Evolutie van het aantal vacatures in de GZ in Aarschot en Diest rechtstreeks aan VDAB gemeld

Bron: Arvastat.be

Milieu-indicatoren

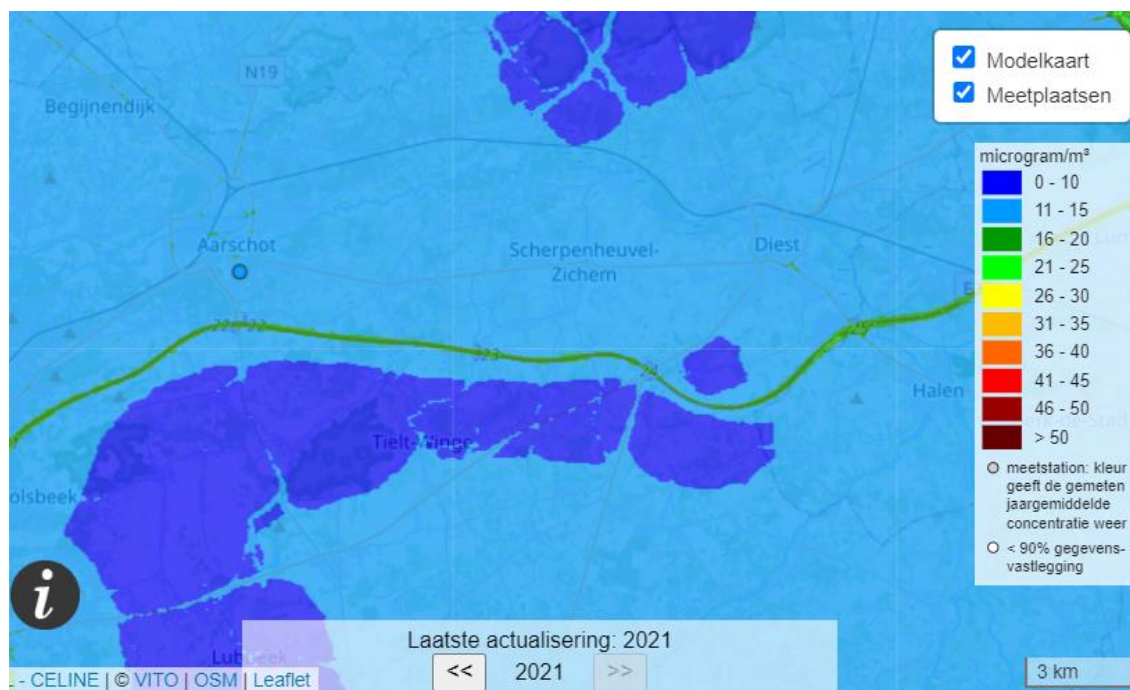
Door in te zetten op een **gezonde leefomgeving** proberen we de gezondheidsproblemen ten gevolge van een verontreinigde leefomgeving te voorkomen en potentiële bedreigingen in het leefmilieu voor de volksgezondheid tijdig op te sporen. We bespreken enkele indicatoren omtrent **luchtverontreiniging**. Verschillende stoffen in de lucht hebben elk hun specifieke gezondheidsimpact. Hoe kleiner de deeltjes, hoe dieper ze in de longen terecht komen en hoe schadelijker ze zijn. **Verkeer** is één van de **grootste veroorzakers van luchtvervuiling**: roet, fijnstof, stikstofoxiden, ... Onderstaande cijfers zijn gebaseerd op de **Lokale Gezondheidsindicator Mobiliteit** uit het rapport van LOGO Oost-Brabant.

Stikstofdioxide

Onderstaande kaart toont een modellering van het jaargemiddelde concentratie stikstofdioxide. Dit is een **toxisch gas dat irritatie aan de luchtwegen kan veroorzaken en bijdraagt tot ozon en fijn stof**. De Europese grenswaarde voor het jaargemiddelde en uurgemiddelde werd in 2021 op alle meetplaatsen met automatische monitoren of passieve samplers behaald. De **alarmdrempel** werd ook overal behaald.

De Wereld Gezondheidsorganisatie (WGO) heeft haar advieswaarden in 2021 herzien op basis van nieuw wetenschappelijk onderzoek, waarbij voor **NO₂** er voor het eerst een **dagadvieswaarde** is gedefinieerd en de jaargrenswaarde sterk verstrengd is van 40 µg/m³ naar 10 µg/m³. In het grootste deel van onze zone wordt deze waarde **overschreden**. Een natuurgebied in Tielt-Winge vormt hier de uitzondering op.

Kaart 15 | Jaargemiddelde concentratie stikstofdioxide in ELZ Demerland

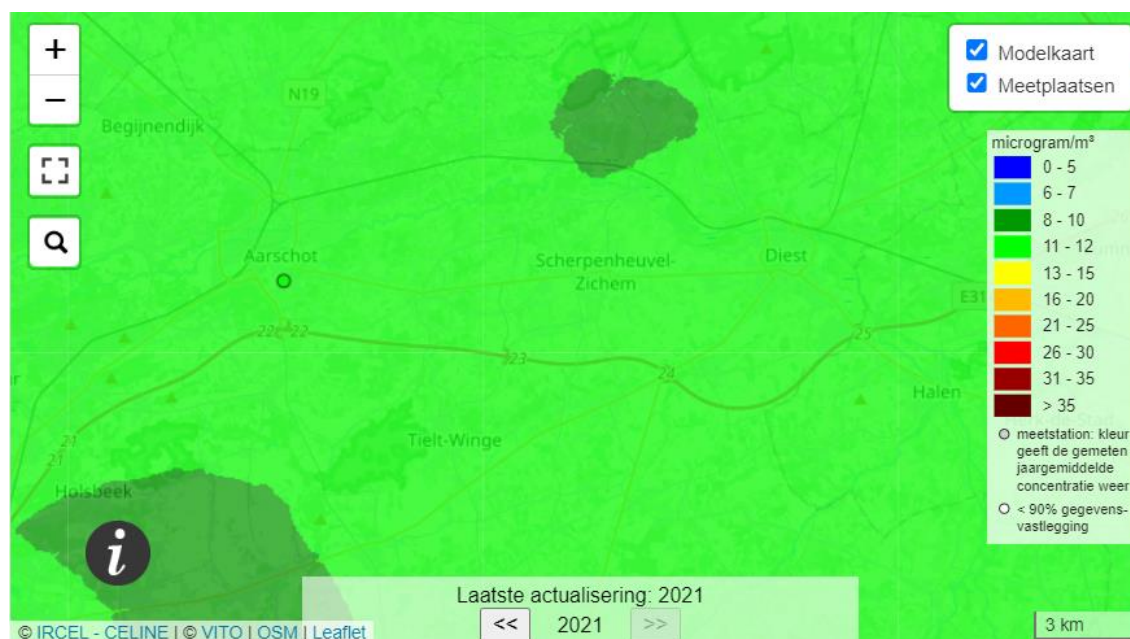

Bron: VMM/IRCEL

Fijn stof

Fijn stof bevat alle mogelijke **stofdeeltjes die rondzweven in de lucht**. Fijn stof heeft een belangrijke gezondheidsimpact en **kan onder meer acute luchtwegaandoeningen, bronchitis en zelfs longkanker veroorzaken**. De kaart hieronder toont een modellering van de gemiddelde fijn stof concentraties in eerstelijnzone Demerland doorheen het jaar. De indicatieve **jaargrenswaarde** vanaf 2020 bedraagt 20 µg/m³. De gemiddelde waardes op jaarbasis blijven voor onze ELZ **onder** deze drempelwaarde.

Kaart 16 | Modellering van de gemiddelde fijn stof concentraties in ELZ Demerland

Bron: VMM/IRCEL

Groen in de buurt

Een belangrijk aspect van een gezonde omgeving is de **aanwezigheid van natuur**. Natuur heeft een positieve invloed op het **mentaal welbevinden** (minder mentale vermoeidheid, minder piekeren en stress, meer positieve emoties, betere sociale ontwikkeling van kinderen...).

Onderstaande tabel geeft het aandeel weer van de **totale oppervlakte** van de gemeente die ingenomen wordt door woongroen, buurtgroen en wijkgroen in vergelijking met het Vlaams Gewest in 2016.

Woongroen wordt gedefinieerd als elk type groen, ongeacht de grootte. **Buurtgroen** wordt gedefinieerd als groen met een minimum oppervlakte van 0.2 hectare en **wijkgroen** als groen met een minimum oppervlakte van 10 hectare. De gemeente Bekkevoort scoort lager dan het Vlaams Gewest maar dit is te verklaren door de vele landbouwgronden die gelegen zijn in deze gemeente. In de andere gemeenten is er significant **meer groen** dan in het Vlaams Gewest.

Tabel 60 | Totale oppervlakte met groen in ELZ Demerland

Gemeente	Woongroen	Buurtgroen	Wijkgroen
Aarschot	48,1 %	48,7 %	46,2 %
Begijnendijk	49,9 %	49,8 %	46,3 %
Bekkevoort	21,7 %	20,3 %	16,1 %
Diest	46,4 %	48,3%	45,8 %
Scherpenheuvel-Zichem	48,1%	46,9 %	43,5%
Tielt-Winge	40,6%	39,8%	36,8%
ELZ Demerland	42,5%	37,3%	39,1%
Vlaams Gewest	29,8 %	24,1%	21,0%

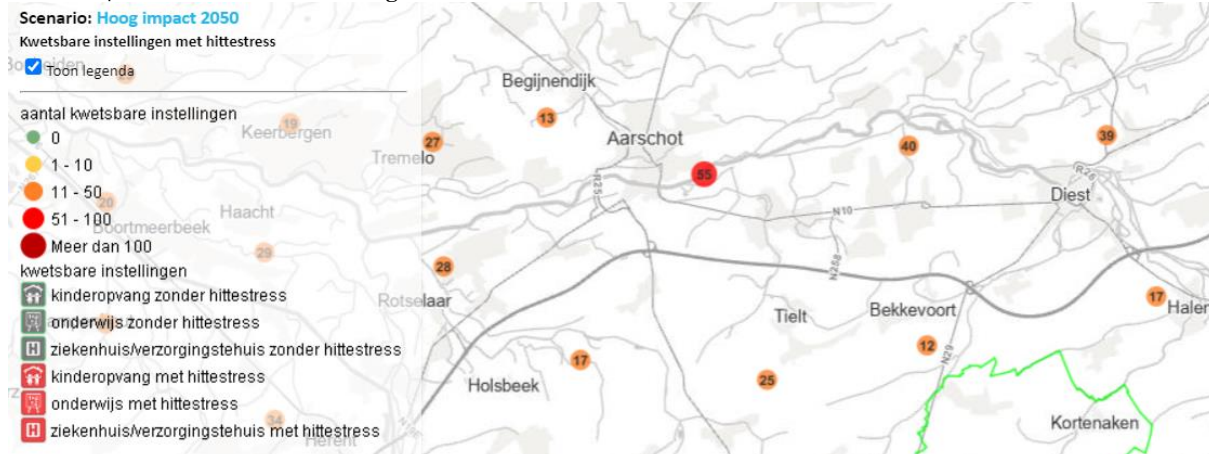
Bron: Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek

Hittestress

Door de **toenemende klimaatsverandering** zullen we in de toekomst steeds meer blootgesteld worden aan heel warme dagen en **hittegolven**. Te warm weer brengt **gezondheidsrisico's** met zich mee en kan in extreme gevallen zelfs leiden tot sterfte. **Vooral in de bebouwde omgeving** kan dit zorgen voor extra hittestress. Zeker 's nachts loopt het temperatuurverschil tussen een stad en haar landelijke omgeving op. De temperatuur komt in steden vaker boven de gezondheidsdrempels uit van respectievelijk 29,6°C overdag en 18,2°C 's nachts. En hoe groter de stad, hoe groter dat 'hitte-eilandeffect'.

Onder het huidige klimaat hebben we in Vlaanderen **gemiddeld 4 hittegolfdagen per jaar**. Maar tegen 2050 **kan dit al oplopen naar gemiddeld 19 hittegolfdagen in een jaar**. Bijna de volledige kwetsbare bevolking (kinderen tot 4 jaar en ouderen van 65+) krijgt dan bijna jaarlijks te maken met lange perioden van **hittestress**. Kaart 17 toont het aantal kwetsbare hitte-instellingen in 2050. We zien dat er voornamelijk in Aarschot, Scherpenheuvel-Zichem en Diest een hoger aantal kwetsbare instellingen zullen zijn vanaf er meer hittegolfdagen voorkomen, gevolgd door Tielt-Winge. In Begijnendijk en Bekkevoort is het aantal lager. In de legende linksonder is te zien welke instellingen als kwetsbaar beschouwd worden.

Kaart 17 | Aantal kwetsbare instellingen in 2050 in ELZ Demerland

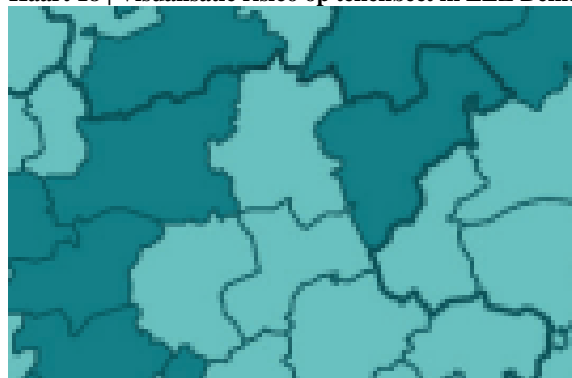
Bron: VMM/IRCEL

Tekenbeten

Overal in Vlaanderen bestaat het risico op een tekenbeet. Teken kunnen besmet zijn met **bacteriën en virussen** en kunnen deze overdragen op de mens. De **ziekte van Lyme** is hier een bekend voorbeeld van. De **kans op een tekenoverdraagbare aandoening** op te lopen is niet overal in Vlaanderen gelijk. In de bosrijke gemeenten is de kans bijvoorbeeld groter dan in de minder beboste gemeenten.

Onderstaande kaart visualiseert **het risico voor het oplopen van een tekenbeet** per gemeente. De gemeenten Begijnendijk, Bekkevoort, Scherpenheuvel-Zichem en Tielt-Winge vertonen een gematigd verhoogd risico. In zowel Aarschot als Diest is er daarentegen een sterk verhoogd risico.

Kaart 18 | Visualisatie risico op tekenbeet in ELZ Demerland

Risicoklasse tekenbeten

RISICOKLASSE 1: GEMIDDELD RISICO

RISICOKLASSE 2: MATIG VERHOOGD RISICO

RISICOKLASSE 3: STERK VERHOOGD RISICO

Bron: VMM/IRCEL

Conclusie

Wonen en sociaal wonen

Omwille van de lage **bebouwingsgraad** kan men ELZ Demerland een ruraal gebied noemen. Onze ELZ telt **meer ééngesinswoningen en minder huurders** dan de provincie of het Vlaams Gewest. Er werden de laatste jaren 421 extra sociale woningen gerealiseerd. Toch merken we op dat het percentage van **kandidaat-huurders** voor een **sociale huurwoning hoger** ligt in ELZ Demerland in vergelijking met de provincie Vlaams-Brabant en het Vlaams Gewest.

In de toekomst worden er nog 421 sociale huurwoningen bijgebouwd om aan deze vraag tegemoet te komen. Ondanks deze inspanningen blijft het **BSO saldo** op 96 staan, wat wil zeggen dat er te weinig realisaties van sociale huurwoningen werd uitgevoerd of wordt voorzien binnen ELZ Demerland.

Basisuitrusting van de wijk/buurt

Basisuitrusting zoals apothekers, bakkers, slaggers, supermarkten, cafés en restaurants zijn **voldoende voorzien** in eerstelijnszone Demerland. In de **drie steden** van de ELZ (Aarschot, Diest en Scherpenheuvel-Zichem) zijn er opvallend **meer** restaurants, cafés, slaggers, bakkers, supermarkten en apothekers dan in de drie gemeenten (Begijnendijk, Bekkevoort en Tielt-Winge). Ook zijn de winkels en horecazaken meer gecentraliseerd in het centrum van een gemeente en zijn er dus minder koopgelegenheden in de omliggende buurten. Dit is een logisch gegeven omdat er meer mensen wonen en er meer bezoekers zijn in een stadscentrum dan in de buurten rondom.

Zorgaanbod

In ELZ Demerland zijn er **per 100 65-plussers 5,9 plaatsen in de WZC**. Berekend per 100 80-plussers betreft het 19,6 plaatsen. Hiermee liggen we **net onder de aanbodratio** van het Vlaams Gewest. Daarnaast zijn er per 10.000 65-plussers in ELZ Demerland **2,5 plaatsen DVC** beschikbaar (aanbodratio). Per 10.000 80-plussers bedraagt de capaciteit van de DVC 8,4. Hier is de aanbodratio van de ELZ daarentegen **iets hoger dan gemiddeld** in het Vlaams Gewest (2,3% en 7,7%). Er wordt wel significant **meer** gebruik gemaakt van **aanvullende** hulp in de vorm van **gezinszorg**.

De aanbodratio voor centra voor **kortverblijf** ligt **hoger** in ELZ Demerland ten opzichte van het Vlaams-Gewest. Voor **assistentiewoningen** ligt de aanbodratio dan weer **lager**. Op het grondgebied van ELZ Demerland bevindt zich een algemeen ziekenhuis en een psychiatrisch ziekenhuis.

Over het algemeen gaan er meer inwoners van ELZ Demerland naar de **huisarts** dan gemiddeld in het Vlaams Gewest. Ook meer personen hebben een **globaal medisch dossier** in deze eerstelijnszone ten opzichte van personen in de ziekteverzekering dan in het Vlaams Gewest. Dit zijn cijfers uit 2019 dus mogelijk zijn er hier ondertussen veranderingen. 88% van de inwoners bezoekt minimum 1 keer per jaar hun huisarts. Hoe ouder de persoon, hoe meer **huisartscontacten** per jaar.

Ook deze cijfers zijn te linken aan de vergrijzende populatie in ELZ Demerland. Dit betekent dat de inwoners van ELZ Demerland gemiddeld meer een huisarts opzoeken dan gemiddeld in het Vlaams Gewest. ELZ Demerland bereidt zich hier best op voor aangezien het aantal ouderen, en dus ook de vraag naar huisartsen, zal stijgen.

Welzijnsaanbod

Ten opzichte van het Vlaams gewest is het aanbod aan **plaatsen in de kinderopvang hoger** in ELZ Demerland. Het **aantal opvangplaatsen met inkomenstarief ligt echter lager** dan in het Vlaams gewest.

Op dit moment telt ELZ Demerland **drie lokale dienstencentra** (in Aarschot, Diest en Tielt-Winge), wat volgens de Vlaamse programmatie te weinig is voor het aantal ouderen in onze zone. Niet elke buurt of gemeente heeft dus een eigen LDC.

Naast deze twee soorten voorzieningen beschikken wij binnen eerstelijnszone Demerland over **twee CAW afdelingen** en werkt ELZ Demerland samen met de kernpartners het project **Geïntegreerd Breed Onthaal** (GBO) uit. Verder zijn er weinig gegevens beschikbaar over andere welzijnspartners.

Milieu-indicatoren

Luchtverontreiniging, voornamelijk het verkeer, heeft een grote invloed op de gezondheid. In het grootste deel van onze zone, behalve een natuurgebied in Tielt-Winge, wordt de dagadvieswaarde van **stikstofdioxide overschreden**. Daarnaast heeft **fijn stof** ook een belangrijke gezondheidsimpact. De indicatieve **jaargrenswaarde** van de gemiddelde fijn stof concentraties bedraagt 20 µg/m³. De gemiddelde waarden van onze ELZ blijven **onder** deze drempelwaarde.

Bekkevoort scoort lager dan de overige vijf gemeenten in ELZ Demerland op het totaal oppervlakte aan **woongroen, buurtgroen en wijkgroen**. Dit is te verklaren door de vele **landbouwgronden** die gelegen zijn in deze gemeente. In de andere gemeenten is er significant **meer groen** dan in het Vlaams Gewest. Voornamelijk in de drie steden verwachten we een **stijging van het aantal kwetsbare instellingen door de stijging van de gemiddelde jaartemperatuur**. Voorbeelden van kwetsbare instellingen zijn kinderopvang, scholen, ziekenhuizen, woonzorgcentra, ... De warmere dagen zullen steeds meer voor **hittestress** en andere gezondheidsrisico's zorgen, ook binnen ELZ Demerland.

Tot slot hebben de steden Aarschot als Diest een **sterk verhoogd risico op het oplopen van tekenbeten**, terwijl de andere gemeenten een matig verhoogd risico hebben. Eerstelijnszone Demerland kent een meer ruraal gebied, waardoor dit risico gemiddeld hoger is dan in de rest van het Vlaams Gewest.

Politieke ontwikkelingen

Volgens het Agentschap Zorg en Gezondheid staan de volgende **gezondheidsdoelstellingen en prioriteiten** op het plan **voor Vlaanderen**:

1. Gezondheidsdoelstelling '**De Vlaming leeft gezonder in 2025**':
 - subdoelstellingen op vlak van beleid in diverse levensdomeinen (settings) die meerdere thema's omvatten (meer geïntegreerde aanpak);
 - aandacht voor proportioneel universalisme;
 - meer aandacht voor implementatie van gevalideerde preventiemethodieken.
2. Gezondheidsdoelstelling **suïcidepreventie**
3. Gezondheidsdoelstelling **bevolkingsonderzoeken naar kanker**
4. Gezondheidsdoelstelling **vaccinaties**

Daarnaast zijn er **nog andere beleidsprioriteiten** binnen het preventieve gezondheidsbeleid:

5. **Algemene preventie:**
 - gezonde **school** en het bijstaan van schoolondersteunende structuren zoals pedagogische begeleidingsdiensten en centra voor leerlingenbegeleiding (Gezondheidsbeleid in scholen: rolverdeling);
 - gezond **werken**: erkennen van departementen en afdelingen medisch toezicht van de interne en externe diensten voor preventie en bescherming op het werk, procesbegeleiding voor ondernemingen voor het opzetten van een preventief gezondheidsbeleid (Gezond op de werkvloer)
 - procesbegeleiding voor **preventie in woonzorgcentra**, met betrekking tot: ondervoeding, psychofarmaca, val- en fractuurpreventie, preventieve mondzorg;
 - **gezonde gemeenten**
 - **proportioneel universalisme**;
 - gezonde **voeding**, voldoende **bewegen** en tegengaan van sedentair gedrag: bewegen op verwijzing;
 - **eet- en gewichtsproblemen**;
 - tabak, alcohol en drugs, psychoactieve medicatie, gokken en gamen: **rookstopbegeleiding** door tabakologen;
 - **val- en fractuurpreventie** bij ouderen
 - de bevordering van de **geestelijke gezondheid**;
 - **seksuele gezondheid**: algemene bevolking, sekswerkers en Ghapro, Sub-Saharaanse Afrikaanse Migranten
 - bevolkingsonderzoek naar aangeboren aandoeningen bij **pasgeborenen**
 - **preconceptionele gezondheid**
 - **diabetes**;
 - **preventieve mondzorg**
6. **Milieugezondheid:**
 - Aandachtsgebieden en humane biomonitoring
 - Binnenmilieu
 - Drinkwater
 - Hitte en ozon
 - Legionella
 - Luchtverontreiniging en geluid: gezondheidsimpact mobiliteit
 - Zwem- en recreatiewater
 - Studiedag 'Tekenen en tekenziekten in Vlaanderen'

We lazten de **meerjarenplannen 2020-2025 van de zes gemeenten** die deel uitmaken van ELZ Demerland. Hieronder distilleren we de acties met betrekking tot gezondheid en welzijn.

Aarschot

- We ondersteunen kinderen, jongeren en gezinnen bij het '**opgroeien in Aarschot**'
- We organiseren het **Huis van het Kind** Aarschot
- We verankeren **Arktos** in de stad
- We voeren een **preventie- en detectiebeleid** om te komen tot een gezonde, zorgzame gemeente
- We creëren en benutten een **gezondheids- en welzijnsnetwerk**
- We detecteren **gezondheids- en welzijnsnoden en -behoeftes** op een planmatige manier
- We voeren **sensibiliserings- en informatiecampagnes** rond gezondheid en welzijn
- We maken van Aarschot een **warme stad** waar iedereen zich goed in zijn vel voelt
- We voeren een **krachtig diversiteitsbeleid** (interculturele - toegankelijkheid - gender - ...)
- We bevorderen de **sociale cohesie**, betrokkenheid en gemeenschapszin
- We bouwen **dementievriendelijke gemeente** verder uit
- We onderzoeken de inzet van een **buurtkar**
- We bereiken met onze diensten **meer kwetsbare mensen**
- We ondersteunen **mantelzorgers** om draagbare zorg mogelijk te maken
- We bieden kwetsbaren een oplossing aan voor urgente werken in **noodsituaties**
- We werken geïntegreerd samen met de **eerstelijnszone**
- GBO Demerland bundelt de bestaande krachten in de ELZ met **outreachinge acties** en lokale accenten
- We onderzoeken de realisatie van een **welzijns-campus**
- We zorgen ervoor dat iedereen die in Aarschot verblijft een **menswaardig bestaan** kan leiden
- We ondersteunen de **stedelijke welzijnsraad**
- We passen onze eigen dienst- en zorginstellingen aan **hedendaagse normen**
- We stimuleren de Aarschottenaars om meer te **sporten en bewegen**

Begijnendijk

Begijnendijk gaat voor een lokaal en sociaal vrijetijdsbeleid, waarbij zowel de **fysieke als de mentale gezondheid** van de burger centraal staat. Om zoveel mogelijk mensen te 'activeren' willen ze in de eerste plaats de plaatselijke verenigingen en adviesraden maximaal ondersteunen. Ze blijven hun inwoners actief aanmoedigen om **meer te bewegen**. De aandacht gaat hierbij uit naar verschillende doelgroepen - van kleuters tot senioren - en naar specifieke kansengroepen als mindervaliden en kansarmen.

Begijnendijk wil een **geïntegreerd lokaal sociaal beleid** met bijzondere aandacht voor de meest kwetsbare doelgroepen. Ze geven bijzondere aandacht aan **senioren** en spannen hen in om isolement binnen die categorie tegen te gaan. Ze ondersteunen gezinnen bij de opvang en opvoeding van hun **kinderen**. Daarnaast voeren ze in samenwerking met LOGO Oost-Brabant en vanuit ELZ Demerland een preventief gezondheidsbeleid. De gemeente ondertekende ook het charter: "**gezonde gemeente**".

De gemeente Begijnendijk geeft vorm aan de uitdagingen die met de **toenemende vergrijzing** gepaard gaan. Ze zetten acties op (o.a. feest derde leeftijd) om isolement tegen te gaan. Ze dragen er via de ondersteuning van **mantelzorg** mede toe bij dat bejaarden en hulpbehoevenden langer in hun thuisomgeving kunnen blijven. Een laagdrempelig OCMW met goed georganiseerde thuisdiensten zorgt voor een warm vangnet voor de talrijke senioren en hulpbehoevenden.

Begijnendijk ondersteunt gezinnen bij de opvang en opvoeding van hun kinderen. Onder de noemer het '**huis van het kind**' brengen ze alle initiatieven rond kinderen samen. Dit huis is een samenwerking tussen organisaties die ouders ondersteunen op vlak van kinderopvang, gezondheidszorg, vrijetijdsaanbod, opvoedingsondersteuning, Kortom, ouders kunnen er terecht voor alles rond opvoeden en opgroeien.

Met de eerstelijnszone willen ze komen tot een **laagdrempelige kwaliteitsvolle geïntegreerde zorg**. Ze maken deel uit van de eerstelijnszone (ELZ) Demerland. Deze samenwerking moet de zorg- en welzijnsnood centraal stellen en de zorg kwalitatief en toegankelijk maken.

GBO Demerland bundelt de bestaande GBO-krachten in de ELZ met **outreachinge acties en lokale accenten**. Als partners van het 'geïntegreerd breed onthaal' (GBO) Demerland bouwt Begijnendijk een GBO uit dat gericht is op een **toegankelijke hulpverlening en het tegengaan van onderbescherming** in ELZ Demerland. Zij zijn de regisseur van het GBO Demerland. Collegiaal werd beslist dat OCMW Scherpenheuvel-Zichem aanvragend bestuur is. Met de voorziene middelen werven we een intergemeentelijke GBO-medewerker aan die vindplaatsgerichte acties uitwerkt, die de onthaalfunctie opneemt, die de GBO-dossiers via warme overdracht toevertrouwt aan het reguliere aanbod én die een signaalfunctie opneemt en verbetervoorstellen aanreikt aan de intergemeentelijke stuurgroep.

Bekkevoort

Bekkevoort wil een **zorgzame gemeente zijn met aandacht voor alle doelgroepen**, waarbij gestreefd wordt naar maximale betrokkenheid, participatie en tevredenheid. We willen ervoor zorgen dat we iedere inwoner, ongeacht leeftijd, afkomst, geslacht, geloofsovertuiging ... blijven bekoren.

Leven in een **kindvriendelijke gemeente**. Sinds 2019 heeft de gemeente Bekkevoort een erkend Huis van het Kind. Het Huis van het Kind is een netwerk voor alle mensen die te maken hebben met opvoeden van kinderen en jongeren van 0 tot 24 jaar. Daarnaast moet het digitaal loket kinderopvang in staat zijn om de noden en gebreken aan (eventuele) opvangplaatsen in kaart te brengen.

Leven in een actieve en gezonde gemeente: In samenwerking met de sportdienst en sportraad willen we zoveel mogelijk inwoners aan het bewegen krijgen. Hierbij rekenen we natuurlijk ook op de bestaande sportverenigingen, maar we richten ons zeker ook op niet-georganiseerde sporters. Onze huidige erkende sportverenigingen willen we blijven ondersteunen zoals we de voorbije jaren deden. We willen verder ook zoveel mogelijke inwoners aan het bewegen krijgen en voorzien hiervoor heel wat opties. Recent werden de yoga- en seniorobic initiaties wegens succes verdergezet met een vaste lessenreeks. De komende jaren willen we initiaties blijven aanbieden zodat iedereen op een laagdrempelige manier kennis kan maken met een nieuwe sport.

Via een **intergemeentelijke preventiewerking** willen we projecten opzetten om inwoners te stimuleren tot een gezonde levensstijl en hen beschermen tegen allerlei gezondheidsrisico's. Thema's die we zeker willen laten aan bod komen zijn voeding en mentaal welzijn.

Vermaatschappelijking van de zorg. "Iedereen zorgt voor iedereen": met deze sterke slogan willen we alle inwoners betrekken in een zorgzame gemeente. Voor de kinderen waar de thuissituatie soms niet gemakkelijk is om in alle rust en met de juiste begeleiding huistaken te maken en nieuwe leerstof te verwerken, blijven we huistaakbegeleiding promoten. We zoeken actief naar **vrijwilligers** om dit project te doen blijven slagen. De steeds groter wordende groep ouderen die in hun vertrouwde thuisomgeving wenst te blijven, heeft tot gevolg dat de groep **mantelzorgers** ook alsmear belangrijker en talrijker wordt. Ook hen willen we niet in de kou laten staan. Via **netwerkmomenten** willen we hen samenbrengen en luisteren naar hun noden en verzuchtingen. We willen hen ook via gastsprekers/uiteenzettingen versterken in hun rol.

Via de Minder Mobiele Centrale bieden we de mogelijkheid om mensen met een laag inkomen of een beperkte **mobilititeit** zich toch te laten verplaatsen voor bv. familiebezoek, boodschappen, kapper, bezoek aan de dokter ... De doelgroep, ouderen, mensen met een lichte handicap, personen met een laag inkomen die geen wagen bezitten, halen we hiermee uit hun **sociaal isolement**. We blijven hier ook actief op zoek gaan naar vrijwilligers die zelf kunnen kiezen wanneer ze ingeschakeld worden. Het opvangen van de sterk groeiende vergrijzing stelt onze gemeente voor grote uitdagingen. 25% van de Bekkevoortse bevolking is momenteel ouder dan 60 jaar. Tegen 2025 zal dit stijgen tot 33%. Uit een studie blijkt dat eenzaamheid de grootste bezorgdheid is bij de senioren. De gemeente wil deze alsmear groeiende groep senioren aanzetten tot meer bewegen. **Senioren** worden fitter en hebben meer energie. De huidige sportelactiviteiten zullen verdergezet worden, zoals sporteldagen en seniorobic. Sociale contacten blijven zeer belangrijk om met volle teugen te kunnen genieten. De gemeente behoudt daarom ook het jaarlijks seniorenfeest en elke twee jaar minimaal een bedrijfsbezoek.

We bieden **'Zorg op maat' en bouwen aan een solidaire gemeenschap**. Het **Geïntegreerd Breed Onthaal (GBO) Demerland** bundelt de bestaande GBO-krachten in de ELZ met outreachinge acties en lokale accenten. GBO Demerland werkt een gezamenlijke visie uit met gemeenschappelijke doelstellingen en een uniform gedragen kader. We nemen deel aan regionale uitwisselmomenten om te leren van andere regio's. We zorgen voor afstemming met de zorgraad en we onderzoeken hoe GBO en ELZ mekaar kunnen versterken. We zorgen voor participatie van de doelgroep bij de uitwerking van de acties van GBO Demerland. We werken outreachinge en proactieve acties uit om welomschreven kwetsbare doelgroepen te bereiken. Buurtgerichte activiteiten vanuit lokale organisaties worden aangemoedigd.

Diest

We gaan voor een stad met sterke sociale cohesie, waar ontmoeting tussen Diestenaars centraal staat.

Diestenaars vinden vlot een antwoord op **hun zorg- en ondersteuningsbehoeften**.

We spelen in op de **sociale behoeften** van de Diestenaar:

- Steunbarema's gericht inzetten ter ondersteuning van kwetsbare cliënten
- Sociaal netwerk van kwetsbare personen versterken via het buddyproject
- Maatschappelijk assistenten versterken in hun dagelijkse cliëntencontacten door opleiding en vorming
- CAW inschakelen met oog op preventieve woonbegeleiding

We nemen als zorgstad de regierol op in de **eerstelijnszone Demerland**:

- Actieve rol opnemen in de uitbouw van de eerstelijnszone Demerland
- Wij zijn regisseur van het geïntegreerd breed onthaal
- Diest Hartveilige gemeente: uitbreiding AED-toestellen en inrichten opleidingen reanimatie
- Intentieverklaring Diest Zorgstad gestalte geven

We realiseren een **ziekenhuiscampus** op Verversgracht:

- We ondersteunen de bouw van een nieuw ziekenhuis op de Verversgracht

Diest is een scholenstad met een uitgebreid **aanbod van kwalitatieve en toegankelijke kinderopvang**.

Diest is een toegankelijke stad die **verenigt en verbindt**:

- We versterken de positie van nieuwkomers, kwetsbare jongeren en schoolverlaters
- Projecten ikv kwetsbare jongeren die uitvallen (criminaliteit, drugs, psychische kwetsbaarheid, ...)
- Projecten die de sociale economie en de sociale vaardigheden van kwetsbare groepen bevorderen
- Ondersteuning van gezinnen via een fysiek Huis van het kind
- Projecten en acties specifiek gericht op senioren en mantelzorgers
- Lokaal dienstencentrum Tarsenaal
- We ontwikkelen een visie op zorgzame buurten, met aandacht voor zaken als eenzaamheid, kwetsbaarheid, veiligheid, netheid, enz. We testen dit uit in twee pilotbuurten
- Samenwerking sociaal buurtrestaurant Beverbeekhuis

Scherpenheuvel-Zichem

De algemene missie van een lokaal bestuur is vastgelegd in artikel 2 van het decreet over het lokaal bestuur: "De gemeenten en de openbare centra voor maatschappelijk welzijn beogen om op het lokale niveau duurzaam bij te dragen aan het welzijn van de burgers en verzekeren een burgers nabije, democratische, transparante en doelmatige uitoefening van hun bevoegdheden. Ze betrekken de inwoners zo veel mogelijk bij het beleid en zorgen voor openheid van bestuur."

We ontwikkelen een **gedragen, integraal en inclusief sociaal beleid**. We nemen de regierol op om te komen tot een lokaal (sociaal) beleid, met aandacht voor de specifieke demografische situatie binnen Scherpenheuvel-Zichem. Die regierol behelst verschillende niveaus. Op strategisch niveau gaat het om de ontwikkeling van een gedragen, integraal en inclusief beleid door het lokaal bestuur, in samenwerking met lokale actoren en de bevolking. Op tactisch niveau gaat het om de coördinatie van vraag en aanbod van de lokale (sociale) hulp- en dienstverlening. Dit betekent dat het lokaal bestuur een netwerk van publieke en private actoren uit de hulp- en dienstverlening coördineert en samenbrengt om te komen tot een complementair aanbod aan lokale hulp- en dienstverlening dat maximaal is afgestemd op de behoeften.

GBO Demerland bundelt de bestaande GBO-krachten in de ELZ met outreachende acties en lokale accenten. Als partners van Geïntegreerd en Breed Onthaal (GBO) Demerland bouwen we een GBO uit dat gericht is op een toegankelijke hulpverlening en het tegengaan van onderbescherming in de Eerstelijnszone (ELZ) Demerland. Wij zijn de regisseur van het GBO Demerland. Collegiaal werd beslist dat OCMW Scherpenheuvel-Zichem aanvragend bestuur is.

Met de voorziene middelen werven we een intergemeentelijke GBO-medewerker aan die vindplaatsgerichte acties uitwerkt, die de onthaalfunctie opneemt, die de GBO-dossiers via warme overdracht toevertrouwt aan het reguliere aanbod én die een signaalfunctie opneemt en verbetervoorstellen aanreikt aan de intergemeentelijke stuurgroep.

We bouwen een **lokaal gezinsbeleid** uit. We bouwen het Huis van het Kind verder uit als concept en zorgen voor een optimale afstemming van de dienstverlening met de andere diensten. We ondernemen in het kader hiervan gerichte acties (vorming, ondersteuning, etc.) en spelen een regierol in het samenbrengen van partners rond bepaalde gezinsproblematieken (intrafamiliaal geweld, betaling schoolfacturen, etc.).

We pakken (kans-)armoedebestrijding en het **bevorderen van welzijn en zorg** structureel aan door een toegankelijke hulp- en dienstverlening en het tegengaan van onderbescherming van burgers.

We verstrekken kwaliteitsvolle hulpverlening en dienstverlening om alle burgers in de mogelijkheid te stellen menswaardig te leven, in het bijzonder kwetsbare personen.

We zetten in op **sociale inclusie en cohesie via een buurtgerichte aanpak**, ondersteuning van informele zorg en het versterken van het netwerk.

Tielt-Winge

Door inwoners (pro)actief te **ondersteunen en te begeleiden op meerdere levensdomeinen** (financiën, opvoeding, wonen, vrije tijd, gezondheid, sociale activering, ...) trachten we de bestaanszekerheid en de maatschappelijk ontplooiing van kansengroepen te bevorderen.

- Tielt-Winge biedt **een kwaliteitsvolle sociale dienstverlening** en bouwt aan een solidaire gemeenschap. Gediplomeerde maatschappelijk werkers werken dag in dag uit aan het bevorderen van de sociale cohesie binnen de gemeenschap.
- **GBO Demerland** bundelt de bestaande GBO-krachten in de ELZ met outreachende acties en lokale accenten. Als partners van GBO Demerland bouwen we een GBO uit dat gericht is op een toegankelijke hulpverlening en het tegengaan van onderbescherming in de ELZ Demerland. Wij zijn de regisseur van het GBO Demerland. Collegiaal werd beslist dat OCMW Scherpenheuvel-Zichem aanvragend bestuur is. Met de voorziene middelen werven we een intergemeentelijke GBO-medewerker aan die vindplaatsgerichte acties uitwerkt, die de onthaalfunctie opneemt, die de GBO-dossiers via warme overdracht toevertrouwt aan het reguliere aanbod én die een signaalfunctie opneemt en verbetervoorstellen aanreikt aan de intergemeentelijke stuurgroep.

Aanbieden en ondersteunen van een **kwaliteitsvolle thuiszorg**. Zeker gelet op de **vergrijzing**, zal het belangrijk blijven om in te zetten op gezinszorg.

- Project "Boekjebezoekje" gebruiken als methodiek binnen de thuiszorg = outreachend werken= via gestructureerde huisbezoeken noden detecteren
- Zorg op maat bieden in de thuiszorg via samenwerking tussen thuiszorgdiensten en door flexibiliteit en onregelmatige prestaties binnen de diensten
- Inzetten op netwerking binnen de thuiszorg, lokaal en bovenlokaal met als doel de zorg binnen het bereik brengen en houden van de inwoners van Tielt-Winge (deelname aan Eerstelijzone Demerland, samenwerking met Bekkevoort in DGAT)
- Inzetten van personeel op het bereiken van specifieke doelgroepen (psychische problematiek, dementie, multiproblematieken, kansarmoede...)
- Evolueren naar doelstellingsgericht werken (vraag van de klant centraal stellen) ipv aanbodgericht werken (volgens vastgelegde uurroosters) binnen de thuiszorg

Betaalbaar maken van de zorg door **aanbod dienstverlening af te stemmen op noden en zorg van de cliënt**.

Tielt-Winge biedt een **kwaliteitsvolle werking van het lokaal dienstencentrum Zonnedries** aan. Een LDC wordt opgericht met als doel om de zelfredzaamheid en het sociale netwerk van deelnemers te versterken, voornamelijk van mensen met een beginnende zorgsituatie. LDC Zonnedries is al jaren een vaste waarde binnen de gemeente.

- Lokale dienstencentra vormen een kernactor binnen de zorgzame buurt. Het dienstencentrum speelt een belangrijke rol in het versterken van de **sociale cohesie** in de buurt.

De rol van het lokaal dienstencentrum zal herbekeken worden met extra accenten op het gebied van **'buurtgericht'** werken. We gaan aan de slag met de output van een goed doordachte buurtanalyse. De informatieve, vormende en recreatieve activiteiten blijven bestaan maar vormen niet langer de hoofdactiviteit.

- Organiseren van Praatcafé dementie in samenwerking met Dommelhof vzw 4x per jaar.
- Onderzoeken om sociaal restaurant Viersterrendries open te stellen voor een groter doelpubliek en voor personeel.

Conclusie

Uit de **beleidsplannen** van al onze gemeenten blijkt dat men voornamelijk wil inzetten op:

- Preventie van ziekten door middel van beweging
- Geïntegreerde zorg
- Kwaliteit van de eigen hulpverlening en dienstverlening
- Ondersteuning van ouders en kinderen
- GBO
- Aandacht voor kwetsbare groepen, ouderen
- Samenwerking binnen het netwerk van de ELZ

Men erkent de risico's die de **vergrijzing** met zich meebrengt en wil de gemeentelijke dienstverlening hierop afstemmen zodat ouderen langer thuis kunnen blijven wonen.

Het belang van **buurtgericht en outreachend werken** komt sterk naar voor in de beleidsplannen.

Bij het merendeel van deze acties speelt de **samenwerking tussen de ELZ en de lokale besturen** een belangrijke rol. We gaan voor hetzelfde doel, namelijk de gezondheid en het welzijn van al onze inwoners bevorderen. De ELZ vormt de brug tussen de lokale besturen en de zorgverstrekkers. We willen allemaal de **zorg toegankelijker, kwaliteitsvoller en doelgerichter maken voor de burger** door de samenwerking te optimaliseren.

Bijlage: focusgroep

Vraag 1: Wat is voor jou momenteel de grootste uitdaging binnen jouw organisatie?

Antwoorden: zorgvragen worden complex, veel nood aan verschillende hulp, personeelsuitval, drempel is hoog, druk is hoog, keuzes maken tussen moeilijke opties, veel aanvragen VAPH, heraanvragen voor zorgbudget zwaartzorgbehoevenden, kenbaarheid, bereikbaarheid (ELP: budget over), werkdruk, telefoon staat roodgloeiend, psychologische zorg, jobonzekerheid bij burgers, crisis na crisis, patiëntenstop, post-corona, schuiven in personeel, besparingen, rechtstreeks toegankelijke hulp is overbevraagd, wachtlijsten, mobiele ondersteuning momenteel stopgezet binnen Apojo (80% vraagt hiernaar), niet altijd de middelen/voorzieningen die nodig zijn, consulenten worden overrompeld sinds covid met veel verschillende vragen waardoor bereikbaarheid moeilijk is, veel extra financiële vragen door crisis, engageren van mensen is moeilijk, vrijwilligers vinden, laagdrempelig of lokaal werken wordt moeilijker, veel onbegrip bij de lotgenoten van De Marekta vzw, soms niet duidelijk waar iemand nood aan heeft, wachtlijsten

Vraag 2: Waar is er volgens jou nood aan binnen eerstelijnszone Demerland?

Antwoorden: contactpersonen nodig om gericht door te verwijzen (adhv casussen)? Via welk format? Soort beslissingsboom, online tool, beperkte sociale kaart op de website van ELZ: ook voor burgers in meerdere talen en voor mensen met een beperking), hulp rond mobiliteit, hulp bij het begeleiden van iemand bij zijn/haar zorgtraject (meer samen zoeken - coördinatie hierrond), bij ELP komen ze daarentegen niet opdagen omdat het niet hun eigen keuze was (2 groepen die afhaken: vnl mannen die werden doorverwezen door artsen of personen waarvan afspraak door begeleider werd gemaakt)
--> Administratieve / financiële (bv mogelijkheden qua vervoer)
--> Medisch / welzijn / sociale

Vraag 3: Wat is de impact van de coronacrisis geweest op jullie werking (zowel voor de cliënten als voor de zorgverleners)?

Antwoorden: bij huisartsen continu druk nu (drempel om te telefoneren is lager, dynamiek is veranderd), andere manier van werken, veel uitgestelde zorg (bv bij kankerpatiënten, ook bij gezinszorg), door financiële angst wordt hulp uitgesteld, vereenzaming blijft, mensen met immuunziekte zijn nog steeds bang om besmet te geraken, mentaal heel moeilijk voor velen, bij ELP veel eerste lijn zorgverleners of bv leerkrachten die komen / mensen die niet terug willen werken in de zorg, draagkracht is op (weinig reserve nog)

Stelling 1: 29,8% van de Vlamingen vertoont tekenen van psychisch onwelbevinden.

ELP: veiligheid van kinderen --> veel complexe situaties waar covid er nog meer op heeft ingehakt
! Meer aandacht hiervoor nodig
Secundaire traumatisatie: machteloosheid van hulpverleners (of bv leerkracht) die te maken krijgen met nare situaties van anderen

Ervaren jullie dit ook zo in de praktijk?

Welke moeilijkheden brengt dit met zich mee?

Wat zijn de noden bij burgers/zorgverleners?

Welke mogelijke oplossingen zien jullie op het niveau van de ELZ?

Merken jullie een impact van de covidcrisis hierop?

Zijn er andere opmerkingen?

VAPH en ELP: vaak enorm ernstige situaties

Kiezen tussen verschillende situaties welke elk op zich enorm naar zijn

Project positive parenting: programma's voor mensen die kinderen willen of zwanger zijn

Preventief werken: van jongs af aan hiermee aan de slag gaan (prenataal en via Kind&Gezin)

Vangnet wordt kleiner

Botsen op wachtlijsten

Moeilijk om iets goed in te schatten

Oplossen van problemen

Psychische nood wordt groter

Terug meer fysiek contact organiseren

Leegte kan ook harder op iemand vallen wanneer hij/zij alleen thuis komt na een heel drukke sociale dag

Stelling 2: Verschillende zorgverstrekkers hanteren een patiëntenstop.

Ervaren jullie dit ook zo in de praktijk?

Welke moeilijkheden brengt dit met zich mee?

Wat zijn de noden bij burgers/zorgverleners?

Welke mogelijke oplossingen zien jullie op het niveau van de ELZ?

Merken jullie een impact van de covidcrisis hierop?

Zijn er andere opmerkingen?

Wie?

Jieuwe inwoners vinden geen huisarts

Sommige diensten krijgen te specifieke vragen (gezinszorg bv) en weten niet goed hoe te helpen

Huisartsen willen laagdrempelig blijven

Huisartsenwachtpost is hopelijk een goed begin om nieuwe artsen in deze regio te krijgen

Bewust zijn van problematiek

Te moeilijke situaties vinden soms geen correcte plaats in de hulpverlening

Nieuwe jonge huisartsen werken niet op dezelfde manier als de vroegere huisarts

Correcte opleiding nodig

Doordat veel specialisten niet kunnen voldoen aan de vraag, komen ze opnieuw terug terecht bij hun huisarts

Beroepsgeheim

Mag je zomaar doorverwijzen naar bv ELP wanneer ze dit vermijden bij een bezoek van familiehelp?

Veel aanmeldingen komen binnen bij vertrouwensfiguren Bv bij gezinszorg, huisartsen, ... --> Zij hebben niet altijd de juiste oplossingen

Je kan ondersteunen en helpen, maar je kan het niet voor iemand doen. Cfr. dramadriehoek en website www.fair-play.one

Murielle Verhaert 2 dagen

Stelling 3: 6,2% van de inwoners van ELZ Demerland krijgt een Diabetesbehandeling (gemiddelde in het Vlaams Gewest is 5,6%).

Ervaren jullie dit ook zo in de praktijk?

Welke moeilijkheden brengt dit met zich mee?

Wat zijn de noden bij burgers/zorgverleners?

Welke mogelijke oplossingen zien jullie op het niveau van de ELZ?

Merken jullie een impact van de covidcrisis hierop?

Zijn er andere opmerkingen?

Hangt ook af van manier van testen

- Dit zijn enkel de vastgestelde Diabetespatiënten
- Is adhv enkele cijfers, maar kan ook aan andere factoren liggen (bv meer financiële middelen hier)
- Tets oudere populatie in ELZ
- Testen wij bv meer?

Hebben mensen hier een minder goede leefstijl?

Bij CM werken er gezondheidsconsulenten: oplossingsgericht

- > vaak over gezondheid, maar ook over welzijn
- > valt op dat veel mensen niet weten wát precies een gezonde leefstijl is

Meer informeren over gezonde manieren van leven

Meer tips geven

- > Scholen? Jong aanleren
- > Ook senioren besparen op gezonde voeding

Gezond leven kost meer dan ongezond leven

Bv fastfood of voeding uit blik vs gezonde voeding

Bv fitness vs thuis blijven

Murielle Verhaert een dag

Stelling 4: De zorgbehoefte van ouderen in de thuissituatie is hoger in ELZ Demerland (31,9) dan gemiddeld (28,3).

Er wordt in ELZ Demerland significant meer gebruik gemaakt van aanvullende hulp in de vorm van gezinszorg (11,7 uren tov 8,0 in Vlaams-Brabant en 9,3 in Vlaams Gewest).

Ervaren jullie dit ook zo in de praktijk?

Welke moeilijkheden brengt dit met zich mee?

Wat zijn de noden bij burgers/zorgverleners?

Welke mogelijke oplossingen zien jullie op het niveau van de ELZ?

Merken jullie een impact van de covidcrisis hierop?

Zijn er andere opmerkingen?

Heel toegankelijke gezinszorg waardoor meer vraag

Huishoudhulp is moeilijk

Sommige thuiszorgdiensten komen 2x/dag langs bij 1 patiënt

Kritische bemerking: meest recente cijfers?

BeIRAI score geeft een heel vertekend beeld (is er sinds vorig jaar, geeft een heel ander beeld over zorgbehoefte)

Vrijwilligers willen geen vast engagement meer

Willen dit meer en meer wanneer het voor hun past

Je vindt heel moeilijk mensen op vaste basis

Familiehulp: proberen geen stop te hanteren

Veel vragen naar verpleging

Om ondersteuning binnen het gezin mogelijk te maken bv

Schakelen op korte tijd nodig!

Signaleren!

Overkoepelend kleine projecten starten

Combinatie: vrijwilligers en sociaal culturele verenigingen zoals jeugdbewegingen

Bv groententuin

Momenteel financiële zorgen dus vragen minder uren

Het moet al héél erg zijn vooraleer je erkend wordt of geholpen wordt

Er zijn ook cijfers hiervan over -65jarigen

ijk niet naar de gemene score!

ijk bv meer naar hoeveel mensen op een bepaalde haal hoog scoren ipv naar hun gemiddelde score

Veel angst voor taboe!

Senioren willen niet naar het rusthuis gaan

Stelling 5 werd overgeslagen wegens tijdsgebrek:

Murielle Verhaert een dag

Stelling 5: In ELZ Demerland heeft 15,21% van de verzekerden in de ziekteverzekering een statuut van chronische aandoening. Dit aandeel is hoger dan gemiddeld in het Vlaams Gewest (13,32%).

Ervaren jullie dit ook zo in de praktijk?

Welke moeilijkheden brengt dit met zich mee?

Wat zijn de noden bij burgers/zorgverleners?

Welke mogelijke oplossingen zien jullie op het niveau van de ELZ?

Merken jullie een impact van de covidcrisis hierop?

Zijn er andere opmerkingen?

Murielle Verhaert een dag

Stelling 6: Vergeleken met een paar jaar geleden is er een negatieve evolutie van de armoede-indicatoren (armoedecijfers, budgetmeters, leefloners, onderwijskansarmoede en IGO).

Murielle Verhaert 2 dagen

Ervaren jullie dit ook zo in de praktijk?

Murielle Verhaert 2 dagen

Welke moeilijkheden brengt dit met zich mee?

Murielle Verhaert 2 dagen

Wat zijn de noden bij burgers/zorgverleners?

Murielle Verhaert 2 dagen

Welke mogelijke oplossingen zien jullie op het niveau van de ELZ?

Murielle Verhaert 2 dagen

Merken jullie een impact van de covidcrisis hierop?

Murielle Verhaert 2 dagen

Zijn er andere opmerkingen?

Murielle Verhaert 23 uur

Gaat alleen nog maar verslechteren
Middenstand verandert ook enorm nu
Tedereen is er mee bezig nu

Murielle Verhaert 23 uur

Mensen proberen vanalles om het toch financieel beter te krijgen
Buffers en reserves zijn weg bij de bevolking

Murielle Verhaert 23 uur

Hierdoor ook psychische problemen en noden bij de burgers

Murielle Verhaert 23 uur

Pro-actieve acties organiseren
Bv mutualiteiten kwetsbaren zelf laten contacteren
--> Mensen die zelf moeten zoeken naar waar ze recht op hebben lukt minder goed

Murielle Verhaert 23 uur

Oekraïense vluchtelingen krijgen automatisch een verhoogde tegemoetkoming
Waarom kan dit bij ons niet bij sommige doelgroepen?

Murielle Verhaert 23 uur

Politieke issues houden veel tegen

Murielle Verhaert 23 uur

Aantal leefloners gaan enorm omhoog
Voedselbedeling is nog nooit zo hoog geweest

Murielle Verhaert 23 uur

Verschillen tussen uitkeringen en lonen
Fiscaal systeem in België is gebaseerd op een standaard gezin met twee kinderen. Met een klein inkomen als alleenstaande kom je niet ver.

Murielle Verhaert 23 uur

Er is zó veel: er is geen overzicht meer!

Murielle Verhaert 23 uur

Overzicht creëren over waar mensen recht op hebben
Mensen raken ook niet altijd tot bij een maatschappelijk assistent

Murielle Verhaert 23 uur

Mensen met een andere afkomst staan nog verder
Vanwege taalbarrière en andere gewoontes bv

Murielle Verhaert 23 uur

Je kan niet meer begeleiden zoals je zelf zou willen begeleiden
Wat je wilt bereiken is een utopie (middelen zijn er niet)

Murielle Verhaert 23 uur

Organisaties wijzen naar elkaar

Murielle Verhaert 23 uur

We zijn veel verloren tijdens de covidcrisis (bv meer afstandelijk nu)
Enorm kwetsbare mensen laten we online een afspraak maken
--> Raken we hen zo niet kwijt?

Murielle Verhaert 23 uur

Zijn er nog andere onderwerpen interessant voor de omgevingsanalyse?
- Zijn er nog opmerkingen / vragen?
- Wat is er nog niet aan bod gekomen?
- Wat moeten we zeker meenemen?

Murielle Verhaert 23 uur

Netwerkmomenten nodig?
Bv celwerking van vroeger
--> GDPR gewijs opletten

Soort platform waar je hulpvragen kan bespreken bv

Terug nood aan elkaar leren kennen

Soms een netwerkmoment over een bepaald thema of rond een bepaalde groep

Murielle Verhaert een dag

Onderwerp: (het ontbreken van) digitale geletterdheid

Murielle Verhaert een dag

Onderwerp: mantelzorg / informele zorg

Murielle Verhaert 23 uur

Mantelzorger goed versterken!
Hen een netwerk geven bv

Aanwezigen tijdens focusgroep op 4 oktober 2022:

- Huisarts
- CLB-arts
- Eerstelijnspsycholoog
- Medewerker thuiszorgdienst
- Medewerker VAPH-instelling
- Medewerker lokaal dienstencentrum
- Vertegenwoordiger vzw voor chronische pijn
- Twee medewerkers mutualiteit (verschillende diensten)

Niet aanwezig tijdens focusgroep maar op een ander tijdstip input gegeven:

- Apotheker
- Twee medewerkers Centrum Algemeen Welzijn (verschillende diensten)